

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Aneta Grohmanová

Čerpání dotací ze strukturálních fondů Evropské unie v rámci
Olomouckého kraje na příkladě vybraného projektu

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala zcela samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 15. března 2012

.....

Poděkování

Děkuji paní doktorce Kocourkové za odborné vedení a rady při zpracovávání diplomové práce. Zároveň děkuji Bc. Lucii Pospíšilové, za ochotu při poskytování potřebných podkladů a rad.

Obsah

Úvod	9
1 Problematika Evropské unie	13
1.1 Charakteristika Evropské unie	13
1.2 Objasnění pojmu komunitární právo	14
1.3 Česká republika v Evropské unii	15
1.4 Úvod do problematiky cílů Evropské unie	16
2 Ústřední pojmy politiky hospodářské a sociální soudržnosti	18
2.1 Definice pojmu region	18
2.2 Klasifikace regionů v Evropské unii.....	19
2.2.1 Zakotvení klasifikace Nuts v právním řádu České republiky	20
2.3 Systém územní správy v České republice v kontextu realizace politiky hospodářské a sociální soudržnosti.....	20
2.4 Vymezení regionů pro regionální politiku, regiony soudržnosti v České republice	21
3 Politika hospodářské a sociální soudržnosti	24
3.1 Existence regionálních nesnází	24
3.2 Místo regionální politiky v politikách Evropské unie	25
3.3 Charakteristika politiky hospodářské a sociální soudržnosti v kontextu jejího vývoje ..	26
4 Základní orgány v rámci institucionálního systému Evropské unie	33
4.1 Úvod do problematiky	33
4.2 Role institucí evropské unie v regionální politice	34
5 Cíle regionální politiky	37
5.1 Úvod do problematiky vymezování cílů z hlediska vývoje regionální politiky	37
5.2 Cíle regionální politiky v období 2007 – 2013	38
5.2.1 Konvergence.....	38
5.2.2 Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	38
5.2.3 Evropská územní spolupráce.....	39
6 Nástroje financování regionální politiky	40

6.1 Vymezení strukturálních fondů Evropské unie v období 2007 – 2013	40
6.1.1 Evropský fond regionálního rozvoje	41
6.1.2 Evropský sociální fond.....	41
6.1.3 Fond soudržnosti	42
6.2 Finanční účast fondů v rámci cílů regionální politiky v ČR.....	42
6.3 Systém programovacích dokumentů regionální politiky v ČR.....	44
6.4 Institucionální zabezpečení programových dokumentů.....	47
7 Regionální operační program Střední Morava	49
7.1 Charakteristika	49
7.2 Objem finančních prostředků na ROP SM	50
7.3 Identifikace prioritních os ROP SM	51
7.4 Podpora integrovaného rozvoje a obnovy regionu	52
7.4.1 Oblast podpory 2.2. Rozvoj měst.....	53
7.4.2 Podoblast podpory 2.2.2. Infrastruktura pro rozvoj sociálních služeb.....	54
7.5 Zhodnocení úspěšnosti ROP SM	55
8 Základní profil regionu soudržnosti Střední Morava	59
8.1 Charakteristika Olomouckého kraje	62
9 Realizace podpory integrovaného rozvoje a obnovy měst v Olomouckém kraji	65
9.1 Úspěšní žadatelé podpory z prioritní osy 2 oblasti 2.2 podoblasti 2.2.2	67
9.2 Příklad úspěšného žadatele z ROP SM – Oblast podpory Rozvoj měst.....	68
9.2.1 Představení úspěšného projektu Bydlení pro matky/otce s dětmi v tísní v Dalově – Šternberku	73
10 Budoucnost regionální politiky	79
11 Empirická část diplomové práce	80
11. 1 Dotazníkové šetření a dotazníkový průzkum.....	80
11.1.1 Cíl dotazníkového šetření.....	80
11.1.2 Zdůvodnění volby výzkumné metody.....	80

11.1.3 Výzkumný vzorek	81
11.1.4 Výsledky dotazníkového šetření	81
11.1.5 Závěrečné shrnutí dotazníkového šetření a průzkumu.....	99
Závěr.....	103

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Aneta Grohmanová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PhDr. Vladimíra Kocourková, Ph.D
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Evropská politika hospodářské a sociální soudržnosti v Olomouckém kraji
Název v angličtině:	Drawing subsidies from the structural funds of the European Union in the framework of the Olomouc region on the example of the selected project
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá politikou hospodářské a sociální soudržnosti. Zprostředkovává informace o tom, jakým způsobem a do jaké míry přispívá tato mezinárodní forma spolupráce, realizovaná prostřednictvím dotací ze strukturálních fondů, k rozvoji vybrané oblasti podpory z regionálního operačního programu Střední Morava. Na příkladě úspěšně realizovaného projektu azylového domu popisuje pozitivní přínos nejen na úrovni příjemce dotace, ale i samotného uživatele této sociální služby. Cílem diplomové práce je zvýšit pozitivní povědomí o mezinárodní spolupráci v oblasti regionálního rozvoje.
Klíčová slova:	Evropská unie, komunitární právo, regionální politika, region soudržnosti Střední Morava, Olomoucký kraj, strukturální fondy, čerpání dotací, programovací období, systém programovacích dokumentů, regionální operační program, azylový dům, přínos azylového domu
Anotace v angličtině:	The thesis deals with the implementation of the policy of economic and social cohesion in the Olomouc region in the programming period 2007-2013. Provides information on how and to what extent contributes this international form of

	cooperation, implemented through grants from the structural funds to the development of selected areas of the aid from the regional operational programme Central Moravia. For example, we successfully realized the project of asylum House describes the positive contribution not only at the level of the beneficiary, but also the users of social services. The aim of thesis is to increase positive awareness of international cooperation in the field of regional development..
Klíčová slova v angličtině:	The European Union, Community law, regional policy, the cohesion region of Central Moravia, Olomouc region, structural funds, drawing on subsidies, the programming period, the system of programming documents, regional operational programme, the asylum House, the benefit of asylum House.
Přílohy vázané v práci:	Fotografie azylového domu Bydlení pro matky/otce s dětmi v tísní Dalov Dotazníkové šetření s uživateli sociální služby Azylový dům – Bydlení pro matky/otce s dětmi v tísní Dalov Dotazníkový průzkum mezi občany městské části Dalov
Rozsah práce:	118 stran
Jazyk práce:	čeština

Úvod

Vstup České republiky do Evropské unie lze právoplatně označit za jednu z nejvýznamnějších událostí v historii samostatného českého státu. Dopady této skutečnosti lze spatřit nejen v zásadním ovlivnění postavení České republiky v Evropě, ale z pohledu jedince především v realizaci politik Evropské unie, které se projevují na regionální úrovni. I když je problematika Evropské unie laické veřejnosti poněkud vzdálená, je potřeba si uvědomit, že členství naší republiky v Evropské unii jde ruku v ruce s účastí občanů na rozhodování ve věcech veřejného zájmu. Tu však nelze naplnit bez potřebných finančních prostředků, poskytovaných ze společného rozpočtu Evropské unie.

Téma mezinárodní spolupráce a partnerství je v oblasti regionálního rozvoje stále aktuální, neboť je mu již od začátku věnována značná pozornost. Rozvoj regionů v České republice je v popředí zájmu odborné veřejnosti, politiků i občanů a je zřejmé, že souvisí s narůstající tendencí vzniku rozdílů mezi jednotlivými regiony.

Sílicí potřeba přístupu k informacím o způsobech a možnostech čerpání těchto finančních prostředků nabývá na významu, jelikož nové programovací období je v současné době jedním z nejvíce diskutovaných témat a dotace ze společného rozpočtu Evropské unie představují významný potenciál pro rozvoj ekonomického i sociálního prostředí v České republice.

Na základě výše uvedených skutečností jsem se rozhodla ve své práci zabývat tím, jak se činnost Evropské unie projevuje právě na regionální úrovni, tedy té úrovni, která se mě jako občana dotýká nejzřetelněji. Práce se konkrétně zaměřuje na dopady této spolupráce na růst regionu soudržnosti Střední Morava se zaměřením na Olomoucký kraj. Je zde okrajově charakterizován postup a možnosti čerpání finančních prostředků z Evropské unie a také způsoby jejich realizace. Vzhledem k rozsáhlosti problematiky a množství cílů, které byly v rámci uskutečňování této politiky v současně probíhajícím programovém období v České republice stanoveny právě za účelem vyrovnání těchto disparit, se v práci zaměřuji na prioritní osu 2 regionálního operačního programu Střední Morava, oblast podpory 2.2 Integrovaný rozvoj a obnovu regionu, podoblast 2.2.2 Infrastrukturu pro rozvoj sociálních služeb.

Teoretická část diplomové práce je rozdělena do desíti kapitol. Každá kapitola tvoří dle spolupráce členských zemí Evropské unie v oblasti regionálního rozvoje, především tedy o konkrétních dopadech této spolupráce na rozvoj Olomouckého kraje regionu soudržnosti Střední Morava. Jedenáctá kapitola tvoří empirickou část, ve které na základě dotazníkového

šetření zjišťuji strukturu stávajících klientů azylového domu a také přínos azylového domu pro tyto klienty, jako uživatele tohoto typu sociální služby.

Zpracování výše uvedených informací v souhrnný a přehledný text společně se zhodnocením reálného stavu úspěšně realizovaného projektu, vzhledem k jeho plánované hodnotě je hlavním cílem této diplomové práce. Reaguji tak na nepřehledné množství informací o možnostech čerpání evropských dotací a narůstající zájem o jejich využití, které jsou však pro mne, jako jedince, nesrozumitelné a složité.

První kapitola si klade za cíl podat co možná nejucelenější obraz současného stavu evropské integrace a ve zjednodušené formě popsat podstatu tohoto integračního uskupení. Obsahově je rozdělena na jednotlivé podkapitoly, které se zabývají problematikou nejednotného přístupu k definici pojmu Evropská unie, definicí pojmu komunitární právo, v jehož rámci je realizována politika hospodářské a sociální soudržnosti, dále vymezením vztahu mezi Evropskou unií a Českou republikou a také uvedením do problematiky cílů Evropské unie v kontextu výše zmíněné politiky.

V druhé kapitole diplomové práce seznamuji s ústředními pojmy a zároveň i kategoriemi této politiky a to s pojmem region, klasifikací regionů v Evropské dimenzi i na úrovni České republiky. Tímto se dostávám k regionům soudržnosti a s nimi související legislativní úpravy, neboť při rozdělování finanční pomoci ze strukturálních fondů hrají nejdůležitější roli.

Ve třetí teoreticky rozsáhlejší kapitole nastiňuji postavení této politiky v rámci jednotlivých politik Evropské unie, přičemž vycházím ze samotné existence problémů na úrovni regionů a současně popisují charakteristiku této politiky v kontextu jejího vývoje.

Čtvrtá kapitola uvádí do problematiky základních institucí Evropské unie a svým obsahem se vymezuje zejména na nastínění rolí těchto orgánů v politice hospodářské a sociální soudržnosti.

Obsah páté kapitoly tvoří cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti stanovené Evropskou unií na právě probíhající programovací období. Pro lepší porozumění zde však v rámci samostatné podkapitoly nejdříve vysvětlím samotný pojem programovací období a to v souvislosti s vývojem priorit rozvoje Evropské unie.

Cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti nelze uskutečnit bez potřebných finančních zdrojů, které se na podporu této realizace nabízí v podobě několika forem. Další, v pořadí šestá kapitola, je obsahově zaměřena na seznámení s hlavními nástroji realizace této politiky, což jsou Strukturální fondy a Fond soudržnosti. Na základě těchto informací dále předkládám přehled o množství finančních prostředků, které je možné v rámci prioritních cílů

v současně probíhajícím období z těchto fondů čerpat. Při realizaci politiky hospodářské a sociální soudržnosti vychází členské státy z hierarchicky uspořádaného systému dokumentů, jež určují cíle, priority, cílové skupiny, rozpočtový rámec a další kategorie, kterými se členské země řídí při vytváření vlastní struktury dokumentů, popisujících podobu uskutečňování této politiky. Z těchto skutečností lze odvodit, že další samostatnou náplní této kapitoly bude seznámení se strukturou těchto dokumentů v České republice a jejich institucionálním zabezpečením.

Jelikož jsem v předchozích kapitolách nastínila východiska čerpání finančních prostředků z Evropské unie a taktéž dle mého názoru veškerou potřebnou teorii, dostávám se tímto ke klíčovým potřebám práce, jimiž jsou zjištění o toku finančních prostředků z rozpočtu Evropské unie do regionu soudržnosti Střední Morava – Olomouckého kraje. V souvislosti s hlavním zaměřením obsahu této práce zprostředkovávám v sedmé kapitole charakteristiku regionálního operačního programu Střední Morava a množství finančních prostředků, které jsou na realizaci projektů v rámci tohoto programu vyčleněny, dále identifikaci prioritních oblastí rozvoje tohoto operačního programu. V jejím rámci zprostředkovávám informace o podpoře integrovaného rozvoje a obnovy regionu, oblasti podpory 2.2, podoblasti 2.2.2 a také zde stručně hodnotím úspěšnost tohoto operačního programu vzhledem k ostatním regionálním operačním programům v rámci ČR.

Osmá kapitola se zabývá základní sociodemografickou charakteristikou regionu soudržnosti Střední Morava, kterou v rámci samostatné podkapitoly rozšiřuji o údaje týkající se Olomouckého kraje.

V deváté kapitole ozřejmuji dopady poskytnutých finančních prostředků, které jsou alokovány na realizaci podpory integrovaného rozvoje a obnovy měst v Olomouckém kraji. Na základě informací o úspěšných příjemcích podpory v uvedené podoblasti priority rozvoje hodnotím úspěšnost čerpání prostředků.

Ve zbylé části kapitoly se zabývám vybraným úspěšným příjemcem finanční podpory a hodnocením přínosu úspěšného projektu, který byl na základě této dotace realizován.

V kontextu čerpání Evropských dotací si jistě pozornost zaslouží poslední kapitola, jejíž obsah nastiňuje budoucnost kohezní politiky Evropské unie, přesněji návrh rozpočtového rámce a v něm vymezených priorit pro nadcházející rozpočtové období 2014 – 2020. Na budoucí podobu tohoto rozpočtového rámce budou mít zcela jistě vliv události posledních měsíců. Téma budoucího českého čerpání evropských dotací je vzhledem k problémům ČR s využíváním těchto společných finančních prostředků stále aktuální. Hovoří se o chybném procesu přidělování dotací na jednotlivé projekty v ČR, projevujícím se zejména v systému

monitorování a jeho pravidel. V této kapitole tedy nastíním, jaký dopad má zmíněná skutečnost na současnou podobu regionální politiky a jakým směrem se bude vývoj této oblasti působení Evropské unie ubírat.

1 Problematika Evropské unie

Cílem úvodní kapitoly je seznámení s klíčovými pojmy této diplomové práce. V první řadě je nutné poskytnout teoretický úvod do samotné problematiky. S ohledem na podstatu práce a z důvodu zachování přehlednosti a logické návaznosti textu však zprostředkovávám tyto informace pouze v obecné rovině. V úvodu této kapitoly si rovněž dovoluji zmínit, že vzhledem k rozsáhlosti problematiky Evropské unie a také vzhledem k samotné náplni této práce je obsah kapitoly zaměřen na stručné vymezení pojmu Evropská unie a to z pohledu různých autorů. Na každém kroku se setkáváme s pojmem komunitární právo, ne každému je nicméně jasné, co je jeho obsahem, dále na nastínění pravomocí Evropské unie, především tedy pravomocí sdílených a s nimi související právní systém Evropského společenství, taktéž nazývaný jako komunitární právo. (Had aj., 2006, s. 24).

Dále zde uvádím základní informace o vstupu České republiky (dále jen ČR) do Evropské unie a v neposlední řadě objasním pojem cíl, který reprezentuje samotnou podstatu činností Evropské unie. Na základě výše uvedených informací přecházím v následujících kapitolách k politice hospodářské a sociální soudržnosti, kterou si dovoluji označit za východisko této diplomové práce a v jejímž kontextu dále zprostředkovávám veškeré související informace.

1.1 Charakteristika Evropské unie

V současné odborné literatuře se setkáme s množstvím definic, jimiž bývá tato mezinárodní organizace označena. Pojem Evropská unie zavádí v první řadě článek 1 Smlouvy o Evropské unii¹, označované taktéž jako Maastrichtská smlouva (dále jen Maastrichtská smlouva) (1994, s. 15).

Podání souhrnného popisu a analýzy Evropské unie, jak tvrdí např. Pitrová, Fiala (2003, s. 9), je však vzhledem k nepřehlednému množství interpretací velmi obtížné². Evropskou unii

¹ Autoři Hamul'ák a Stehlík (2011, s. 20) podotýkají, že „*Pojem Evropská unie se v rámci vývoje evropské poválečné integrace neobjevuje poprvé až v souvislosti s přijímáním Maastrichtské smlouvy. Jeho geneze o několik dekád předbíhá počátek devadesátých let.*“ Současně však uvádějí, že Maastrichtskou smlouvou dosáhl plán na vytvoření Unie reálného uskutečnění.

² Blíže k problematice nejednoznačnosti skutečné povahy Evropské unie viz. Pitrová, Fiala 2003, viz. kap. 6.4.1.2. na s. 129

ve své publikaci definují jako : „...specifický útvar, jako systém „sui generis“³, což má vyjádřit skutečnost, že se nejedná ani o mezinárodní organizaci, ani o federativní či konfederativní státní útvar, ale o zcela nový fenomén.“ Za mezinárodní organizaci s „...výraznými nadstátními prvky...“, omezujícími výkon suverenity členských států ve výrazně větším rozsahu než u jakékoliv jiné mezinárodní organizace ji označuje Potočný (2011, s. 30).

Pojem Evropská unie je však vymezen i řadou jiných autorů. Například Had aj. (2006, s. 10) na ni pohlíží jako na „...jedinečný novátorský projekt, který nemá v dějinách obdoby.“ A současně ji označují za největší světové ekonomické seskupení a největší světovou obchodní mocnost. Naopak König aj. (2006, s. 60) ji pojímají jako uskupení zastřešující vše, co bylo dosud vytvořeno, tedy i všechna tři Společenství se všemi oblastmi působení, která do té doby existovala.

Zcela odlišný pohled na Evropskou unii nabízejí například Hamul'ák a Stehlík (2011, s. 20). Hlavním charakterovým rysem, na jejímž základě definují Evropskou unii je supranacionalita⁴, projevující se ve „...svěření části suverénních pravomocí členských zemí organizaci...“, která realizuje tyto pravomoci jako samostatný subjekt práva. Charakter Evropské unie dále popisují v kontextu vývoje evropské integrace a s ní souvisejícími novelizacemi zakládajících smluv.⁵

I když se jednotlivé definice autorů liší ve své formální podobě, lze u nich dle mého názoru nalézt společný znak, a sice „jedinečnost“ tohoto uskupení. Jak jsem již zmínila, a jak vyplývá z uvedených skutečností, je Evropská unie natolik komplikovaným fenoménem projevujícím se v mnoha dimenzích, že je nemožné zpracovat její univerzální a komplexní popis. Pokračující integrační procesy, pod nimiž mám na mysli prohlubování a rozšiřování integrace, zapříčiňují neustále změny v pojetí Evropské unie.

1.2 Objasnění pojmu komunitární právo

Při studiu politiky hospodářské a sociální soudržnosti v současné odborné literatuře zjistíme, že tato politika je koncipovaná jako tzv. komunitární či koordinovaná politika. (Budík, 2009, s. 8). Dále zjistíme, že pojem komunitární právo ztratilo se vstupem Lisabonské

³ Z latiny rčení do českého jazyka přeloženo „svého druhu“. Překlad dostupný také z: <http://iuridictum.pecina.cz/w/Sui_generis>

⁴ V překladu do českého jazyka nadstátnost.

⁵ Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (1951), Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii (1957), Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství (1957) a smlouvy je doplňující a měnící

smlouvy⁶ v platnost svůj původní význam, kterým bylo označení pro právní řád Evropských společenství.⁷ (Hamul'ák, Stehlík, 2011, s. 48). I přesto pokládám za důležité s tímto pojmem seznámit a současně tak předejít případnému nepochopení problematice. Cílem této podkapitoly není podat vyčerpávající charakteristiku tohoto právního systému, ale jejím prostřednictvím vysvětlit podstatu, na níž je tato politika založena.

Mezi autory, kteří předkládají ve své publikaci definici komunitárního práva, patří například Had aj. (2006, s. 24), kteří v obecné shodě s ostatními autory označují tento právní systém za svébytný právní řád, „...*který nelze přirovnat ani k mezinárodnímu právu, ani k vnitrostátnímu právu.*“ Nejjednodušší vysvětlení podstaty tohoto právního systému předkládají dle mého názoru rovněž tito autoři. V obecné shodě s dalšími autory, mezi kterými bych zmínila např. Haláskovou (2003, s. 5) uvádějí, že členské státy „...*při vstupu do Evropského společenství souhlasili s tím, že v určitých přesně definovaných oblastech se vzdají své svrchovanosti ve prospěch orgánů Společenství.*“ (tamtéž). Obecně lze tedy říci, že koordinace a harmonizace těchto oblastí spadá do nadnárodní působnosti, tedy působnosti orgánů Evropské unie, zatímco jejich samotná realizace spočívá na členských státech. (Budík, 2009, s. 8). Vycházím-li z definice Šiškové a Stehlíka (2007, s. 72), potom komunitární právo „...*zahrnuje tu část norem evropského práva, která je nerozdílně spjata se vznikem a fungováním výhradně Evropských společenství, a s ohledem na to má zvláštní režim a povahu.*“

1.3 Česká republika v Evropské unii

Dne 1. května 2004 vstoupila Česká republika (dále jen ČR) spolu s několika dalšími státy do Evropské unie (Had aj., 2006, s. 37). Završila tak několikaleté⁸ období navazování a udržování vztahů s Evropskou unií a stala se jejím aktivním členem. Jak jsem již nastínila

⁶ Dle oficiální internetové stránky Evropské unie, seznamující s Lisabonskou smlouvou, vstoupila tato smlouva v platnost dne 1. prosince 2009. Dostupné z: <http://europa.eu/lisbon_treaty/index_cs.htm> [ověřeno dne 10. listopadu 2011].

Na těchto stránkách je rovněž k nalezení informace, že „*Smlouva mění stávající zakládající smlouvy EU (tj. Smlouvu o EU a Smlouvu o založení ES), aniž by je nahrazovala. Poskytuje Evropské unii odpovídající právní rámec a nástroje pro řešení budoucích výzev a naplnění očekávání občanů.*“ Dostupné z: <http://europa.eu/lisbon_treaty/glance/index_cs.htm>

Souhrn hlavních otázek a odpovědí k této smlouvě dostupné také z: <http://www.euroskop.cz/gallery/49/14956-lisbonne_2.pdf>

⁷ Těmi jsou Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO), Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (EURATOM).

⁸ Jak uvádí oficiální internetové stránky Evropské unie, Česká republika oficiálně požádala o vstup do Evropské unie v roce 1996. Tyto a další informace o České republice v Evropské unii jsou dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/cr_eu/index_cs.htm#pristupova> [ověřeno dne 10. Listopadu 2011]

v úvodu, toto členství přineslo a stále přináší řadu významných změn, které se projevují ve všech oblastech života občanů České republiky. Výše zmínění autoři (tamtéž) spojují toto členství nejen s přínosy jenž se projevují například v posílení postavení v oblasti mezinárodní bezpečnosti, v prosazování státních zájmů prostřednictvím zastoupení v orgánech Evropské unie a s tím souvisejícího spolurozhodování o oblastech působení Evropské unie, ale také poukazují na množství jiných změn, které má začlenění do Evropské unie za následek. V tomto kontextu pokládám za jednu z nejvýznamnějších změn či zásahů omezení části státní suverenity ve prospěch sdílené evropské suverenity v zájmu dosažení společných cílů. Z pohledu jedince souhlasím v tomto směru opět s tvrzením výše uvedených autorů (2006, s. 62), na základě kterého se sdílení této suverenity nejvíce projevuje v oblasti hospodářské.

Nicméně v souvislosti s hlavním zaměřením této práce se nabízí otázka, jak se činnost Evropské unie projevuje právě na regionální úrovni, tedy na té úrovni, která se mě jako občana dotýká nejzřetelněji. Den vstupu ČR do Evropské unie se dle Budíka (2010, s. 10) stal „...*jen základem pro větší rozvoj regionální problematiky v České republice, neboť rozvoj regionů podporoval jeden z hlavních cílů EU...*“ a to pro programovací období 2004 – 2006 i období současně probíhající, tedy 2007 - 2013. Vstoupili jsme do období, ve kterém se nám nabízí příležitost vytvářet projekty s možností financování z prostředků Evropské unie. Jakým způsobem a do jaké míry se ČR zapojila do realizace strukturální politiky Evropské unie se pokusím objasnit v následujících kapitolách.

1.4 Úvod do problematiky cílů Evropské unie

V rámci této podkapitoly se pokouším o obecné vymezení cílů, především tedy o objasnění podstaty samotného pojmu cíl. Potřebu jeho vysvětlení opět shledávám v následném jednodušším porozumění textu, jelikož prolíná celým obsahem této diplomové práce.

Primárně lze tento pojem označit za velmi komplexní. V praxi bývá často zaměňován za úkoly, motivy atd. Jak uvádějí Tichý aj. (2004, s. 53), neděje se tak bezdůvodně. Cíle vznikaly při tvorbě a následném přijímání zakládajících smluv. Společně s nimi procházely určitým vývojem a přizpůsobovaly se okolnostem. Autoři používají pro cíle Společenství pojem vlastní cíle, které vychází ze samotného smluvního textu výše zmíněných smluv. Tyto cíle lze tedy označit za jakési stavební kameny daných smluv. Při definování právního významu těchto cílů zmiňují, že : „*Ať jsou cíle jakkoliv abstraktní, nejsou pouze programovými zásadami či prohlášeními bez právních účinků. Mají závazné účinky ve smyslu*

rámcového programu a současně jsou kritérii měření (efektivity) činností orgánů společenství a členských států.“ (2004, s. 63). Cíle Evropské unie vychází v první řadě z článku 2/1 Maastrichtské smlouvy⁹, jejichž uskutečnění je popsáno prostředky, které uvádí odstavec 2 tohoto článku. (tamtéž).

Jelikož se ve své diplomové práci zabývám evropskou finanční podporou, jež plyne do regionu soudržnosti Střední Morava, vymezím v tomto kontextu cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti a to v současném programovacím období. Z hlediska uspořádání textu s nimi však seznámím až kapitole, která se této politice věnuje podrobněji.

⁹ Elektronická verze Maastrichtské smlouvy dostupná také z:
<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/evropska_unie_27429.html>

2 Ústřední pojmy politiky hospodářské a sociální soudržnosti

V této kapitole seznamuji s ústředními pojmy a zároveň i kategoriemi této politiky a to s pojmy region a region soudržnosti. V rámci samostatné kapitoly se budu zabývat implementací evropské klasifikace regionů na podmínky České republiky a v této souvislosti se zaměřím i na právní úpravu této problematiky.

2.1 Definice pojmu region

V celém textu následujících podkapitol používám pojem region. Současná literatura chápe region v různém smyslu, jeho podstata je v mnohých případech vykládána na základě odlišných hledisek i významů. Přestože je pojem region používán poměrně dlouhou dobu, neexistuje dosud podle Novotné (2007, s. 8) všeobecně přijatelná definice a stále má tento pojem několik podob výkladu. V důsledku dlouhého vývoje regionální politiky existuje v současnosti poměrně složitá soustava kategorizace regionů.

Na základě studia odborné literatury (Dušek, 2010, s. 13) dojdeme k poznatku, že : „*Při hledání kritérií pro vymezení regionu je zřejmé, že nelze postupovat mechanicky aplikováním pouze jediného kritéria.*“ Tuto skutečnost si dovoluji prezentovat na odlišných postojích, na jejichž základě různí autoři právě k definování pojmu region ve svých publikacích přistupují. Vyjdeme-li z nejobecnějšího pojetí regionu, který zprostředkovává Lacina (Lacina In Dušek, 2010, s. 13), lze jej chápat jako „...*jakýkoliv územní celek, který je podle jednoho či více znaků (kritérií) vyčlenitelný ze širšího území, jenž je pomocí těchto znaků vymezován pro konkrétní účel, či jemuž v uspořádání území přísluší konkrétní funkce.*“ Odlišné pojetí nabízí například Novotná (2007, s. 8). V tradičním pojetí, jak tato autorka uvádí, lze na region nahlížet jako na prostor, v němž žijí lidé a ti si k tomuto regionu budují jistý emocionální vztah. Z tohoto pohledu je tedy region představován vzájemným vztahem lidí, jejich soudržností, schopností reagovat na stávající podmínky i dále také jejich vzájemnými vazbami k lidem mimo tento region.

V literatuře lze nalézt i celou řadu jiných definic. K autorům, kteří se touto problematikou zabývají blíže, bych zmínila například Hlavsovou (2003), Bartoše (1996), Wokouna (2004) a Fialu s Říčovou (2003). Převážná většina autorů se však shoduje na tom, že nejčastěji je pojem region vysvětlován v souvislosti s regionálním rozvojem a se strukturální politikou. V této souvislosti se dle Duška (2010, s. 14) hovoří „...*o regionech*

*zaostalých, strukturálně postižených, o venkovských mikroregionech, o „regionech soudržnosti“ apod.“*¹⁰

Z hlediska této diplomové práce má však zásadní význam klasifikace regionů dle potřeb Evropské komise, která se stala východiskem pro vymezení statistických územních jednotek v ČR. K jejich podrobnějšímu popisu se dostávám v následující kapitole.

2.2 Klasifikace regionů v Evropské unii

„Za podmínku úspěšného zacílení hlavních nástrojů regionální politiky, tzv. strukturálních fondů, je považována přesná lokalizace regionů.“ (Pitrová, Fiala, 2009, s. 508).

NUTS, zkratkovitě slovo vytvořené z prvních písmen francouzského *La Nomenclature des unités territoriales statistiques* představuje specifickou kategorii regionů Evropské unie. (Klasifikace, 2008, [online]). Dle Novotné (2007, s. 9) byla tato klasifikace¹¹, ve volném překladu nomenklatura územně statistických jednotek, zavedena Statistickým úřadem Evropských společenství (dále jen Eurostat)¹² v roce 1988 pro potřeby statistického monitorování a analýzy ekonomické a sociální situace v evropských regionech.

K jejímu zavedení v členských státech došlo na základě Nařízení Evropského parlamentu a Rady¹³, které současně představovalo metodiku tvorby této klasifikace a stalo se právním základem závazným pro všechny členské státy Evropské unie. Klasifikace NUTS, která je používána ve všeobecné obecné shodě a nalezneme ji na příklad v publikaci Novotné (2007, s. 17), zakládá tři hlavní úrovně regionálního členění, kde základním kritériem je doporučený počet obyvatel:

¹⁰ Komise vytvořila v rámci společné regionální politiky typy regionů, v jejichž případě je hlediskem klasifikace ekonomická výkonnost. Celý výčet těchto regionů nalezneme například v publikaci Cabady aj. (2010, s. 169).

¹¹ Podstatu vzniku této jednotné klasifikace lze v obecném slova smyslu shledat v nutnosti harmonizace regionálních statistik Evropské unie. Přesná lokalizace regionů, na niž je regionální politika soustředěna je podmínkou efektivního zacílení hlavních nástrojů, tzv. strukturálních fondů. Tato klasifikace se stala jedním ze stěžejních pilířů pro dosažení srovnatelnosti evropských statistik.

¹² Eurostat je statistický úřad Evropské komise se sídlem v Lucemburku. Dle sdělení Českého statistického úřadu bylo v roce 1959 „...vydáno rozhodnutí o zřízení tohoto úřadu s názvem *Statistical Office of the European Communities (Statistický úřad Evropských společenství)* se zkratkou *SOEC*.“ (Český statistický úřad, 2011, [online]). Tento zkratkovitý název byl v roce 1973 změněn na současný název EUROSTAT.

¹³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1059/2003 ze dne 26. května 2003, o vytvoření společné klasifikace územních statistických jednotek (NUTS).

Tabulka č. 1 : Počet obyvatel dle úrovně NUTS

Úroveň	Minimum obyvatel	Maximum obyvatel
NUTS I	3 000 000	7 000 000
NUTS II	800 000	3 000 000
NUTS III	150 000	800 000

Zdroj: Novotná (Regionální politika EU, 2007, s. 17)

2.2.1 Zakotvení klasifikace Nuts v právním řádu České republiky

Statistické územně administrativní jednotky pro potřeby jednotné evropské klasifikace NUTS byly v ČR vymezeny na základě usnesení vlády ČR¹⁴ a zákona o státní statistické službě¹⁵. Toto vymezení uskutečnil Český statistický úřad (dále jen ČSÚ) za spolupráce s Eurostatem. Výchozím právním dokumentem byl ústavní zákon o vytvoření vyšších územních samosprávných celků¹⁶. (Novotná, 2007, s. 17). Dle sdělení ČSÚ vstoupila Klasifikace CZ – NUTS na území ČR v platnost 1. ledna 2000¹⁷, přičemž součástí evropské klasifikace NUTS se stala teprve v důsledku členství v Evropské unii. (*Evropská klasifikace NUTS*, [online]).

2.3 Systém územní správy v České republice v kontextu realizace politiky hospodářské a sociální soudržnosti

Základním předpokladem a podmínkou členství v Evropské unii, jak uvádí Marek a Baun (2011, s. 86), je „...*regionalizovaný systém státní správy s kompetentními regionálními orgány*...“. Představují partnery pro Komisi a vlády jednotlivých členských zemí při plánování a řízení strukturálních fondů. Konkrétní podoba tohoto systému nebyla Evropskou komisí definována. Brusis (In Marek, Baun, 2011, s. 86) však uvádí, že dala jasně najevo svoji preferenci vůči samosprávným regionům, které by měly výraznou finanční a samosprávnou autonomii. Stejný pramen (tamtéž) zmiňuje, že na tyto podmínky a současně

¹⁴ Usnesení vlády České republiky č. 707/1998 ze dne 26. října 1998.

¹⁵ Zákon č. 89/1995 o státní statistické službě

¹⁶ Ústavní zákon ze dne 3. prosince 1997 o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb. Dostupný také z : <<http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/ustavni-zakon-ze-dne-3-prosince-1997-o-vytvoreni-vyssich-uzemnich-samospravnich-celku-a-o-zmene-ustavniho-zakona-ceske-narodni-rady-c-11993-sb-ustava-ceske-republiky-2117.html>>

¹⁷ Od té doby však došlo v právní úpravě této klasifikace k řadě změn. To vše z legislativních důvodů. K poslední aktualizaci klasifikace CZ-NUTS došlo sdělením Českého statistického úřadu ze dne 16. srpna 2011

i tlak ze strany Evropské unie reagovala ČR územní reformou, k jejíž implementaci došlo na konci druhé poloviny devadesátých let. Představuje současný systém krajské samosprávy, který vychází z již zmíněného ústavního zákona o vytvoření vyšších územně samosprávných celků. V oblasti plánování a administrativních kapacit měla tedy účast ČR na této politice významný dopad, neboť její implementace, jak vidno z předchozí informace, měla značné dopady na územní politiku a vládnutí. Ačkoliv nebyla situace dle výše zmíněných autorů snadná, po počátečních problémech, zapříčiněných především nedostatečnou připraveností administrativních struktur, zaznamenala naše republika ve schopnostech využívat tyto fondy značný pokrok.

Pokud se týká implementace regionální politiky Evropské unie, zmínila bych primárně princip partnerství¹⁸, jehož požadavkem je, aby se orgány regionální samosprávy aktivně podílely na plánování a řízení strukturálních fondů.

Jak k této problematice opět uvádí např. Marek a Baun (2011, s. 89 - 129), základními územními jednotkami, způsobilými k čerpání finanční pomoci prostřednictvím strukturálních fondů jsou již několikrát zmíněné úrovně NUTS II.

2.4 Vymezení regionů pro regionální politiku, regiony soudržnosti v České republice

Regiony soudržnosti, jejichž územní vymezení odpovídá územním statistickým jednotkám NUTS II jsou deklarovány v zákoně o podpoře regionálního rozvoje¹⁹. Regionem se zde rozumí „územní celek vymezený pomocí administrativních hranic krajů, okresů, správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem, správních obvodů obcí s rozšířenou působností obcí nebo sdružení obcí, jehož rozvoj je podporován podle tohoto zákona.“ (Základní pojmy, [online]).

Tento zákon v předmětu své úpravy „stanovuje podmínky pro poskytování podpory regionálnímu rozvoji s cílem vyváženého rozvoje státu nebo územního obvodu kraje, s tím

¹⁸ Fungování regionální a strukturální politiky vychází z několika základních principů (zásad), jakožto myšlenkových východisek, odrážejících se v programové a právní úpravě celého procesu poskytování finanční pomoci ze strukturálních fondů Evropské unie. Jedním z autorů, v jehož publikaci jsou tyto principy popsány, je například Přichystal (2008, s. 10). Opět ve shodě s dalšími tvůrci odborných publikací, mezi které uvádím např. Wokouna (2006), Pitrovou, Fialu (2003), Tsapikidou aj. (2003), uvádí následující principy : princip koncentrace, princip programování, princip partnerství, princip adicionality (doplňkovosti) a princip monitorování a vyhodnocování.

¹⁹ zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů. Dostupný také z : < http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701?kam=zakon&c=248/2000 >

související působnost správních úřadů, krajů a obcí a vytváří podmínky pro koordinaci a realizaci hospodářské a sociální soudržnosti“. (§1 – Zák. č. 248/2000 Sb., [online])

Potřeba regionů soudržnosti je v § 15 tohoto zákona vymezena ve spojitosti s koordinací a realizací hospodářské a sociální soudržnosti za účelem efektivního získávání a využívání finančních prostředků z fondů Evropské unie. Tato úroveň územních jednotek představuje v rámci Evropské unie průměrně dva a půl milionu obyvatel. Jelikož tohoto počtu převážná většina krajů v České republice nedosahovala a nesplňovala by tak podmínky pro čerpání výše zmíněné pomoci, bylo v roce 1999 těchto 14 krajů seskupeno do osmi větších územních jednotek NUTS II (König In Marek, Baun, 2011).

Jak uvádí Halásková (2003, s. 30) společně s ostatními autory, s odkazem na výše zmíněný zákon, do výčtu regionů soudržnosti, které se skládají z jednoho či více krajů v České republice patří:

- Praha, vymezený územím hlavního města Prahy,
- Střední Čechy, vymezený územím Středočeského kraje,
- Jihozápad, vymezený územím Jihočeského a Plzeňského kraje,
- Severozápad, vymezený územím Karlovarského a Ústeckého kraje,
- Severovýchod, vymezený územím Libereckého, Královéhradeckého a Pardubického kraje,
- Jihovýchod, vymezený územím Jihomoravského kraje a kraje Vysočina,
- Střední Morava, vymezený územím Olomouckého a Zlínského kraje,
- Moravskoslezsko, vymezený územím Moravskoslezského kraje.

Kromě úrovně NUTS se pro členění nižších územně administrativních jednotek v České republice od roku 2008 setkáváme s klasifikací LAU (Local Administrative Units). Je určena pro potřeby statistiky jednotlivých regionů. Ve volném překladu tyto lokální administrativní jednotky označují úrovně územně administrativních jednotek, které jsou menší než kraje a podobně velké správní jednotky státu. Úroveň LAU 1 představuje okresy a úroveň LAU 2 obce (Cabada a kol., 2010, s. 171). K lepší vizualizaci slouží následující tabulka:

Tabulka č. 2 : územní jednotky České republiky v systému NUTS a LAU

NUTS	NÁZEV ÚZEMNÍ JEDNOTKY	POČET JEDNOTEK
NUTS 0	STÁT	1
NUTS 1	ÚZEMÍ ČR	1
NUTS 2	OBLAST (regiony soudržnosti)	8
NUTS 3	KRAJ	14
LAU		
LAU 1	OKRESY	77
LAU 2	OBCE	6249

Zdroj: převzato z [www](http://www.nuov.cz/klasifikace-jednotek-nuts?highlightWords=klasifikace+jednotek+nuts):

<<http://www.nuov.cz/klasifikace-jednotek-nuts?highlightWords=klasifikace+jednotek+nuts>>

Při popisu regionů soudržnosti se rovněž nabízí otázka jejích financování. Jedním z autorů, zabývajících se touto problematikou je např. Přichystal (2008, s. 67), který tvrdí, že finanční pomoc regionům soudržnosti je poskytována z „...*Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF), takže se podporují pouze „tvrdé“, investiční projekty.*“ Tento fond popisují v kapitole 6, podkapitole 6.1.1.

3 Politika hospodářské a sociální soudržnosti

V předchozí kapitole byly objasněny základní pojmy, se kterými se setkáváme v souvislosti s politikou hospodářské a sociální soudržnosti. Na jejich základě se v této kapitole pokouším o zprostředkování celkového obrazu o této politice. Prostřednictvím jednotlivých podkapitol seznámím s podstatou této politiky, nastíním její vývoj z hlediska novelizací zakládajících smluv a ve stručnosti nastíním samotné východisko této politiky, a sice existenci problémů a disparit na úrovni regionů.

3.1 Existence regionálních nesnází

Mezi členskými státy Evropské unie existují více či méně významné rozdíly. Projevují se nejen mezi národními ekonomikami, ale především na regionální úrovni. Společným ukazatelem těchto rozdílů je různá ekonomická úroveň představovaná výší hrubého domácího produktu (dále jen HDP). Na snižování těchto rozdílů se zaměřuje regionální politika Evropské unie. (Tauer aj., 2009, s. 15). Tou se však budu zabývat v následující kapitole. Výrazná ekonomická heterogenita je pro členské země charakteristická již od počátku založení prvního společenství. V kontextu historického vývoje, jak ve své publikaci zmiňují Pitrová, Fiala (2009, s. 421) se projevovala nejenom při srovnávání jednotlivých států, ale i při komparaci jejich vnitřních jednotek, tedy jednotlivých územních celků a částí.

Při studiu dostupné odborné literatury, zabývající se regionální politikou zjistíme, že jedním z nejvíce frekventovaných a zároveň nejstěžejnějších pojmů je právě pojem *disparita*²⁰. Výklad tohoto pojmu nabízí např. Metodická podpora regionálního rozvoje (Definice, 2009, [online]). V jeho pojetí jsou regionální disparity „*neodůvodněné regionální rozdíly v úrovni ekonomického, sociálního a ekologického rozvoje regionů*“. *Disparitami, které je třeba řešit, jsou „rozdíly vyvolané subjektivní lidskou činností, nikoliv rozdíly vzniklé z objektivních příčin, například na základě přírodních podmínek*“. Vycházíme-li však z přístupu Molleho (Molle In Kutscherauer aj., 2010, s. 5), definujícího pojem regionální disparita v kontextu politik Evropské unie, zjistíme, že klíčovou otázkou, z níž vychází tyto politiky je otázka koheze (soudržnost) a nedostatek této soudržnosti je měřen velikostí těchto

²⁰ Např. online encyklopedie IURIDICTUM vysvětluje pojem disparita jako nesoulad. Obecně je tento pojem ve většině případů aplikován na potřeby daného oboru nebo má územní dimenzi

disparit. Současně uvádí, že soudržnost „...se zlepšuje při snížení disparit (při jejich konvergenci), opak nastává tehdy, když disparity narůstají (při jejich divergenci)“ (tamtéž). Takto pojatá definice nejvíce odpovídá cílu Konvergence, jakožto jednomu z cílů regionální politiky, kterému se věnuji taktéž v samostatné kapitole.

Disparity mezi regiony vyplývají z různých příčin. Dle Novotné (2007, s. 34) lze regionální disparity vyjádřit různými ukazateli z oblasti ekonomické, demografické, životního prostředí apod.

Pro potřeby této diplomové práce lze jako výchozí měřítko jejich identifikace použít klasifikaci NUTS a sice NUTS 1 a NUTS 2 (pro srovnání na úrovni Evropské unie) a NUTS 3 a NUTS 4 (pro srovnání na úrovni ČR) (Kutscherauer aj., 2010, s. 6). Jejím popisem a stejně jako vymezením samotné podstaty východisek regionální politiky se zabývám v následujících podkapitolách.

3.2 Místo regionální politiky v politikách Evropské unie

V prvních větách této kapitoly nejdříve vymezím politiku Evropské unie, představující jednotlivé oblasti a formy spolupráce mezi členskými státy a pro lepší orientaci v problematice obecně definuji podstatu té politiky, jíž je regionální politika součástí.

Z mého pohledu nejjednodušší vysvětlení způsobu dělení politik Evropské unie lze nalézt v publikaci Königa aj. (2006, s. 289), kteří uvádějí, že „*Míra zasahování Unie do různých oblastí se řídí zásadou subsidiarity, která předjímá, že rozhodování se má činit na úrovni, na níž se daných cílů dosáhne nejefektivněji.*“ Právě na tomto základě jsou pak politiky rozděleny na společné, sdílené a doplňující. Politiky Evropské unie se neliší pouze tím, jak doplňují König aj. (2006, s. 164), kdy byly příslušnými dokumenty zavedeny, ale jejich rozdíl spočívá především v přenesení rozhodovacích pravomocí na jednotlivé úrovně spolupráce.

Z hlediska zařazení této politiky do pravomocí Evropské unie je regionální politika součástí politik sdílených, realizovaných v rámci jednotného trhu.²¹ Jednotný trh představuje vnitřní trh Společenství. Ten je založený na čtyřech základních svobodách označovaných jako „volný pohyb“ zboží, osob, služeb a kapitálu. Vzniká v roce 1993 na základě vstupu Maastrichtské smlouvy v platnost.

²¹ V souvislosti s evropským integračním procesem jsou používána označení společný trh, vnitřní trh a taktéž jednotný trh. Blíže upřesňuje tyto termíny z hlediska ESD a usnesení Rady Tichý aj. (Tichý aj. 2006, s. 401)

Jak uvádí Pitrová (In Cabada aj., 2010, s. 167), zásluhou této politiky funguje v Evropské unii standardizovaný mechanismus přerozdělování finančních prostředků mezi bohatými a chudými regiony, fungujícími na základě evropské solidarity a tolerance. Vzhledem k tomu, že na výdaje této politiky plyne více než třetina financí ze společného rozpočtu, lze ji označit za jednu z nejvíce preferovaných politik. (Regionální, 2011, [online]).

3.3 Charakteristika politiky hospodářské a sociální soudržnosti v kontextu jejího vývoje

V souvislosti s politikou hospodářské a sociální soudržnosti je v řadě odborných publikací (Marek, Baun, 2011; Chvojková, Květoň aj., 2007; Halásková, 2003; Novotná, 2007; Václavíková, 2008, Pitrová, Fiala, 2009) taktéž k nalezení označení „strukturální a regionální politika evropské unie“ nebo politika koheze, popř. soudržnosti (dále jen regionální politika).

V první řadě je nutné ozřejmit význam pojmů regionální a strukturální politika a současně seznámit s jejich podstatou. Význam slova strukturální je v této souvislosti nutné chápat v kontextu hospodářské politiky, kde pojem struktura ekonomiky označuje „...*podíl jednotlivých odvětví na tvorbě celkové produkce a také podíl zaměstnanosti v jednotlivých sektorech na zaměstnanosti celkové*“. (König aj., 2006, s. 214). Dynamika hospodářského vývoje je tedy dle názoru autorů často spojována se změnami ve struktuře národního hospodářství. Jak autoři uvádí dále, spojíme-li fungování výše zmíněného tržního mechanismu s podmínkami danými historickým vývojem, geografickou polohou atd., projeví se v jeho důsledku odlišné hospodářské a sociální postavení jednotlivých regionů a právě v odstranění těchto rozdílů spatřují potřebu regionálního rozměru spolupráce.

Z pohledu mé preference je však výstižnější a současně i jednodušší definice Ing. Ponikelského (2007, [online], s. 4), který chápe regionální politiku jako „*soubor intervencí, zaměřených podle konkrétní situace státu a jeho regionů a podle očekávaných vývojových tendencí, na podporu opatření vedoucích k růstu ekonomických aktivit a lepšímu územnímu rozložení v území a k rozvoji infrastruktury. Základní podmínkou je jasné definování priorit a koncentrace prostředků na tyto priority. Jejím významným cílem je konvergence regionů v rámci určitého územního celku a klíčovým znakem je její selektivnost, to znamená diferenciaci zaměření intervencí na podporu vybraných*

problémových regionů, které výrazně zaostávají ve svém rozvoji za průměrem v míře, která je společensky uznána za nežádoucí.“

Obecnou definici strukturální politiky nabízí taktéž Novotná (2007, s. 62), podle které zahrnuje tato politika hospodářsko-politické prostředky a postupy, kterými stát ovlivňuje schopnost a proces přizpůsobení ekonomických subjektů měnícím se strukturálním charakteristikám prostředí, v němž působí.

Potřeba regionálního rozměru spolupráce, jak jsem již nastínila v předchozí kapitole, je dána odlišným hospodářským a sociálním postavením jednotlivých regionů. V rámci Evropské unie je možné sledovat různé úrovně hospodářské vyspělosti a to nejen na úrovni mezistátní, ale také mezi jednotlivými regiony členských států (König aj., 2006, s. 214 - 216). Souhrnně by se tedy regionální politika dle mého názoru dala označit politikou solidarity bohatších regionů s chudšími regiony a to v rámci Evropské unie. Chudšími regiony jsou méně prosperující regiony, tedy oblasti, nedosahující 75 % průměru hmotného domácího produktu Evropské unie.

Kromě těchto regionů je pomoc regionální politiky poskytována také znevýhodněným sociálním skupinám (například menšinám, dlouhodobě nezaměstnaným, cizincům atd.) a to prostřednictvím Evropského sociálního fondu. (Přichystal, 2008, s. 10)

Neustále je potřeba brát v úvahu skutečnost, že náplň a význam jednotlivých politik se vyvíjí v čase. V následujícím textu se tedy pokusím okrajově nastínit vývojové mezníky evropské integrace, které zásadně ovlivnily dnešní podobu této politiky. Pod pojmem „mezníky“ lze chápat nejvýznamnější události v historii evropské integrace. I když je k jejich určení využívána řada hledisek, uvádím pro lepší orientaci v následujícím textu členění dle Novotné (2007, s. 56):

- Období : 1958 – 1973
- Období : 1974 – 1985
- Období : 1986 – 1993
- Období : 1994 – 1999
- Období : 2000 – 2006
- Období : 2007 – 2013

I když odborná literatura uvádí, že jisté projevy existence regionální politiky lze najít již například ve Smlouvě o ESUO²² nebo ve Smlouvě o EHS²³, původ regionální politiky v dnešním slova smyslu nacházíme až o dvě desítky let později.

Jak uvádějí König aj. (tamtéž), při pohledu do samotných počátků evropské integrace dojdeme k zjištění, že potřeba trvalého a vyrovnaného rozvoje se výrazně projevuje až v sedmdesátých letech. Podle Týče (2000, s. 236) spadá regionální politika mezi ty společné politiky, které vznikaly poměrně dlouhou dobu po ustavení tří Společenství. Také on datuje počátky regionální politiky v dnešním slova smyslu do 70. let 20. století²⁴, kdy tato politika ve smyslu cílevědomé činnosti začala být realizována na komunitární úrovni.²⁵ Smysl regionální politiky spatřuje nejen ve vyrovnávání existujících rozdílů, ale současně v předcházení nevyváženosti jednotlivých oblastí v budoucnu.

Sedmdesátá léta charakterizují mnozí autoři (Pitrová, Fiala, 2009, s. 502; Václavíková, 2007, s. 52) jako období odblokování politické krize, tedy i stanovení nových integračních priorit. Současně uvádějí, že ze strany Evropské komise byl proveden monitoring potřeb evropských regionů, ustanovily se výchozí cíle regionální politiky a byl založen Evropský fond pro regionální rozvoj, jakožto nejdůležitější nástroj společné regionální politiky Evropské unie. K tomuto fondu se však podrobněji vyjadřuji v samostatné kapitole. Změna v přístupu k zavedení této politiky na nadnárodní úrovni vycházela z v té době probíhající ekonomické krize

a následně byla vedena dvěma základními vývojovými směry. Těmi bylo postupné rozšiřování a prohlubování integrace zemí Evropské unie v hospodářské a politické oblasti (König aj., 2004, s. 155).

Problematikou zachycení procesu vzniku a utváření regionální a strukturální politiky se zabývá celá řada autorů. Například Pitrová, Fiala (2003, 440 – 494) v poměrně rozsáhlé kapitole své publikace poukazují na celou řadu problémů, se kterými se regionální politika potýkala v souvislosti s evropským integračním procesem. Pozornost zaměřují na objasnění podstaty této politiky v kontextu novelizací jednotlivých zakládajících smluv.

Jelikož je problematika vývoje regionální politiky natolik rozsáhlá, posunují se v jejím popisu až do roku 1986, který je v souvislosti s vývojem této politiky v řadě

²² Oficiální název této smlouvy zní Smlouva o zřízení Evropského společenství uhlí a oceli. Lze se setkat také s označením Pařížská smlouva. Jejím založením, mechanismem fungování, institucionální strukturou atd. se zabývá např. Pitrová, Fiala (2003, s. 50 – 54)

²³ Názvem Smlouva o EHS rozumíme Smlouvu o Evropském hospodářském společenství, označovanou taktéž jako Římská smlouva

²⁴ blíže k vzniku regionální politiky v 70. letech např. Václavíková, 2007

²⁵ Týč v této souvislosti zmiňuje, že k tomuto posunu od vzniku Společenství došlo až s rozšířením členské základny v roce 1973) Podrobněji kapitola 12 (2000, s. 236 – 242).

odborných publikací spojován s plánem na vznik jednotného vnitřního trhu. Autoři König aj, (2006, s. 218) jej označují za zásadní impuls reformy této politiky. Naopak George (In Pitrová, Fiala, 2009, s. 502) se k projektu společného trhu, jak jej jinými slovy nazývá, vyjadřuje poněkud polemicky. Dle jeho názoru „*je do značné míry sporné, zda rozhodujícím impulsem k ustavení společné regionální politiky byl sám projekt společného trhu, nebo zda byla hlavním podnětem až snaha o zmírnění hospodářských rozdílů mezi členskými zeměmi před zahájením projektu společné měny.*“ Nicméně podnětem k rozvoji regionální politiky nebylo jen samotné vytvoření společného trhu, jejím základem se stal především projekt společné měny, poprvé schválený již v 70. letech, považovaných za období zrodu této politiky.²⁶ Pokud se týká samotného vymezení této politiky, liší se pouze ve znění novelizací zakládajících smluv. Například autoři (Wokoun, 2006; Tichý aj., 2004; König aj., 2006) se při charakterizování regionální politiky shodují na tom, že i když tato politika prošla určitým vývojem, opírá se v současnosti o definici uvedenou v článku 130A „Jednotného evropského aktu“ (dále jen akt), přijatého roku 1987, kde byla tato politika poprvé samostatně vyčleněna.

Primární právo tvoří kromě zakládajících smluv i smlouvy o přistoupení nových členských států a právě tento akt je jednou z nich.

Na jeho základě má Společenství povinnost rozvíjet a uskutečňovat aktivity vedoucí k podpoře ekonomické a sociální soudržnosti. To vše s cílem harmonického vývoje Společenství jako celku. Zároveň se dle ustanovení tohoto aktu Společenství zaměřuje na zmenšování nerovnoměrností mezi různými regiony a zaostalosti regionů, jimž se dostává nejmenší podpory. (Wokoun, 2006, s. 11). Tento cíl se stal pro členské země závazným a jejich hospodářské politiky musely být tomuto účelu uzpůsobeny a navzájem koordinovány. K aktu se dále vyjadřuje Václavíková (2007, s. 55), která jeho smysl v kontextu politiky soudržnosti spatřuje v nově vytvořených podmínkách pro pomoc zemím jižní Evropy a dalším méně rozvinutým regionům ve vyrovnání se s nároky jednotného trhu.

Jak uvádí Wokoun (tamtéž), ve smyslu tohoto aktu se regionální politikou zabývá taktéž Maastrichtská smlouva a navazující smluvní novelizace, mezi něž můžeme zařadit např. Amsterodamskou smlouvu. Vrátime-li se však k JEA, v publikaci Týče (2000, s. 236) představuje důležitou revizi zřizovacích smluv a zároveň podnět pro další vývoj regionální politiky.

Docentka Plechanovová (2005, [online]) zmiňuje, že tento akt byl výsledkem mezivládní konference roku 1985 v Lucemburku. Odrážela nejen potřebu projednání otázek

²⁶ Blíže k vlivu společného trhu na formulování regionální politiky např. Pitrová, Fiala (2003, s. 441).

Evropské unie, ale také dobudování již několikrát zmíněného jednotného trhu. Dle ní „spojoval řešení dvou zásadních problémů, před nimiž ES stála - členské státy se zavázaly do počátku roku 1993 odstranit zbývající překážky, které dosud bránily volnému pohybu zboží, kapitálu a osob mezi členy společenství, a o konkrétních rozhodnutích měla Rada ministrů rozhodovat na základě kvalifikované většiny. JEA posílil legislativní pravomoci parlamentu zavedením „procedury spolupráce“, která nutila Radu k větším ohledům na stanovisko parlamentu, a „procedurou souhlasu“ v oblasti schvalování mezinárodních smluv. JEA otevíral cestu pro budoucí smlouvu o Evropské unii.

Zásadní zlom v postavení regionální politiky přinesl návrh Evropské Komise, tzv. první Delorsův balíček, který byl určen k reformování celkového finančního rámce Společenství pro roky 1988 – 1993.²⁷ Stal se základem reformy regionální politiky, v níž byla výrazně posílena úloha ES a taktéž došlo k navýšení objemu finančních prostředků vyčleněných na podporu zaostalých regionů. Jak dále zmiňují Pitrová, Fiala (2003, s. 450), tato reforma byla pro regionální politiku zcela zásadní. Evropská Komise stanovila konkrétní cíle této politiky, které byly následně schváleny Radou, a současně vymezila rozložení finančních prostředků v rámci těchto cílů. Jedním z cílů této reformy bylo také zajištění společného působení všech strukturálních fondů, které doposud působily odděleně.

Například Novotná (2007, s. 62) uvádí rok 1988 za rok „definování“ regionální politiky. Vychází přitom z JEA, kde se regionální politika objevila poprvé v podobě samostatného oddílu věnovaného ekonomické a sociální soudržnosti. K tomuto kroku došlo na základě rozhodnutí o spojení regionální politiky s částí sociální a zemědělské politiky, jakožto odpovědi na kritiku nízké míry koordinace mezi nimi. JEA těmito kroky vyzvednul regionální a strukturální politiku na úroveň ostatních sdílených politik Evropské unie.

Při popisu vývoje regionální politiky poukazují König aj. (2006, s. 219 - 220) na skutečnost, že k jejímu dalšímu posílení došlo na základě Maastrichtské smlouvy. Tato Smlouva v sobě zakotvuje závazek Evropské unie přispívat vhodnými prostředky k omezení socioekonomické nerovnováhy mezi členskými zeměmi a jejich regiony. Hospodářská a sociální soudržnost je v této smlouvě vedle hospodářské a měnové unie a jednotného trhu definována jako jeden z hlavních cílů Evropské unie a jak v této souvislosti zmiňuje Týč (2000, s. 237), stává se tedy obecným cílem, který musí být promítnut do všech společných politik Evropské unie. Z hlediska strukturálních fondů byla Maastrichtská smlouva zásadní v ustanovení dalšího fondu, a to Fondu soudržnosti, tzv. Kohezního fondu, stojícího mimo

²⁷ Jacques Lucien Jean Delors předsedal Evropské komisi v období 1985-1995

organizaci strukturálních fondů. Stejně jako předchozí fond vymezují i tento v samostatné kapitole. Za přínos této smlouvy v regionální politice lze rovněž považovat nově ustanovený Výbor regionů, jakožto poradní orgán složený ze zástupců regionálních a místních orgánů. (Novotná, 2007, s. 60).

V této etapě vývoje regionální politiky, odvozené od hlavních událostí vývoje Evropské unie, je důležité uvést další z významných dokumentů a to dokument Evropa 2000+, schváleného v roce 1994. Představoval „základní koncepční dokument pro tvorbu regionálních strategií a koncepcí na národních úrovních.“ (tamtéž)

K dalším zásadním změnám principů této politiky, řazeného dle mnohých autorů (Václavíková, 2008; Novotná, 2007) do další etapy vývoje, došlo v rámci dokumentu Agenda 2000. Obměna se týkala nového finančního rámce, zvýšení podílu Evropské komise na volných finančních prostředcích a také nově stanoveného počtu cílů evropské regionální politiky po roce 2000.

Amsterodamská smlouva, jakožto další ze smluvních novelizací zakládajících smluv, podle Václavíkové (2007, s. 56) potvrzuje význam soudržnosti. Pitrová, Faila (2009, s. 520) k tomuto doplňují, že „Amsterodamská smlouva v ustanoveních o regionální politice pouze zesílila důraz, který je na tuto oblast ve Společenství kladen.“ Při formulaci tohoto tvrzení vychází ze článku 158 Maastrichtské smlouvy, revidované Amsterodamskou smlouvou, v němž „Společenství usiluje zejména o snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů a zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů nebo ostrovů, včetně venkovských oblastí“ (tamtéž).

Článek 158, konsolidované verze Smlouvy o založení Evropského společenství – ve změně smlouvy z Nice, uvádí k Hospodářské a sociální soudržnosti toto: „Společenství za účelem podpory harmonického vývoje rozvíjí a prosazuje svou činnost vedoucí k posilování hospodářské a sociální soudržnosti. Společenství se především zaměří na snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů a na snížení zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů nebo ostrovů, včetně venkovských oblastí.“ (Smlouva z Nice, 2005). Ve srovnání s ustanovením tohoto článku ve znění Amsterodamské smlouvy tedy nedošlo k žádným změnám. Stejně tvrzení se týká i znění článků 159 obou těchto smluv.

Z hlediska historického vývoje zakládajících smluv je v odborné literatuře jako další v pořadí uvedena Smlouva o ústavě pro Evropu. Jak uvádí řada autorů (Týč, 2004; Had aj., 2006), tato smlouva měla nahradit všechny předchozí smlouvy. Byla však odmítnuta referendy ve Francii a Nizozemí. Smlouva o ústavě pro Evropu, resp. článek 220, definuje hospodářskou, sociální a územní soudržnost takto: „Unie se především zaměří na snižování

rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů a na snížení zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů. V rámci dotyčných regionů je zvláštní pozornost věnována venkovským oblastem, oblastem postiženým průmyslovým přechodem nebo demografickými podmínkami, jako jsou například nejsevernější regiony s velmi nízkou hustotou obyvatelstva a ostrovní, příhraniční a horské regiony. “(Smlouva o ústavě pro Evropu, 2005, s. 104).

Po neúspěchu Smlouvy o ústavě pro Evropu měla efektivní fungování Evropské unie zajistit právě Lisabonská smlouva. (Pitrová, Fiala, 2009, s. 220). V ustanovení o politice hospodářské a sociální soudržnosti provádí množství změn. Jejím přijetím dochází k posílení úlohy Evropské unie v oblasti její regionální a místní dimenze. Ta se projevuje v rozšíření ustanovení o regionální politice a to explicitním zahrnutím tzv. územní soudržnosti,²⁸ jakožto další složky koheze²⁹ doplňující dosavadní ekonomický a sociální rozměr. (Lisabonská, 2010, [online]). V tomto období dochází ke stále častějšímu používání pojmu politika soudržnosti namísto termínu regionální politika. Dle Novotné (2007, s. 128) tak dochází ke zdůraznění významu sociální, hospodářské a zejména územní soudržnosti regionů v EU.

V závěru této kapitoly lze zjednodušeně říci, že vývoj této politiky lze sledovat v závislosti na jednotlivých stádiích budování společného trhu.

²⁸ Název hlavy XVII se nahrazuje tímto: „HOSPODÁŘSKÁ, SOCIÁLNÍ A ÚZEMNÍ SOUDRŽNOST“. Další změnu lze nalézt např. v článku 158, který se mění takto: a) v prvním pododstavci se slova „hospodářské a sociální“ nahrazují slovy „hospodářské, sociální a územní“; b) v druhém pododstavci se zrušují slova „nebo ostrovů, včetně venkovských oblastí“).

²⁹ Online slovník cizích slov ABZ překládá tento pojem jako „soudržnost“

4 Základní orgány v rámci institucionálního systému Evropské unie

4.1 Úvod do problematiky

Každá organizace jakéhokoli charakteru vytváří orgány, které zabezpečují řízení její činnosti. Vzhledem k zvláštnímu charakteru Evropské unie, již odpovídá i atypická vnitřní struktura orgánů a také proto, že je v zájmu této práce především objasnění finančních toků z Evropské unie do regionu soudržnosti Střední Morava se zaměřením na Olomoucký kraj, obsah následujících podkapitol bude zaměřen především na úlohu zmíněných institucí v kontextu koordinace regionální politiky Evropské unie. V této kapitole tedy bude stěžejním vymezení úlohy hlavních institucí, které se podílejí se na řízení koncepce a realizace strukturální a regionální politiky na úrovni Evropské unie.

Zároveň pokládám za důležité zdůvodnit zdroje, na které v této kapitole odkazuji. Evropská unie se neustále vyvíjí a oficiální internetové stránky jednotlivých institucí pokládám za důvěryhodný zdroj, poskytující informace o aktuálním dění v Evropské unii. Již několikrát nastíněná problematika rozšiřování a prohlubování integrace měla za následek nejen změny ve složení institucí a řídicích orgánů Evropské unie, ale současně došlo k významným obměnám v jejich pravomocích. Každá ze smluvních novelizací ovlivnila postavení jednotlivých orgánů z různých hledisek. Z tohoto důvodu předkládám v této kapitole současné vymezení institucí Evropské unie a to především v kontextu Lisabonské smlouvy, jakožto posledního platného pramene primárního unijního práva.

Charakteristika základních orgánů Evropské unie

Primárně jsou pravomoci a úkoly orgánů Evropské unie, stejně jako postupy, které musí orgány při výkonu jim svěřených záležitostí dodržovat, stanoveny v základních smlouvách. Jejich samotná existence již však vychází ze tří smluv, zakládajících „sektorální“ nadstátní mezinárodní organizace, mezi které patří ESUO, EHS a EUROATOM.

V této souvislosti uvádím jako příklad znění článku 7 Smlouvy o Evropském společenství, kde členské státy pod pojmem základní orgány rozumí orgány, jimž tzv. zakládající smlouvy svěřují úlohu uskutečňovat úkoly, které jim svěřilo Společenství. Dle

Tichého aj. (2004, s. 143) tento článek taktéž uvádí, že každý orgán jedná v mezích pravomocí touto smlouvou mu svěřených a také že orgány jsou navzájem relativně nezávislé.

Článek 9/1 Lisabonské smlouvy, uvedený na oficiálních internetových stránkách Evropské unie (*Ustanovení*, [online], 2007) ustanovuje, že Evropská Unie „...*má institucionální rámec, jehož cílem je podporovat její hodnoty, sledovat její cíle, sloužit jejím zájmům, zájmům jejích občanů a zájmům členských států, jakož i zajišťovat soudržnost, účinnost a kontinuitu jejích politik a činností*“.

Členské státy tedy sdílejí svou suverenitu na základě spolurozhodování prostřednictvím společných orgánů. Jak uvádí König aj. (2006, s. 123), přenesení či sdružení suverenity znamená ve skutečnosti „...*delegaci smluvně vymezených rozhodovacích pravomocí na evropské instituce*“, přičemž jejich složení je závislé na počtu členských států.

Rada autorů se v souvislosti s nejvyššími orgány ve svých publikacích zmiňuje o tzv. institucionálním trojúhelníku. Pod tímto pojmem lze u převážně většiny autorů nalézt tři hlavní instituce, které se podílejí na procesu rozhodování při vytváření politiky a právních předpisů v rámci Evropské unie.³⁰ Dle oficiálních internetových stránek Evropské unie (*Orgány*, [online]) tento Evropský „institucionální trojúhelník“ v současné době tvoří Rada Evropské unie (dále jen Rada), Evropská komise (dále jen Komise), Evropský parlament (dále jen Parlament). Tyto tři instituce doplňují Evropský soudní dvůr, Evropský účetní dvůr, Evropská centrální banka a další subjekty a instituce zabezpečující specializované úkoly. Do jejich výčtu patří Evropská investiční banka, Evropský ombudsman, Evropský inspektor ochrany údajů, Hospodářský a sociální výbor, Výbor regionů, Úřad pro publikace Evropské unie, Evropský úřad pro výběr personálu a v neposlední řadě Evropská správní škola.

4.2 Role institucí evropské unie v regionální politice

Úkolem předchozí kapitoly bylo seznámení a vymezení podstaty jednotlivých institucí. Na základě těchto informací lze snázeji přejít k objasnění jejich rolí v zabezpečení realizace regionální politiky. Mezi hlavní instituce pro koordinaci koncepce a realizaci strukturální a regionální politiky na nadnárodní úrovni řadíme níže uvedené instituce. Dle Novotné (2007, s. 72) však regionální politika spadá do kompetence členských zemí, přičemž tyto instituce zabezpečují pouze její koordinaci a harmonizaci.

³⁰ Blíže např. Had aj. v kapitole věnované institucím Evropské unie.

Evropská komise

V rámci Evropské komise (dále jen Komise), jak uvádí Novák a Fričová v článku o regionální politice na vládním webu o Evropské unii (Regionální politika, [online]), fungují generální ředitelství. Jsou pověřena výkonem společných politik a iniciativ v jednotlivých oblastech života obyvatel Evropské unie. Problematika regionální politiky spadá do kompetence Generálního ředitelství pro regionální politiku (dále jen REGIO), jehož cílem je provádění efektivní strukturální politiky. Do působnosti REGIA spadají tři strukturální fondy a to Evropský fond regionálního rozvoje, Fond soudržnosti a v neposlední řadě fond ISPA³¹. Podrobněji s těmito fondy seznamuji v samostatné kapitole. (po vstupu do EU nahrazen Fondem soudržnosti)

Evropský parlament

Problematika regionální politiky spadá do kompetence Výboru pro regionální rozvoj (REGI). Na oficiálních internetových stránkách Parlamentu (*Evropský*, [online]) představuje předsedkyně REGI Danuta Hübner, v minulosti komisařka pro regionální rozvoj, tento výbor jako orgán odpovědný za to, „...že Unie a její členské státy provádějí hospodářskou politiku způsobem, který vede k uskutečňování tohoto záměru. Úzce za tímto účelem spolupracuje s předsednictvím Unie, Radou, Evropskou komisí, poradními orgány EU, jako je Výbor regionů a Hospodářský a sociální výbor, a s řadou dalších regionálních a místních subjektů“. V rámci svých pravomocí je příslušný pro záležitosti zejména EFRD, CF a dalších nástrojů, dále vyhodnocuje dopady jiných politik na hospodářskou a sociální soudržnost, koordinuje nástroje této politiky a další.

Výbor regionů

Tento orgán představuje politické shromáždění, které umožňuje místním a regionálním úrovním regionální politiky ovlivňovat vývoj politiky a právních předpisů Evropské unie. Právní základ je obsažen v čl. 263 až 265 Maastrichtské smlouvy a na jejím základě má tento orgán poradní funkci pro ostatní rozhodovací a výkonné orgány Evropské unie, kterými například Zbíral (2007, s. 168) ve shodě s Novotnou (2007) označuje Radu a Komisi.

³¹ Nástroj předstupních strukturálních politik, sloužících jako podpora při přípravách členského státu na čerpání pomoci ze strukturálních fondů EU a jejichž činnost je omezena vstupem do EU

Hospodářský a sociální výbor

Hospodářský a sociální výbor (dále jen EHSV) představuje poradní orgán, jehož činnost, pravomoci a složení upravuje čl. 257 – 262 Maastrichtské smlouvy. Podstata jeho existence spočívá dle oficiálních internetových stránek (*Evropský*, [online], 2010) v poskytování odborného poradenství základním institucím Evropské unie, které činí na základě „stanovisek“ a jejichž prostřednictvím usiluje o to, aby se v přeneseném významu stal „mostem mezi Evropou a organizovanou občanskou společností“.

5 Cíle regionální politiky

Tato kapitola poskytuje základní orientaci v cílech regionální politiky. Tyto cíle, jejichž prostřednictvím je regionální politika realizována, jsou Evropskou unií definovány na jednotlivá programovací období. Co jsou programovací období a jak se tyto cíle měnily právě v těchto jednotlivých programovacích obdobích, se pokusím obecně vysvětlit v obsahu následujícího textu. Jelikož se ve své diplomové práci zabývám evropskou finanční podporou, která plyne do regionu soudržnosti Střední Morava, omezím se pouze na stručný popis cílů této politiky v současně probíhajícím období a na jejich základě seznámím i se základními aspekty realizace této politiky v ČR.

5.1 Úvod do problematiky vymezování cílů z hlediska vývoje regionální politiky

Pro jednotlivá programovací období formuluje Evropská unie cíle, na něž se finanční pomoc z prostředků Unie zaměřuje. Jak jsem zmínila v kapitole obecně vymezující pojem cíl, z cílů vychází veškeré činnosti této politiky a rovněž se na ně odvolávají dokumenty, se kterými bude možné seznámit se v samostatné kapitole. Evropská unie realizuje cíle této politiky v rámci sedmiletých cyklů, ne vždy se však délka těchto cyklů v minulosti shodovala. V odborné literatuře, v souvislosti s tvorbou a čerpání finančních prostředků strukturální politiky se setkáváme s pojmem rozpočtová perspektiva³². V publikaci Hrabánkové aj. (2003, s. 3) je tento pojem vysvětlen jako „...dlouhodobější finanční rámec, který představuje financování Evropské unie s ohledem na strategické rozvojové cíle“. Podobnou definici nabízí Odbor informování o evropských záležitostech (OEZ) Úřadu vlády České republiky (Šimová, 2005, [online]). Dle autorky článku, z jehož obsahu čerpám, představuje tento pojem „...víceletý finanční rámec EU (původně pětiletý, od roku 1993 sedmiletý), který je přijímán ve formě meziinstitucionální dohody³³. Z jiného úhlu pohledu přistupují k definici toho pojmu Had aj. (2006, s. 130). Na finanční perspektivu pohlíží jako na finanční vyjádření priorit politik Evropské unie a zároveň jako na nástroj, který vymezuje limity jejích výdajů.

Ke změnám těchto finančních rámců docházelo v kontextu historického vývoje na základě vytyčování nových priorit Evropské unie. Obecně lze tedy říci, že struktura rozpočtu

³² Rovněž se používá pojem „rozpočtový finanční rámec“

³³ Tj. dohody mezi Evropskou komisí, Evropským parlamentem a Radou EU.

odpovídala preferenci jednotlivých politik v daném období. Hrabánková aj. (tamtéž) uvádí následující přehled rozpočtových perspektiv :

- perspektiva (pětiletá) : 1988 – 1992
- perspektiva (sedmiletá) : 1993 – 1999
- perspektiva (sedmiletá) : 2000 – 2006
- perspektiva (sedmiletá) : 2007 – 2013

5.2 Cíle regionální politiky v období 2007 – 2013

V programovacím období³⁴ 2007 – 2013, v jejíž druhé polovině se v současné době nacházíme, usilují členské státy Evropské unie o dosažení těchto tří prioritních cílů:

5.2.1 Konvergence

Cíl konvergence představuje podporu růstu a tvorby pracovních míst v nejméně rozvinutých oblastech (regiony s HDP na 1 obyvatel nižším než 75 % průměru Evropské unie). V ČR, jak uvádí Budík (2009, s. 15), pod tento cíl spadají všechny regiony soudržnosti s výjimkou hlavního města Prahy. Jeho účelem je pomoci výše zmíněným regionům v zlepšení podmínek pro růst a zaměstnanost s cílem dosažení průměru Evropské unie. (Tauer aj., 2009, s. 17). Ke zlepšení těchto podmínek má dle Wokouna aj. (2008, s. 368) dojít prostřednictvím „...zvýšení kvality investic do hmotného a lidského kapitálu, rozvoje inovací a znalostní společnosti, zlepšení schopnosti přizpůsobovat se hospodářským a sociálním změnám, ochrany a zlepšování životního prostředí a výkonnosti správy.“

Dle českého informačního portálu o Evropské unii je cíl Konvergence hlavní prioritou politiky soudržnosti a převážná většina finančních prostředků regionální politiky je vyhrazena na podporu regionů spadajících do tohoto cíle. (*Regionální politika EU*, 2010, [online]).

5.2.2 Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

V rámci tohoto cíle se dle Novotné (2007, s. 131) členské země zaměřují k posílení konkurenceschopnosti, přitažlivosti a zaměstnanosti v regionech. To vše prostřednictvím

³⁴ Je období, ve kterém EU realizuje cíle své regionální a strukturální politiky.

předvídání sociálních a hospodářských změn a současně podporováním inovace, podnikavosti, ochrany životního prostředí, dostupnosti, apod.

Autoři Tauer aj. (tamtéž) při vymezování tohoto cíle poznamenávají, že „...regionální cíl je zaměřený na podporu regionů, nespádajících pod cíl „Konvergence“, tj. HDP blízký průměru EU, což v ČR naplňuje pouze Praha.“

5.2.3 Evropská územní spolupráce

Účel tohoto cíle je spatřován ve zvýšení příhraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce prostřednictvím společných strategií pro udržitelný rozvoj. (Tauer aj., 2009, s. 17). Cílem spolupráce při řešení problémů na úrovni příhraniční je dle Wokouna aj. (2008, s. 372) „...podpora řešení společných problémů mezi sousedními regiony, jako jsou rozvoj měst, venkova, pobřeží a rozvoj ekonomických vztahů a sítí malého a středního podnikání.“. V oblasti nadnárodní je spolupráce zacílena na strategické priority nadnárodního charakteru, mezi které řadíme výzkum a vývoj, životní prostředí, informační společnost apod.

6 Nástroje financování regionální politiky

V předchozí kapitole byly vymezeny cíle regionální politiky. Aby však došlo k jejich realizaci, vyvstává zde otázka jejich finančního zabezpečení, a sice jaké prostředky jsou využívány. Jak uvádí například Dušek (2010, s. 42), z cílů regionální politiky jsou zpravidla odvozovány její nástroje. Tyto nástroje jsou pak dle Wokouna (Wokoun In Dušek, 2010, s. 42) „...zpravidla zaměřeny na přitažení kapitálu a podnikatelských aktivit do regionu, stimulaci využití vnitřních rozvojových zdrojů, dosídlení či stabilizaci obyvatelstva v regionu.“ Evropská unie usiluje o dosažení stanovených cílů prostřednictvím strukturálních fondů a jiných dostupných finančních nástrojů. Úlohou strukturálních fondů, jakožto nástrojů, jejichž prostřednictvím dosahuje Evropská unie hospodářské a sociální soudržnosti se zabývá článek 175 konsolidovaného textu Smlouvy o fungování Evropské unie ve znění Lisabonské smlouvy. (Lisabonská smlouva, 2008, s. 173).

Význam strukturálních fondů, jak uvádí např. Wokoun (2006, s. 12), je pro hospodářskou i sociální soudržnost v rámci Evropské unie nezastupitelný. Strukturální fondy jsou souhrnným označením pro základní fondy, kdy každý plní svoji specifickou roli. Jsou hlavním fiskálním nástrojem realizace regionální politiky a dle Novotné (2007, s. 84) se „...přímo zaměřují na snižování rozdílů v úrovni rozvoje různých regionů členských států a snižování zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů nebo ostrovů včetně venkovských oblastí.“ Autorka rovněž uvádí skutečnost, že tyto finanční příspěvky na rozvojové aktivity členských zemí jsou nevratné (tamtéž).

6.1 Vymezení strukturálních fondů Evropské unie v období 2007 – 2013

Česká republika je jako členský stát Evropské unie oprávněna využívat k realizaci svého regionálního rozvoje finanční prostředky ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Jak zmiňují Had aj. (2006, s. 103), jedná se především o prostředky poskytované z Evropského fondu regionálního rozvoje³⁵, Evropského sociálního fondu a také z Fondu soudržnosti³⁶. Strukturální fondy představují významnou část rozpočtu Evropské unie. K vizualizaci zdrojů financování cílů regionální politiky v období 2007 - 2013 slouží následující tabulka:

³⁵ V praxi se lze taktéž setkat s používáním anglické zkratky ERDF (European Regional Development Fund)

³⁶ Z anglického slova Cohesion Fund, jinak také Fond soudržnosti

Tabulka č. 3 : Rozdělení fondů dle cílů

Cíle	Fundy		
Konvergence	EFRR	ESF	Fond soudržnosti
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	EFRR	ESF	
Evropská územní spolupráce	EFRR		

Zdroj : převzato z : <http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_cs.cfm>

6.1.1 Evropský fond regionálního rozvoje

Evropský fond regionálního rozvoje (dále jen EFRR) představuje hlavní a také největší nástroj regionální a strukturální politiky. Odbor informování o evropských záležitostech (OEZ) Úřadu vlády České republiky uvádí skutečnost, že tento fond financuje především investiční (tvrdé) projekty. Pod tímto pojmem nacházíme v publikaci Tauera aj. (2010, s. 28) projekty zaměřené „...na pořízování dlouhodobého hmotného i nehmotného majetku. Koncentrují se tedy zejména např. na nákup pozemků a jejich zhodnocení, nákup, výstavbu či rekonstrukci nemovitostí, budování infrastruktury, nákup nových strojů nebo technologií, pořízení patentů, softwaru apod.“ Dle článku 176 konsolidovaného textu Smlouvy o fungování Evropské unie ve znění Lisabonské smlouvy (Lisabonská smlouva, 2008, s. 173), je stěžejním úkolem tohoto fondu, aby svou účastí na rozvoji a strukturálních změnách zaostávajících regionů a přeměně upadajících průmyslových oblastí pomáhal odstraňovat zásadní regionální rozdíly v Evropské unii.

Finanční pomoc z tohoto fondu je tedy zaměřena na posilování hospodářství jednotlivých členských států, infrastrukturu, rozvoj technologií a inovací, ochranu a zlepšování podmínek životního prostředí a na malé a střední podniky. (Budík, 2009, s. 16).

6.1.2 Evropský sociální fond

Vycházím-li ze stejného zdroje jako u předchozího fondu (Lisabonská smlouva), ustanovení k ESF nabízí článek 162. Dle tohoto článku je tento fond zřízen za účelem zlepšení možností zaměstnávání pracovníků na vnitřním trhu a s tím související

zvyšování životní úrovně. Článek 163 této smlouvy ustanovuje za správce tohoto fondu Komisi.

V rámci vymezení poslání tohoto fondu v rozpočtové perspektivě 2007 – 2013 slouží prostředky z tohoto fondu, pokud jde o posílení hospodářské a sociální soudržnosti, na zvyšování úrovně zaměstnanosti a také na zvyšování počtu a kvality pracovních míst (Budík, 2009, s. 16). Na rozdíl od předchozího fondu jsou prostředky z ESF určeny na financování neinvestičních (měkkých) projektů, zaměřujících se opět dle Tauera aj. (tamtéž) na investice do lidských zdrojů. V rámci posilování hospodářské a sociální soudržnosti jsou vyčleněny „...na podporu vzdělávání (celoživotní vzdělávání, rekvalifikace, specifické formy vzdělávání), zaměstnanosti, sociální integraci, rovné příležitosti apod.“

6.1.3 Fond soudržnosti

Vedle prostředků z výše uvedených strukturálních fondů existuje Fond soudržnosti (dále je FS), který byl vytvořen s cílem podporovat hospodářskou a sociální soudržnost a také solidaritu mezi členskými státy Evropské unie. Finanční prostředky jím vynakládané se zaměřují na velké projekty realizované v oblasti dopravní infrastruktury a životního prostředí. Od výše uvedených fondů se liší tím, že pomoc jím poskytovaná je určena na podporu chudších států, nikoliv regionů. (Novák a Fričová, [online], 2005). Dle Odboru Rámce podpory Společenství Ministerstva pro místní rozvoj ČR (2005, s. 17) se Fond soudržnosti „...specificky nezaměřuje na regionální politiku. Pomoc z tohoto fondu je však komplementární k pomoci, kterou regionům poskytují Strukturální fondy.“ Pomoc je poskytována státům, které nedosahují 90% průměru HDP Evropské unie a které současně implementují program „hospodářská konvergence“ (Fond, [online]).

6.2 Finanční účast fondů v rámci cílů regionální politiky v ČR

Regionální politika je jednou z nejvýznamnějších a také nejnákladnějších agend Evropské unie. Tuto realitu dokládá částka více než 773³⁷ miliard korun českých (26, 7 mld. EUR), která je České republice na realizaci regionální politiky k dispozici v programovacím období 2007 – 2013, tedy na období právě probíhající.³⁸ (Finanční, 2011, [online]). Přestože se Česká republika v současné době nachází na konci druhé poloviny programovacího období 2007 –

³⁷ Wokoun aj. (2008) uvádí naopak částku 778 mld. Kč (v běžných cenách)

³⁸ Podíl regionální politiky na rozpočtu Evropské unie stále stoupá. Tabulka, vizualizující tuto skutečnost je dostupná také z: <<http://www.euroskop.cz/8948/sekce/regionalni-politika/>>

2013 a část finančních prostředků na regionální politiku již byla rozdělena, o zbylé peníze je přesto trvalý zájem a v rámci využívání finančních prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti lze sledovat vzrůstající trend. V porovnání s minulým programovacím obdobím se alokace prostředků z těchto fondů výrazně navýšila. Česká republika má k dispozici doposud největší objem finančních prostředků v přepočtu na obyvatele. V přepočtu na rok se jedná zhruba o částku ve výši 98 mld. Kč, což je téměř pětinasobek průměrného ročního příjmu těchto prostředků v předcházejícím programovacím období.³⁹ (Wokoun, 2008, s. 418).

Autoři Marek a Baun ve své publikaci (2010, s. 128) zhodnotili implementaci evropských fondů za první polovinu programovacího období 2007 – 2013 pozitivně. Dosavadní výsledky naznačily, že „...se Česká republika ve své schopnosti úspěšně čerpat a využívat evropské fondy výrazně zlepšila.“ Evropská komisařka pro regionální politiku v roce 2009 v době své návštěvy v ČR vyjádřila svoji spokojenost a pochválila ČR za úspěšné využití evropských fondů, což dokládá skutečnost, že „V listopadu 2009 byla Česká republika ohodnocena jako čtvrtý nejlepší nový členský stát s ohledem na čerpání evropských fondů, zatímco v prvních letech členství patřila k nejhorším.“ (tamtéž).

Rozdělení finančních prostředků ze strukturálních fondů a FS v rámci politiky soudržnosti mezi jednotlivé cíle není rovnoměrné. (Přichystal, 2010, s. 13) Tuto skutečnost lze doložit prostřednictvím níže uvedené tabulky, jež zprostředkovává procentuelní rozdělení celkového objemu finančních prostředků z fondů na podmínky ČR.

Tabulka č. 4 : Rozdělení prostředků z fondů v rámci cílů

Cíl	Fondy pro ČR	
Konvergence	25,88 mld. € (cca 730,00 mld. Kč)	96,98%
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	419,09 mil. € (cca 11,73 mld. Kč)	1,56%
Evropská územní spolupráce	389,05 mil. € (cca 10,97 mld. Kč)	1,46%
Celkem	26,69 mld. € (cca 752,70 mld. Kč)	100,00%

Zdroj : převzato a upraveno z : <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/f35b30a8-c37b-44ec-abe4-ba01ec4294b6/Regionalni-politika-EU>>

³⁹ V programovacím období 2000 – 2006 činila tato částka dle Wokouna aj. (2008) v průměru 25,4 mld. Kč.

Z uvedeného rozdělení je tedy patrné, že na cíl Konvergence, do nějž spadají všechny regiony soudržnosti v ČR, kromě hl. m. Prahy, připadá největší množství prostředků (tamtéž). Pro potřeby této diplomové práce je však důležité vymezení množství finančních prostředků z hlediska regionálních operačních programů. Dle sdělení Komise (Konečná, [online]) k finančním alokacím jsou pro regionální operační programy v ČR vyčleněny 4 659 031 986 € (v běžných cenách). Z toho **657 389 413 €** na Regionální operační program Střední Morava, jehož charakteristikou se zabývám v samostatné kapitole.

6.3 Systém programovacích dokumentů regionální politiky v ČR

Stejně jako každý jiný postup, tak i postup čerpání prostředků ze strukturálních fondů, má na sebe navazující fáze, které napomáhají k dosažení cílů a současně vytváří jakýsi právní i finanční rámec jejich samotné realizace. Systém prostorového či regionálního plánování tvoří východisko pro programování v jednotlivých členských zemích Evropské unie. Obecně v kontextu implementace regionální politiky představuje programování princip, na jehož základě dochází ke zprostředkování pomoci prostřednictvím projektů, které naplňují cíle stanovené členským státem v soustavě programových dokumentů.

Vytvoření systému základních programových dokumentů je první fází programování. Jednotlivé dokumenty jsou navzájem provázané a jak tvrdí Tsapikidou aj. (2003, s. 73) „...dokument pro vyšší úroveň je rozvíjen dokumenty pro nižší úroveň, až na úroveň projektů.“

ČR vytvořila za tímto účelem vlastní soustavu programových dokumentů. Jedná se o koncepční dokumenty a strategie, které jsou dle Ministerstva pro místní rozvoj ČR (dále jen MMR ČR) nástroji realizace této politiky (Strategie, [online]). Přichystal (2008, s. 15) uvádí při popisu programového cyklu Evropské unie informaci, že pro „...programovací dokumenty platí tzv. vícestupňový systém. Ten je používán pro regiony (popřípadě pro celé státy) spadající pod cíl 1 strukturální a regionální politiky EU.“ Vycházíme-li při vymezení jednotlivých dokumentů na úrovni ČR z této definice, pak lze jejich strukturu uvést následujícím způsobem:

Národní rozvojový plán ČR 2007 – 2013

Představuje výchozí strategický dokument s určením struktury a zaměření jednotlivých programů strukturální pomoci v regionech České republiky a způsobu jejich následné

realizaci na národní úrovni. (Budík, 2009, s. 15). Vychází z klíčových nadnárodních⁴⁰ i národních strategií rozvoje, které uvádím na konci této kapitoly. Podstata tohoto dokumentu spočívá dle Hada aj. (2006, s. 124) v zajištění návaznosti SOZS a národních strategických dokumentů a současně tvoří nejvýznamnější východisko pro zpracování Národního strategického referenčního rámce, jehož podstatu popisují následovně:

Národní strategický referenční rámec ČR 2007 – 2013

V souladu s SOZS formulují jednotlivé členské státy Národní strategický referenční rámec (dále jen NSRR). Ten představuje strategie dané země a v jejich souladu je dále zpracováván a Komisi předkládán seznam jednotlivých operačních programů. (tamtéž). Tyto vnitrostátní a regionální programy, jak je ve své publikaci nazývá Novotná, jsou vypracovávány zejména s cílem posouzení vlastní subvence k cílům Evropské unie a to vzhledem k soudržnosti, růstu a zaměstnanosti. (2007, s. 135). NSRR je základním programovým dokumentem České republiky, na jehož základě dochází k využívání fondů Evropské unie pro programovací období 2007-2013. Při zpracování tohoto dokumentu vychází odpovědné orgány České republiky z povinností definovaných v Nařízení Rady (ES).⁴¹

„Globálním cílem je přeměna socioekonomického prostředí ČR v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby ČR byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Prostřednictvím trvalého posilování konkurenceschopnosti bude dosahováno udržitelného růstu, jehož tempo bude vyšší než průměrný růst EU-25. Česká republika bude usilovat o růst zaměstnanosti a o vyvážený a harmonický rozvoj regionů, který povede ke zvýšení úrovně kvality života obyvatelstva“. (Programový dokument, 2011, [online], s. 95). Tento globální cíl je dále konkretizován do čtyř specifických cílů, k jejichž naplnění dochází právě prostřednictvím regionálních operačních programů. Podle Budíka lze tedy říci, že tento dokument udává systém operačních programů. (2009, s. 15).

Ve srovnání s předcházejícím rozpočtovým obdobím obsahuje tento dokument větší počet operačních programů, které se zaměřují na specifické priority jednotlivých regionů. Obsah tohoto dokumentu tvoří osm tematických operačních programů, dva operační programy zaměřené na hlavní město Prahu, devět operačních programů pro realizaci cílů

⁴⁰ Strategické obecné zásady Společenství představují rámcový strategický dokument pro politiku soudržnosti na evropské úrovni, který má zajistit sladění plánů jednotlivých členských států s prioritami Evropské unie. Tuto definici nabízí internetový portál Odboru informování o evropských záležitostech (OEZ) Úřadu vlády České republiky (Regionální politika, Euroskop, 2005, [online])

⁴¹ Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999

Evropské územní spolupráce a v neposlední řadě sedm regionálních operačních programů, v rámci kterého navazují v následující kapitole na Regionální operační program Střední Morava (dále jen ROP SM), jehož prostřednictvím se dostávám k samotné podstatě mé diplomové práce.

Operační programy

Operační programy tvoří třetí stupeň mnou uváděné hierarchické soustavy dokumentů na národní úrovni. Prostřednictvím systému operačních programů jsou uskutečňovány jednotlivé prioritní osy.

Halásková (2003, s. 6) označuje operační programy za dokumenty, které jsou zaměřené na konkrétní regiony, zpravidla na úrovni NUTS II. Každý z operačních programů prochází procesem schválení Komisí. V obecném slova smyslu reprezentují priority státu (regionů), zahrnující víceletá opatření a celkovou koncepci využívání programů. V současném programovacím období je využíváno 24 operačních programů. Jsou složeny z tematických a regionálních operačních programů.

V souvislosti s těmito programy se nabízí otázka jejich financování. Například Tsapikidou aj. (2003, s. 74) zmiňují, že operační programy mohou být financovány prostřednictvím jednoho či více stávajících finančních nástrojů, fondů či Evropské investiční banky (dále jen EIB). Doplnující informace k tomuto finančnímu zabezpečení jsou dále k nalezení na internetových stránkách Odboru informování o evropských záležitostech (OEZ) Úřadu vlády České republiky (Novák a Fričová, [online]), které například uvádí, že se „Komise zaváže k výdajům, aby členskému státu umožnila zahájení programů a také že Komise proplatí výdaje certifikované členským státem.“

Zde však považuji za důležité uvést pravidlo N+3 a N+2, dle nichž se řídí maximální doba realizace projektu. Pravidlo N+3 znamená, že každý závazek členské země přijatý vůči Komisi musí být splněn do tří let od přijetí tohoto závazku (do konce třetího roku po roce přijetí závazku). V opačném případě může Komise část závazku, který nebyl uhrazen platbou na účet nebo na nějž neobdržela žádost o platbu zrušit. Pravidlo N+3 platilo v ČR pro období 2007 - 2010. Pravidlo N+2 je založeno na stejném principu. Výše zmíněný závazek má být splněn do dvou let od přijetí tohoto závazku. Toto pravidlo platí pro programovací období 2011 – 2013. (Pravidlo, [online])

6.4 Institucionální zabezpečení programových dokumentů

Právní rámec institucionálního a organizačního zabezpečení realizace strategií regionálního rozvoje vymezuje již jednou zmíněný zákon o podpoře regionálního rozvoje.

„V rámci decentralizovaného systému řízení programů spočívá celková odpovědnost za implementaci a monitorování na členském státu...“ (Tsapikidou aj., 2003, s. 76). Ten však může touto činností pověřit jiné orgány.

Z pohledu mé preference poskytuje nejpréhlednější členění úrovní organizačního zabezpečení Novotná (2007, s. 176), v jejíž publikaci lze nalézt tyto tři úrovně:

Státní úroveň

Její úloha spočívá v koncepční, programové a výkonné činnosti výkonných složek státu v oblasti regionální politiky. Zastřešující orgán v České republice představuje Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen MMR). Pro výkon koordinace využívání fondů v České republice byl v rámci MMR zřízen Národní orgán pro koordinaci (dále jen NOK)⁴². V kompetenci MMR bylo vytvoření výchozích strategických dokumentů regionálního rozvoje.

Jelikož má regionální rozvoj všeoborový charakter, podílí se na jeho podpoře i další ministerstva. (Novotná, 2007, s. 176)

Krajská úroveň

Úloha samosprávných orgánů krajů spočívá taktéž v koncepční, programové a výkonné činnosti v oblasti regionálního rozvoje. Dle novely zákona o podpoře regionálního rozvoje byly za účelem koordinace hospodářské a sociální soudržnosti nově zřízeny tzv. Regionální rady regionu soudržnosti. Rada zastává řídicí úlohu při realizaci Regionálního operačního programu příslušného území úrovně NUTS II. Autorka rovněž uvádí její orgány, mezi které patří výbor Regionální rady, předseda Regionální rady a úřad Regionální rady. (Novotná, 2007, s. 178)

⁴² Role MMR ČR a NOKu byla schválena Vládou ČR usnesením č. 198/2006 z 22. února 2006.

Obecní úroveň

Stejně jako na předchozích úrovních, tak i na obecní úrovni jsou úkolem samosprávných orgánů v obcích výše zmíněné činnosti, které se projevují v oblasti místního rozvoje, dále jak zmiňuje autorka, tyto orgány vyvíjejí iniciativu v oblasti řešení nemístních problémů a také participují na realizaci operačních programů.

7 Regionální operační program Střední Morava

7.1 Charakteristika

V úvodu této kapitoly seznámím s ROP SM. Při jeho popisu vycházím zejména ze samotného programového dokumentu, představujícího klíčový strategický programovací dokument, který vychází ze sociálně-ekonomických priorit rozvoje tohoto regionu soudržnosti. V souladu se zásadními legislativními i programovými dokumenty na evropské, národní⁴³ i regionální⁴⁴ úrovni tvoří východisko při realizaci projektů podporovaných v programovacím období 2007 – 2013 z již několikrát zmíněných strukturálních fondů a FS. Z výše uvedeného vyplývá, že na tento dokument je potřeba nahlížet v souvislostech široké škály dokumentů koncepční i právní povahy.

„Regionální operační program NUTS II Střední Morava je určen pro region soudržnosti Střední Morava sestávající z Olomouckého a Zlínského kraje. Zaměřuje se na zlepšení dopravní dostupnosti a propojení regionu vč. modernizace prostředků veřejné dopravy, podporu rozvoje infrastruktury i služeb cestovního ruchu, přípravu menších podnikatelských ploch a zlepšování podmínek k životu v obcích a na venkově především prostřednictvím zkvalitnění vzdělávací, sociální a zdravotnické infrastruktury, odstraňování ekologických zátěží.“ (ROP NUTS II, [online]).

Řídící orgán tohoto operačního programu reprezentuje Regionální rada regionu soudržnosti Střední Morava⁴⁵ (dále jen ŘO ROP SM). Za účelem implementace operačního programu zřizuje vlastní orgány, mezi které patří Předseda regionální rady, Výbor regionální rady, Úřad regionální rady a Monitorovací výbor ROP SM. V kontextu realizace programu však není tento výčet zcela kompletní. Při studiu ROP SM zjistíme, že existuje celá řada dalších subjektů, zde označených názvem „vnější subjekty“, které se na naplňování tohoto programu podílí. Jedná se především o útvary MMR ČR, představované Národním orgánem pro koordinaci (dále jen NOK)⁴⁶, Odborem rozpočtu a dále útvary MF ČR, které tvoří

⁴³ Strategie hospodářského růstu, dále Národní rozvojový plán ČR a Národní strategický referenční rámec

⁴⁴ Strategickými dokumenty rozvoje regionu jsou Program rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje a Program rozvoje územního obvodu Zlínského kraje a v neposlední řadě regionální rozvojové dokumenty s tematickým zaměřením

⁴⁵ zřízena na základě novely zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje ve znění pozdějších předpisů, zákonem č. 138/2006 Sb., kterým dochází ke změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o veřejných zakázkách.

⁴⁶ Portál Odboru Strukturálních fondů MV ČR definuje NOK jako centrální metodický a koordinační orgány regionální politiky

Platební a certifikační orgán⁴⁷ a Centrální harmonizační jednotka⁴⁸. (*Prováděcí dokument*, 2009, [online]. s. 178 - 179). S náplní činnosti těchto orgánů při implementaci programu dále seznamují v kapitole 6.5.

7.2 Objem finančních prostředků na ROP SM

V kapitole věnující se rozdělení finančních prostředků na jednotlivé cíle v ČR byla uvedena částka, která připadá na realizaci projektů v rámci cíle Konvergence. V této kapitole je však stěžejní podat informaci o objemu finančních prostředků, který má být na tento program vyčleněn z celkové alokace pro všechny regionální operační programy. Tato částka, kterou dokládá níže uvedená tabulka, činí 657,39 mil. €, což představuje 14, 1 % z alokace všech regionálních operačních programů v rámci cíle Konvergence.

Z českých veřejných zdrojů, jak uvádí internetové stránky o fondech Evropské unie, má být navíc financování programu navýšeno o dalších 116,01 mil. €⁴⁹. (*ROP NUTS II*, [online]).

Tabulka č. 5 : Rozpočet regionálních operačních programů 2007 - 2013

ROP	Příspěvek EU (mil. €)	Národní kofinancování (mil. €)	Celkem (mil. €)	Podíl	Celkem na obyvatele (€)
Střední Čechy	559,08	98,66	657,74	12,0%	527,2
Jihozápad	619,65	109,35	729,00	13,3%	602,7
Severozápad	745,91	131,63	877,54	16,0%	767,2
Severovýchod	656,46	115,85	772,31	14,1%	511,5
Jihovýchod	704,45	124,31	828,76	15,1%	497,2
Střední Morava	657,39	116,01	773,40	14,1%	627,2
Moravskoslezsko	716,09	126,37	842,46	15,4%	675,4
Celkem	4 659,03	822,18	5 481,21	100,0%	592,1

Zdroj: převzato z:

<http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/EUSpA_SrovnaniROPu.pdf>

⁴⁷ Výkonem její funkce byl pověřen Národní fond MF

⁴⁸ Vykonává funkci auditního orgánu, kterou byl pověřen útvar Centrální harmonizační jednotky pro finanční kontrolu MF

⁴⁹ S každým programem, podporovaným ze Strukturálních fondů souvisí také pojem spolufinancování. V této souvislosti představuje míru spolufinancování poskytnuté finanční podpory EU ze strany ČR. Dle údajů MF ČR, zpracovaných v pravidlech pro zajištění spolufinancování prostředků EU z národních veřejných zdrojů, činí míra spolufinancování u všech prioritních os a tedy i celkově ve všech operačních programech bude rovna 85 % z evropských fondů a 15 % z národních veřejných zdrojů.

7.3 Identifikace prioritních os ROP SM

Každý operační program se dělí na prioritní osy a jejich oblasti podpory. V této kapitole se tedy zaměřím na definici těchto pojmů a na jejich základě poté uvedu přehled prioritních os ROP SM. Cílem této práce je analýza regionální politiky v Olomouckém kraji v období 2007 - 2013 se zaměřením na podporu obnovy a jednotného rozvoje regionu. V navazující kapitole se po seznámení s jednotlivými osami budu zabývat podrobným popisem prioritní osy, která je z hlediska diplomové práce stěžejní a v rámci které následovně seznámím s příkladem úspěšně realizovaného projektu.

Prioritními osami rozumíme hlavní oblasti regionálního rozvoje, jejichž realizací dochází k naplňování specifických cílů. Tyto osy jsou součástí každého strategického dokumentu. V operačním programu je prioritní osou „...jedna z priorit strategie, skládající se ze skupiny operací, které spolu vzájemně souvisí a mají konkrétní měřitelné cíle.“ (Prioritní, [online]). Prioritní osy jsou dále konkretizovány prostřednictvím oblastí podpory a vymezují, jaké projekty lze v rámci této osy finančně podpořit. V této souvislosti je lze charakterizovat jako nejnižší stupeň zaměření dané strategie.

ROP SM je obsahově rozdělen na čtyři tematické prioritní osy. Tři z těchto os se dle programového dokumentu ROP SM obsahově zaměřují na přímou realizaci specifických cílů programu, čtvrtá je podpůrná (*Programový dokument*, 2007 [online]. s. 122). Jedná se tyto osy:

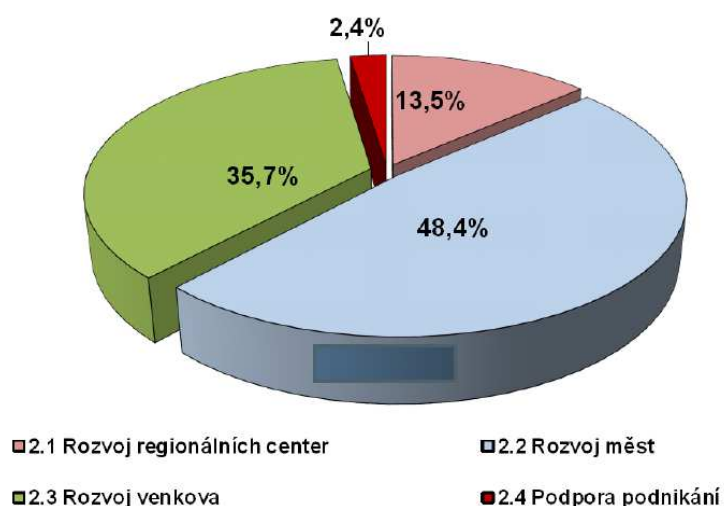
- Prioritní osa 1 – Doprava
- Prioritní osa 2 – Integrovaný rozvoj a obnova regionu
- Prioritní osa 3 – Cestovní ruch
- Prioritní osa 3 - Technická pomoc

Pokud se týká procentuelního rozdělení celkového objemu finančních prostředků na financování podpory výše uvedených os, na prioritní osu 1 je vyčleněno 38,8 % (tj. 255,1 mil. €), na Integrovaný rozvoj a obnovu regionu 39,4% (tj. 259,0 mil. €), na 3. osu 18,5 % (tj. 121,6 mil. €) a na 4. osu 3,3 % (tj. 21,7 mil. €).

7.4 Podpora integrovaného rozvoje a obnovy regionu

„Cílem této prioritní osy je zlepšení kvality života v regionu, zvýšení atraktivity a kvality života v regionálních centrech, zajištění kvalitních vzdělávacích a sociálních služeb a vytvoření vhodných podmínek pro podnikání.“ (Vybrané projekty Olomouckého kraje, 2009, s. 4). Prioritní osa je tvořena čtyřmi oblastmi podpory, dále rozdělenými na třináct podoblastí, představujícími specifické cíle. K jejich naplnění má dojít prostřednictvím revitalizace nevyužívaných či nedostatečně efektivně využívaných areálů, podporou rozvoje venkovských oblastí integrovanými aktivitami a zvýšením konkurenceschopnosti malých firem a mikrofirem se sídlem v regionu. Níže uvedený graf znázorňuje míru podílu finančních prostředků alokovaných na jednotlivé oblasti podpory v rámci této prioritní osy.

Graf č. 1

Zdroj: převzato z : <<http://www.rr>

strednimorava.cz/uploads/vyrocnizpravy/Vyrocnizprava_o_realizaci_ROP_Stredn_Morava_za_rok_2010.pdf>

V rámci této osy je pro rozvoj a revitalizaci městských území dominantně uplatňován územně integrovaný přístup.⁵⁰ V této souvislosti je využívána široká škála forem podpory, kde oprávněnými příjemci jsou kraje, obce s více než 5000 obyvateli, obce s více než 500 obyvateli, avšak méně než 5000 obyvateli, dobrovolné svazky obcí, organizace které zřizují

⁵⁰ Dle analýzy ROP SM preferuje tento přístup podporu určité lokality či území před podporou tématu či odvětví

nebo zakládají kraje či obce, a v neposlední řadě nestátní neziskové organizace (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, církevní právnické osoby a nadace). (*Programový dokument*, 2007, [online] s. 132).

Z hlediska cílů diplomové práce je podstatná pouze oblast podpory 2.2. Podpora měst, přes jejíž charakteristiku se v další kapitole dostanu k hlavní náplni práce a tou je seznámení s podoblastí podpory 2.2.2. Infrastruktura pro rozvoj sociálních služeb.

7.4.1 Oblast podpory 2.2. Rozvoj měst

Do této oblasti podpory řadíme deset podoblastí podpory, které jsou zaměřeny dle programového dokumentu na subvenci území obcí s minimálním počtem 5 000 obyvatel.⁵¹ Formu podpory představuje nevratná finanční pomoc (dotace) poskytovaná na realizaci individuálních⁵² a integrovaných projektů. Podporované jsou aktivity, zaměřující se nejen na fyzické posílení těchto území ale také na rozvoj jejich sociální infrastruktury. V rámci fyzického posílení území lze ve výčtu těchto aktivit uvést např. odstranění ekologických zátěží a nevyužitelných staveb; obnova, stavební úpravy či případné rozšíření stávajících objektů. Rozvoj sociální infrastruktury má být naopak podpořen např. infrastrukturou pro poskytování zdravotní péče a sociálních služeb, infrastrukturou pro zvýšení bezpečnosti, prevenci

a řešení rizik a pořízením vybavení za účelem zvýšení kvality poskytování služeb a technologický rozvoj. (*Programový dokument*, 2007 [online]. s. 148 - 149). Globálním cílem, jak je definován v prováděcím dokumentu tohoto operačního programu (*Prováděcí dokument*, 2012 [online], s. 70), je „...zvýšení atraktivity měst pro práci a investice a zvyšování kvality života ve městech.“⁵³ Přednostně mají být podpořeny projekty komplexní povahy revitalizace měst, případně jejich částí, vázané na strategické rozvoje měst a zároveň kombinující obnovu s modernizací či samotným budováním sociální infrastruktury.

Podoblasti podpory, které lze taktéž označit za specifické cíle, tvoří: 2.2.1 – Fyzická revitalizace území, 2.2.2 - Infrastruktura pro rozvoj sociálních služeb, 2.2.3 – Infrastruktura pro rozvoj vzdělávání, 2.2.4 – Infrastruktura pro rozvoj zdravotnictví, 2.2.5 – Infrastruktura pro rozvoj volnočasových aktivit, 2.2.6 – rozvoj krizové infrastruktury, 2.2.7 – úprava infrastruktury s ohledem na integraci marginalizovaných skupin obyvatelstva, 2.2.8 – rozvoj

⁵¹ Dodržení tohoto hlediska je podmínkou realizace projektu

⁵² Individuálním projektem se dle internetových stránek o strukturálních fondech rozumí projekt, který není zastřešen grantovým schématem a na nějž je realizátorovi poskytnuta podpora přímo. Předkladateli těchto projektů jsou vždy koneční příjemci.

⁵³ Městy se v tomto dokumentu rozumí území obcí s rozšířenou působností

finančních nástrojů a pilotní projekty, 2.2.9 – integrované projekty ve městech nad 5000 obyvatel a 2.2.10 – Integrované projekty rozvoje zón.

7.4.2 Podoblast podpory 2.2.2. Infrastruktura pro rozvoj sociálních služeb

V rámci tohoto specifického cíle je zvyšování atraktivnosti měst dosahováno prostřednictvím investic do „rozvoje infrastruktury sociálních služeb včetně infrastruktury pro sociální integraci specifických skupin ohrožených sociálním vyloučením tak, aby byla zajištěna přiměřená dostupnost a odpovídající kvalita těchto služeb. Podporované aktivity v oblasti sociálních služeb musí být v souladu s regionálními strategickými dokumenty upravujícími oblast sociálních služeb a podporování poskytovatelé sociálních služeb musí být zařazeni do krajských sítí poskytovatelů sociálních služeb. Podporovány budou služby spadající do Zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, včetně rozvoje terénních a intervenčních služeb.“ (Prováděcí dokument, 2012 [online], s. 71).

7.4.2.1 Výše dotační částky dle podoblastí podpory

V souladu s ROP SM, v souvislosti s čerpáním alokovaných finančních prostředků na tento regionální operační program, vyhlašuje Výbor Regionální rady výzvy k předkládání projektových žádostí v dané prioritní ose – oblasti a podoblasti podpory. V rámci jednotlivých výzev je stanovena výše finanční alokace.⁵⁴

Níže uvedená tabulka uvádí maximální a minimální výši dotace na individuální projekty.

⁵⁴ Např. pro podoblast podpory 2.2.2 je v rámci poslední výzvy k 9. lednu 2012 stanovena finanční alokace ve výši 219 mil. Kč.

Tabulka č. 6

Podoblast podpory	Minimální výše		Maximální výše	
	dotace Kč	v mil.	dotace Kč	v mil.
2.2.1 - Fyzická revitalizace území	2		150	
2.2.2 – Infrastruktura pro rozvoj sociálních služeb	2		50	
2.2.3 Infrastruktura pro rozvoj vzdělávání				
MŠ	2		5	
ZŠ	2		20	
SŠ	2		25	
2.2.4 - Infrastruktura pro rozvoj zdravotnictví	2		100	
2.2.5 - Infrastruktura pro rozvoj volnočasových aktivit	2		20	
2.2.6 – Rozvoj krizové infrastruktury	1		100	
2.2.7 – Úpravy infrastruktury s ohledem na integraci marginalizovaných skupin společnosti	2		6	
2.2.8 – Rozvoj finančních nástrojů a pilotní projekty	1		100	
2.2.9 Integrovaný plán pro města nad 5000 obyvatel	20		100	
2.2.10 Integrovaný plán konverze zóny	200		500	

Zdroj: převzato z : <<http://www.rr-strednimorava.cz/file/2543>>

7.5 Zhodnocení úspěšnosti ROP SM

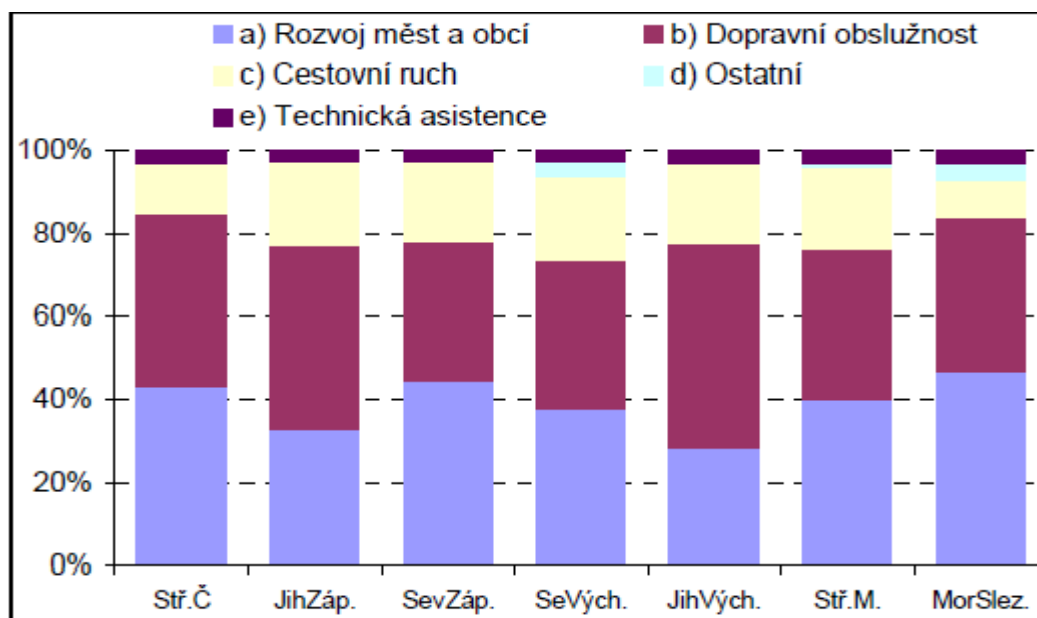
Rok 2010, jak vyplývá z výroční zprávy ROP SM (Výroční, 2011, [online], s. 5) „...byl rokem, kdy se implementace programu přehoupala z časového hlediska do druhé poloviny realizace.“ Z tohoto důvodu jsem se vybrané údaje rozhodla zprostředkovat právě k tomuto roku. V rámci velkého srovnání regionálních operačních programů, které proběhlo v září roku 2010, lze úspěšnost tohoto regionu soudržnosti v čerpání dotací posoudit dle stejnojmenného dokumentu na základě následujících ukazatelů.

Z tabulky č. 5 je zřejmé, že se tento region soudržnosti na celkovém rozpočtu všech regionálních operačních programů podílel 14,1 % a v žebříčku regionů soudržnosti se tak zařadil na předposlední místo.

Z hlediska alokace prostředků na tyto programy po zohlednění počtu obyvatel v daném regionu, kdy ukazatelem je celková výše alokace v přepočtu na jednoho obyvatele, se ROP SM chlubil třetím nejvyšším rozpočtem.

Rozpočtově nejvýznamnější položkou u všech programů je rozvoj měst a obcí a také dopravní obslužnost.⁵⁵ I v případě ROP SM připadl největší podíl prostředků ve prospěch podpory měst a obcí, což ostatně ilustruje tento graf:

Graf č. 2

Zdroj: převzato z:

<http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/EUSpA_SrovnaniROPu.pdf>

Ze závěrů této studie vyplývá, že úspěšnost regionálního operačního programu je možné sledovat z několika úhlů pohledu. Nejkomplexnějším je analýza finálních efektů jednotlivých úspěšně realizovaných projektů, v přeneseném významu slova tedy to, jak přispěly k rozvoji regionu.

Kritériem úspěšnosti těchto programů je však v tomto srovnání úroveň jejich aktuálního čerpání, resp. zájmu „...řešitelů projektů měřený objemem předložených žádostí o dotaci vůči celkové alokaci operačního programu.“ (Velké, 2010, [online]). V regionu soudržnosti Střední Morava byl v poměru vůči celkové alokaci podán třetí nejmenší počet žádostí.

⁵⁵ Souhrnný podíl těchto priorit na celkovém rozpočtu operačního programu se pohybuje mezi 73 % a 85 %.

Tabulka č. 7

ROP	Podané žádosti o podporu	
	mil. Kč	% k celkové alokaci
Jihozápad	41 372,10	228,7 %
Severovýchod	35 017,40	181,0 %
Severozápad	31 368,20	144,0 %
Jihovýchod	29 725,30	143,4 %
Střední Čechy	21 915,00	134,0 %
Střední Morava	23 665,00	122,1 %
Moravskoslezsko	22 510,60	107,4 %

Zdroj: <http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/EUSpA_SrovnaniROPu.pdf>

V pořadí druhým měřítkem v tomto velkém srovnání regionálních operačních programů je procento schválených dotací vůči alokaci daného programu.⁵⁶ V kritériu objemu schválených dotací na projekty dosahoval 44,8 % z celkové alokace.

Dalším a v tomto případě posledním kritériem hodnocení úspěšnosti je objem vyplacených dotací. Region soudržnosti Střední Morava se v tomto pomyslném žebříčku řadí na druhé místo. Do začátku srpna roku 2010 získaly podporu z tohoto operačního programu projekty za téměř 11 miliard korun českých, z toho přibližně 5, 175 miliard bylo již od začátku projektu proplaceno, z alokované částky zbývá tedy proplatit přibližně 7, 112 miliard.

Tabulka č. 8

ROP	Vyplacené dotace	
	mil. Kč	% k celkové alokaci
Jihovýchod	7 145,60	34,5 %
Střední Morava	6 288,30	32,4 %
Severovýchod	5 827,00	30,1 %
Střední Čechy	3 465,80	21,2 %
Jihozápad	3 503,20	19,4 %
Severozápad	3 479,00	16,0 %
Moravskoslezsko	2 904,40	13,9 %

Zdroj: tamtéž

⁵⁶ Schválenými dotacemi jsou ty, u kterých bylo vydáno rozhodnutí o přiznání dotace, nebo byla uzavřena grantová smlouva

V pořadí druhým zdrojem, který uvádím výše a ze kterého čerpám při popisu dosaženého pokroku ROP SM vzhledem k jemu samému, je výroční zpráva o realizaci tohoto programu z roku 2010 (Výroční, 2011, [online], s. 6). Ve srovnání s předchozím rokem⁵⁷ se počet podaných projektových žádostí na individuální projekty navýšil o celkem polovinu, a sice na 461 žádostí. Finančně ukončeno bylo 252 projektů. Na realizaci těchto projektů Finanční objem proplacených žádostí o platbu činil v tomto roce 190 mil. €, což je $\frac{1}{4}$ z celkové alokace na ROP SM. (tamtéž)

⁵⁷ V roce 2009 bylo podáno celkem 214 žádostí na individuální projekty

8 Základní profil regionu soudržnosti Střední Morava

Tato kapitola zprostředkovává prostřednictvím základních charakteristik současnou socioekonomickou analýzu regionu soudržnosti Střední Morava. Při jejím zpracování vycházím zejména z programového dokumentu tohoto regionálního operačního programu a z údajů českého statistického úřadu. Některá zde uvedená data pochází z let 2002 – 2006, v rámci kterých byly zpracovány důležité dokumenty regionální úrovně a které se staly východiskem pro následné zpracování ROP SM 2007 – 2013. Uvádím je zde z důvodu srovnání vývoje vybraných ukazatelů v čase. Na konci kapitoly se zaměřuji na popis výchozího stavu regionu soudržnosti Střední Morava z roku 2006 a to z hlediska nedostatečně rozvinutých a upadajících území měst a jejich částí.

Region operačního programu tvoří území Zlínského a Olomouckého kraje. Z geografického hlediska se region nachází ve střední části Evropy, v ČR ve východní části. Svou rozlohou zaujímá plochu o 9 230 km. V procentuelním vyčíslení se jedná o 11,7 % území ČR. Tyto informace ilustruje následující mapa:

Mapa č. 1

Zdroj : převzato z : <http://www.rr-strednimorava.cz/file/2419_1_1/>

Převážná část území regionu má výrazně periferní charakter, což negativně ovlivňuje rozvojový potenciál těchto oblastí. Velkou část tvoří hranice s ekonomicky slabšími oblastmi Polska a Slovenska a zhruba třetina území je pokryta chráněnou krajinnou oblastí. Tuto

problematiku přibližují v další kapitole v souvislosti se socioekonomickým vývojem Olomouckého kraje.

V rámci srovnání ekonomické vyspělosti s ostatními členskými zeměmi Evropské unie i regionů v rámci ČR byl tento region dle údajů za rok 2006 podprůměrně rozvinutým. Naopak „...v porovnání s průměrem „nových“ členských zemí, které vstoupily do EU 1. 5. 2004 a 1. 1. 2007, je však jeho ekonomická vyspělost nadprůměrná.“ (Programový dokument, 2007 [online]. s. 23)

Ekonomické složení regionu vykazovalo rysy sbližování, především z hlediska podílu primárního sektoru, podíl služeb se však nacházel pod průměrem Evropské unie. I přesto však region v této oblasti společně s cestovním ruchem vykazoval značný růstový potenciál. K jakému trendu ve vývoji této oblasti došlo během následujících let, uvedu v další kapitole v souvislosti s popisem Olomouckého kraje.

V regionu soudržnosti Střední Morava žilo dle statistické bilance k prvnímu čtvrtletí roku 2011 1 231 301 milionu obyvatel (Olomoucký kraj – 641 558 osob; Zlínský kraj – 589 743 osob), tedy 12 % obyvatelstva ČR. Obyvatelé regionu obývají celkem 704 obcí.

Nahlížíme-li při administrativním členění na region z pohledu evropské klasifikace NUTS, pak je regionem soudržnosti (úroveň NUTS 2), tvořeným Zlínským a Olomouckým krajem (úroveň NUTS 3). (Statistický, 2011, [online]). Na celorepublikovém počtu nezaměstnaných v roce 2010 se podílel 52, 2 tisíce osob.⁵⁸

V souhrnné charakteristice ekonomické situace regionu bych zmínila především základní makroekonomický ukazatel, jímž je hrubý domácí produkt (dále jen HDP). V tvorbě HDP se region soudržnosti v roce 2010 podílel na celkové částce podílem ve výši 351 871 mil. Kč. (Statistická ročenka, 2011, [online]).

Od roku 2006 lze spatřit celkový nárůst počtu podnikatelských subjektů, především v oblasti služeb. Pokud se týká celorepublikové účasti na vzdělání, vzdělanostní struktura obyvatel tohoto regionu odpovídá celostátnímu průměru, byť se z kvantitativního hlediska nachází ve statistikách mírně pod ním. Vycházíme-li z porovnání celkových veřejných výdajů na vzdělávání v ČR v poměru k HDP vůči průměru EU, zjistíme, že od roku 1999 do roku 2005 ČR zaostávala.

Pozitivní trend zde však lze spatřit v postupném nárůstu počtu osob s vysokoškolským vzděláním a naopak v úbytku podílu osob s nejnižším možným vzděláním. (Programový dokument, 2007, [online], s. 38 – 40).

⁵⁸ Celkem v roce 2010 dosahovala míra nezaměstnanosti v ČR počtu 383, 7 tisíc osob.

Jedním z obecných problémů tohoto regionu jsou upadající a nedostatečně rozvinutá území měst. Z hlediska integrovaného rozvoje se města potýkají s problémy různé povahy, přičemž rozsah a kvalita poskytovaných veřejných služeb jsou jedním z nich. Jedná se o potřebu dostupnosti a kvality služeb v oblasti vzdělávání, zdravotní péče a vzhledem k tématu diplomové práce zejména sociálních služeb, které jsou jedním z aspektů rozvoje tohoto regionu a to z hlediska posilování sociální soudržnosti a samozřejmě kvality života obyvatelstva. Tato problematika se týká „...např. *revitalizace center měst a obecně městských částí, které vlivem uplynulého vývoje začaly zaostávat jak z hlediska fyzického stavu, tak zejména z pohledu zastávaných městských funkcí reagujících na potřeby současné společnosti.*“ (Analýza, [online], s. 7).

Další vybrané ukazatele uvedu v další kapitole pouze v souvislosti s charakteristikou Olomouckého kraje.

8.1 Charakteristika Olomouckého kraje

Olomoucký kraj byl založen ústavním zákonem o vytvoření vyšších územních správních celků⁵⁹ a o změně ústavního zákona ČNR č. 1 /1993 Sb., ústava ČR.

Území Olomouckého kraje se nachází ve středu Evropy, ve střední a severozápadní části Moravy a hraničí se čtyřmi kraji a také s Polskem. Z hlediska správního je členěn na pět okresů. Jedná se o Olomouc, Prostějov, Přerov, Šumperk, Jeseník.

Svou rozlohou 5 266,8 km² zaujímá 6,7% z celkové rozlohy ČR. V rámci krajů se svou velikostí řadí na osmé místo. (*Programový dokument*, 2007, [online] s. 23).

Předběžný počet obyvatel Olomouckého kraje k 30. září roku 2011 činil 641 558 tisíc.⁶⁰

V porovnání s celkovým počtem k 31. prosinci roku 2010, který činil 641 681 tisíc, kdy byl Olomoucký kraj šestým nejlidnatějším krajem v ČR, lze spatřit klesající trend.⁶¹

Mapa č. 2

Zdroj: převzato z: < http://www.urednidesky.cz/desky/design/mapy/mapa_7.png >

⁵⁹ zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávních celků.

⁶⁰ Pro srovnání např. k 31. prosinci 2006 žilo v Olomouckém kraji 639 894 tisíc obyvatel.

⁶¹ Od 1. ledna 2011 přišel Olomoucký kraj o 188 obyvatel, což byl mezi kraji v ČR nejnižší úbytek.

Věková struktura obyvatel odpovídá průměru ČR. (*Obyvatelstvo*, 2011, [online]).

Demografický vývoj je od roku 1991 charakteristický pokračujícím úbytkem osob v kategorii do čtrnácti let a naopak se zvyšujícím počtem osob v poproduktivním věku nad 65 let. Průměrný věk obyvatel v Olomouckém kraji činil k výše zmíněnému datu 40,9 let, což odpovídá průměrnému věku obyvatelstva v ČR (*Program*, 2011, [online]).

Území Olomouckého kraje tvoří 398 obcí a zahrnuje třináct správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Třiceti obcím z výše uvedeného počtu je přiznán statut města. Z geografického hlediska je území kraje tvořeno hornatou severní částí s nejvyšší horou Praděd, která je zároveň nejvyšším bodem. Nejnižším bodem je naopak hladina řeky Moravy, která územím kraje protéká. Pokud se týká bilance půdy, zemědělská půda zaujímala dle statistik Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního k 31. prosinci 2010 rozlohu o 280 129 hektarech. Hojně zastoupená je i nezemědělská půda, která na území Olomouckého kraje tvořila ke stejnému datu 246 535 hektarů. (*Bilance*, 2011, [online])

Sídelním a současně hlavním městem je statutární město Olomouc, v němž k 31. prosinci 2010 žilo 100 233 obyvatel. Průměrná mzda v prvním čtvrtletí roku 2011 v podnicích se sídlem v Olomouckém kraji činila 21 089 Kč a zařadila se tak na jedenácté místo v ČR. (*Program*, 2011, [online] s. 5)

Dle statistické bilance k 31. prosinci roku 2011 tvoří dle MPSV ČR registrovaná míra nezaměstnanosti v Olomouckém kraji 11,4 %. V roce 2010 se v Olomouckém kraji nacházelo přibližně 322 tisíc ekonomicky aktivních obyvatel. I přesto dosahovala registrovaná míra nezaměstnanosti v tomto kraji výše 12,5 %. (*Nezaměstnanost*, 2012, [online]).

Olomoucký kraj lze považovat za průmyslovou oblast s poměrně rozvinutou úrovní služeb. Terciární sektor představoval v roce 2009 53,5 % zaměstnanosti v kraji a podíl na zaměstnanosti v témže roce v sekundárním sektoru činil 41,5 %. V roce 2010, v odvětví vysoce technologicky náročného průmyslu, tvořil více než 9 % podíl na celkové zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu.⁶² (*Trhy*, 2012, [online]).

Základním makroekonomickým ukazatelem, který jsem již nastínila v předchozí kapitole, je míra HDP. Na něm se Olomoucký kraj v roce 2010 podílel 4,7 % v přepočtu na jednoho obyvatele a k celkové výši HDP v ČR tak přispěl částkou 173 882 mil. Kč. V pořadí krajů v rámci ČR zaujal deváté místo. (*Postavení*, 2011, [online])

⁶² Česká republika se ve srovnání s dalšími členskými zeměmi vyznačuje vysokým podílem zpracovatelského průmyslu

Na základě typologie regionů z hlediska jejich socioekonomického rozvoje identifikovali Wokoun aj. (2008, s. 383) Olomoucký kraj jako region v poklesu.⁶³ Za základní příčiny tehdejšího postavení tohoto kraje bylo možné považovat „...jeho výraznou vnitřní heterogenitu, silně periferní region na severu a nedostatečné využití růstového potenciálu, který skýtá krajské město s vysokou mírou vzdělanosti obyvatel, převažující venkovský charakter a dlouhodobě nízkou rozvinutost některých částí jeho území, která jsou zemědělsky orientovaná.“ Při pohledu na vývoj regionů hovořili tito autoři taktéž o pomalém prohlubování regionálních rozdílů v sociálních poměrech obyvatelstva. V této souvislosti byl Olomoucký kraj uváděn jako region, který se dlouhodobě pohybuje na nízké úrovni. (tamtéž). Současně byl uveden jako kraj s nízkou dynamikou růstu HDP a to hned z několika důvodů. Hlavní příčina těchto obtíží spočívala ve skutečnosti, že v Olomouckém kraji neleží „...žádný významný pól rozvoje a neprochází jím rozvojové osy⁶⁴, jsou méně hospodářsky výkonné, působí zde mnohé bariéry rozvoje, např. venkovské osídlení, absence technické infrastruktury (dopravní, komunikační, nepříznivá vzdělanostní struktura obyvatelstva a jiné.“ (Wokoun aj., 2008, s. 390)

⁶³ Z Evropského pohledu jsou všechny regiony ČR s výjimkou Prahy, stále chápány jako do určité míry zaostávající regiony.

⁶⁴ Wokoun aj. (2008, s. 388) je charakterizují jako kanály, kterými se šíří socioekonomický růst z pólů rozvoje do okolní a které je nutné všestranně podporovat zejména kvalitní dopravní a komunikační infrastrukturou.

9 Realizace podpory integrovaného rozvoje a obnovy měst v Olomouckém kraji

V této kapitole budu stručně popisovat projekty, které byly úspěšně realizovány na území Olomouckého kraje. Uvedu počet úspěšných příjemců dotací z vybrané prioritní osy za jednotlivé roky, celkovou částku hrazenou z fondů Evropské unie a seznámím také s příkladem úspěšného projektu, jehož komplexní charakteristikou a přínosem se budu zabývat po celý zbytek této diplomové práce. Nejdříve však uvedu do problematiky teorií, která dle mého názoru zprostředkovává jakýsi rámec realizace jednotlivých projektů.

Do konce května roku 2008 vyhlásil ŘO ROP SM z regionálního operačního programu první kolo výzev. V rámci celkového počtu sedmi⁶⁵ výzev byla 23. dubna tohoto roku vyhlášena výzva č. 6 k předkládání projektových žádostí v prioritní ose 2, oblasti podpory 2.2 a podoblasti 2.2.2 Infrastruktura pro rozvoj sociálních služeb.

Cíl podoblasti této podpory byl v této výzvě identifikován jako „*Zvyšování atraktivity a kvality života ve městech prostřednictvím investic do infrastruktury pro rozvoj sociálních služeb*“ (Vyhlášení, 2009, [online] s. 1).

Strategií k dosažení tohoto cíle byl „...*rozvoj infrastruktury sociálních služeb včetně infrastruktury pro sociální integraci specifických skupin ohrožených sociálním vyloučením tak, aby byla zajištěna přiměřená dostupnost a odpovídající kvalita těchto služeb.*“ (tamtéž).

Rovněž byly vymezeny podporované aktivity, jimiž byla v rámci této výzvy např. modernizace a stavební úpravy infrastruktury pro poskytování sociálních služeb, výstavba této infrastruktury a to s cílem modernizace a restrukturalizace poskytování sociálních služeb, dále rozvoj kvality a dostupnosti zařízení poskytujících sociální péči, zajištění chybějících služeb či kapacity v přímém vztahu ke klientům a také modernizace zařízení.

Poskytnutí finanční podpory na realizaci jednotlivých projektů bylo limitováno podmínkami, z nichž nejvýznamnější představovalo zařazení žadatele do sítě krajských poskytovatelů sociálních služeb.

Pro tuto podoblast podpory byla v rámci výzvy stanovena předpokládaná alokace v celkové výši 140 mil. Kč. Maximální délka trvání projektu, jinými slovy nejzazší termín ukončení jeho realizace byl stanoven na 31. srpna roku 2010, přičemž konečné datum pro předložení projektových žádostí bylo k 26. červnu roku 2008.

⁶⁵ Ze sedmi zveřejněných výzev byly do začátku května tohoto roku uzavřeny pouze první tři, ve kterých žádosti o podporu z ROP podávali jak podnikatelé, tak i veřejný sektor. V těchto výzvách přijal Úřad Regionální rady 430 projektů na financování projektů za přibližně 6, 8 mld. korun

Na úrovni Evropské unie, v kontextu neustále se rozvíjející ekonomické integrace a politického a hospodářského vývoje, je systémům sociální ochrany obyvatel členských států trvale věnována vysoká pozornost, zejména tedy skupin ohrožených sociální exkluzí a chudobou. Do těchto systémů jsou obvykle začleněny i sociální služby, jakožto služby obecného zájmu. Význam služeb obecného zájmu upravuje čl. 14 Lisabonské smlouvy. Dle pracovního dokumentu Komise⁶⁶, zveřejněného na oficiálních internetových stránkách Evropské unie (Pracovní, 2011, [online], s. 3) jsou tyto služby „...klíčovým prvkem evropského sociálního modelu“ a hrají důležitou roli v zajišťování sociální, hospodářské a územní soudržnosti členských zemí Evropské unie.

Ustanovení o právech na sociální ochranu a využití sociálních služeb zahrnuje celá řada dokumentů legislativní i nelegislativní povahy, která měla velký význam pro rozvoj této politiky na evropské úrovni. Příkladem je Evropská sociální charta, Maastrichtská smlouva, Amsterodamská smlouva a z hlediska zásadního přínosu v konkretizaci pojetí sociálních služeb Zelená a Bílá kniha o evropské sociální politice. Nejaktuálnějším dokumentem v oblasti poskytování sociálních služeb je však Lisabonská strategie, rozpracovaná do Evropského sociálního programu a následná Obnovená sociální agenda. (Politiky, 2009, [online]).

Ve sdělení Komise s názvem Provádění Lisabonského programu – Sociální služby obecného zájmu v Evropské unii se mezi sociální služby řadí „...zákonné systémy a doplňkové systémy sociální ochrany mající rozmanité formy organizace (vzájemné nebo profesní) a další základní služby, které jsou poskytovány přímo určité osobě a mají význam pro prevenci a sociální soudržnost, jako jsou služby sociální pomoci, služby v oblasti zaměstnanosti a vzdělávání, sociální bydlení, služby v oblasti péče o dítě a dlouhodobé péče“ (Provádění, 2006, [online], s. 4).

V závislosti na konkrétním státu jsou tyto služby zajišťovány buď orgány veřejné správy, nebo v kombinaci soukromých a veřejných poskytovatelů.⁶⁷ Z výše uvedeného programu byly vyvozeny současné trendy v oblasti sociálních služeb, které se v praxi projevují např. v decentralizaci těchto služeb na místní či regionální úroveň, kde jsou poskytovány především malými provozovateli s pověřením od orgánů veřejné správy. Decentralizace představuje jednu z variant přesunu zabezpečení sociálních služeb ze státu na jiné subjekty. Charakter sociálních služeb jako služeb obecného zájmu nesmí být nicméně narušen a to z důvodu

⁶⁶ Online dostupný také z : <http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/sgei_report_cs.pdf>

⁶⁷ Na internetových stránkách MPSV jsou jako poskytovatelé sociálních služeb uvedeny obce, kraje, nestátní neziskové organizace a fyzické osoby.

alokace veřejných prostředků, které mají opět z hlediska této diplomové práce zásadní význam.

Mezi tyto služby poskytované za účelem posílení sociální soudržnosti na lokální úrovni řadíme i služby poskytované azylovými domy. Stručnou charakteristikou této služby a dalšími statistickými údaji s ní souvisejícími se budu zabývat v rámci popisu níže uvedeného projektu.

Pro představu, jaký projekt byl podpořen v rámci podpory rozvoje měst, uvedu projekt Bydlení pro matky/otce s dětmi v tísní Dalov, úspěšně realizovaný a financovaný z ROP SM 2007- 2013, konkrétně z podoblasti Infrastruktura pro rozvoj sociálních služeb.

9.1 Úspěšní žadatelé podpory z prioritní osy 2 oblasti 2.2 podoblasti 2.2.2

Vycházíme-li při hodnocení úspěšnosti čerpání dotací v této podoblasti priority rozvoje z výroční zprávy ROP SM za rok 2007, zjistíme, že v této prioritní ose nebyly v roce 2007 přijaty, schváleny ani realizovány žádné projekty a nedošlo tudíž k čerpání finančních prostředků. (Výroční, 2008, [online], s. 27)

První výstupy, na základě kterých lze zhodnotit pokrok v realizaci této osy, zprostředkovává výroční zpráva z roku 2008. Ve výzvě č. 6, se kterou jsem již seznámila v úvodu kapitoly, bylo dle výroční zprávy předloženo celkem 15 projektových žádostí s požadavkem na finanční podporu ve výši 11 202 284 € (33,3 %). Z toho pouze 5 projektů bylo doporučeno k financování s celkovou dotací 5 446 628 € (48,5 %) ⁶⁸. (Výroční, 2009, [online], s. 71 – 73).

V roce 2009 byly v této prioritní ose vyhlášeny 4 výzvy k předkládání individuálních projektů. V jejich rámci bylo předloženo celkem 64 projektových žádostí, z toho 4 byly vyřazeny z důvodu nesplnění podmínek. Podrobnější informace však poskytnu opět v souvislosti s podoblastí 2.2.2, pro kterou byla určena výzva č. 15. Z celkové alokace na oblast podpory, v rámci které bylo z veřejných prostředků k 31. prosinci 2009 proplaceno 17, 8 mil. € ⁶⁹, přispěla 23 přijatými žádostmi, z toho 1 vyřazenou žádostí ⁷⁰ (Výroční, 2010, [online], s. 89).

⁶⁸ K 31. prosinci 2008 bylo v prioritní ose 2, oblasti podpory 2.2 předloženo 124 projektových žádostí, přičemž schváleno bylo 51 projektů, kterými je vázána téměř jedna třetina výdajů na celé programovací období.

⁶⁹ Příjemcům tak bylo proplaceno 13,6 % z alokace na celé programovací období, výše certifikovaných prostředků předložených Komisi činila 3,6 % mil. €. Tyto údaje jsou online dostupné také z : <http://www.rr-strednimorava.cz/file/1827/>

V roce 2010 bylo v rámci 5 výzev předloženo 336 projektů ve finančním objemu 158 mil. €. Dle informací o finančním pokroku v prioritní ose 2 „...je z celkového počtu 224 projektů s podepsanou smlouvou 218 projektů finančně ukončených, tzn., že 97,3% projektů přešlo, resp. přechází do fáze udržitelnosti projektu.“ Oblast podpory 2.2 Rozvoj měst se dle statistických údajů vyznačuje druhým nejvýraznějším pokrokem. Z celkového počtu 58 projektů s vydaným rozhodnutím nebo podepsanou smlouvou bylo vázáno 36% finančních prostředků z celkové alokace na tuto oblast podpory. Z tohoto počtu však byly proplaceny žádosti o platbu 54 příjemcům podpory ve výši 49, 7 mil. €, tj. téměř 1/3 z celkové alokace na dané programovací období. Výše certifikovaných⁷¹ prostředků k 31. prosinci 2010 dosáhla 36, 4 mil. €. (Výroční, 2011, [online], s. 86 - 87).

V pořadí další výzva s číslem 29 k předkládání individuálních projektů v podoblasti podpory 2.2.2 byla ŘO ROP SM vyhlášena 9. ledna 2012, přičemž tato výzva platí do 12. března 2012. (Výzva 29, [online], 2012).

9.2 Příklad úspěšného žadatele z ROP SM – Oblast podpory Rozvoj měst

Obsahem této kapitoly bude seznámení s vybraným úspěšným příjemcem finanční podpory z ROP SM, Sociálními službami ve Šternberku, příspěvkovou organizací (dále jen Sociální služby Šternberk) a především s realizovaným projektem s názvem Bydlení pro matky/otce s dětmi v tísní Dalov – Šternberk.

Podkladem pro zpracování této kapitoly byly v první řadě potřebné statistické údaje a četné rozhovory, které mi za tímto účelem poskytla ředitelka výše zmíněné organizace, dále střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Šternberska a ostatní související dokumenty. Součástí této kapitoly tvoří i fotografie prostor azylového domu, které přikládám k nahlédnutí v příloze. Současně bych chtěla v úvodu této kapitoly zmínit, že veškeré údaje, které souvisí s popisem azylového domu a které mi byly poskytnuty právě výše zmíněnou ředitelkou, jsou v převážné většině parafrázovány, někdy i doslovně citovány. Abych nezatížila samotný text v této kapitole odkazováním na tento zdroj, uvádím tuto skutečnost již na začátku.

⁷⁰ V oblasti podpory 2.2 bylo k 31. prosinci 2009 projekty s podepsanou smlouvou/vydaným rozhodnutím, vázáno 39,0 % (50 964 795 €) finančních prostředků z celkové alokace na tuto oblast podpory. Současně byly proplaceny žádosti o platbu v celkovém objemu 17 751 462 €, tj. 13,6 % z celkové alokace.

⁷¹ Finančně ukončené projekty

Charakteristika příjemce podpory

Organizace Sociální služby ve Šternberku byla zřízena městem Šternberkem jako příspěvková organizace v roce 2002. Společně s několika dalšími organizacemi⁷² je poskytovatelem sociálních služeb, jejichž cílovými uživateli jsou senioři, osoby se zdravotním i tělesným postižením a rodiny s dětmi v obtížné životní situaci. (*O nás*, [online])

Geografické ukazatele místa realizace projektu a jeho východiska

Pokud se týká základních informací o místě realizace projektu, z hlediska územního je projekt hierarchicky lokalizován na úrovni NUTS II na území střední Moravy, v Olomouckém kraji, mikroregionu Šternbersko, obci Dalov (místní části Šternberka) a katastrálním území Dalov.

Mikroregionem se zde rozumí sdružení obcí, jehož je město Šternberk společně s dalšími⁷³ okolními obcemi členem.

Tiskové centrum Regionální rady regionu soudržnosti Střední Morava (*Ve Šternberku*, [online], 2009) zveřejnilo k 30. srpnu roku 2009 článek, ve kterém informuje o množství financí plynoucích do města Šternberka z ROP SM. S celkovým objemem 63 milionů korun českých uvedlo 5 projektů, které mají být financovány. To svědčilo o „...dobré připravenosti města na čerpání evropských peněz,“ řekl předseda Regionální rady *Martin Tesařík*. Tyto finanční prostředky byly přerozděleny a využity na modernizaci základních škol⁷⁴ ve Šternberku, na dokončení druhé etapy projektu *Expozice času*⁷⁵ a v kontextu této práce na vybudování azylového domu pro matky/otce s dětmi v tísni v městské části Šternberka Dalov.

Město Šternberk se nachází na úpatí Nízkého Jeseníku, 16 km severně od města Olomouce. Od roku 2003 disponuje statutem města s rozšířenou působností třetího stupně a je druhým největším městem v okrese Olomouc. Níže uvedená mapa ilustruje správní obvod obce s pověřeným obecním úřadem ve Šternberku s vyznačením polohy obce Dalova.

⁷² Na Šternbersku působilo v období od roku 2004 do roku 2006 dle Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb celkem 7 poskytovatelů sociálních služeb

⁷³ Do mikroregionu spadají tyto obce: Mutkov, Řídeč, Mladějovice, Babice, Lužice, Hnojice, Bohuňovice, Komárov, Domašov u Šternberka, Domašov nad Bystřicí, Bělkovice-Lašťany, Jívová, Lipina, Štěpánov, Štarnov, Hraničné Petrovice, Liboš, Dolany, Horní Loděnice, Hlásnice a Huzová

⁷⁴ Do Základní školy Svatoplukova, nám. Svobody a dr. Hrubého putovalo necelých 7 mil. korun

⁷⁵ Tento projekt získal nejvyšší dotaci, a sice 36,6 mil. korun

Dalov je přidruženou místní částí⁷⁶ města Šternberka od roku 1979 a z pohledu geografie se nachází v horách Nízkého Jeseníku, 8 km severně od Šternberka, 16 km od města Olomouce a leží na komunikaci III/44429. Nejvyšším bodem katastrálního území, jak uvádí oficiální internetové stránky města Šternberka (*Historie*, 2007, [online]), je „...*na vrchu Pomezí v nadmořské výšce 707 metrů*“. K dispozici občanům je zde kulturní dům, fotbalové hřiště, hospoda a obchod se smíšeným zbožím. Od roku 2010 taktéž azylový dům, úspěšný projekt, jehož realizací byl naplněn první cíl komunitního plánování sociálních služeb (dále jen KPSS) na Šternbersku.

V rámci cíle č. 1 Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb byla stanovena celkem 3 opatření pro jeho naplnění. Bydlení pro matky/otce s dětmi v tísní v Dalově je název realizovaného opatření 1. 2 – zajištění provozu azylového domu pro matky/otce s dětmi v tísní.

Zaměřím-li se na Strategický plán rozvoje města Šternberka, tento projekt byl realizován v souladu s šestou prioritní oblastí rozvoje s názvem Vzdělání, sport, kultura, volný čas, kvalita života a podoblastí D. Výstavbou a modernizací zařízení pro sociální služby, rozšiřováním sociálních služeb.

⁷⁶ Dalšími místními částmi města Šternberka jsou Chabičov, Lhota, Švětlov, Dolní Žleb, Krakořice a Těšíkov

Mapa č. 2

obec Dalov

Zdroj:

převzato

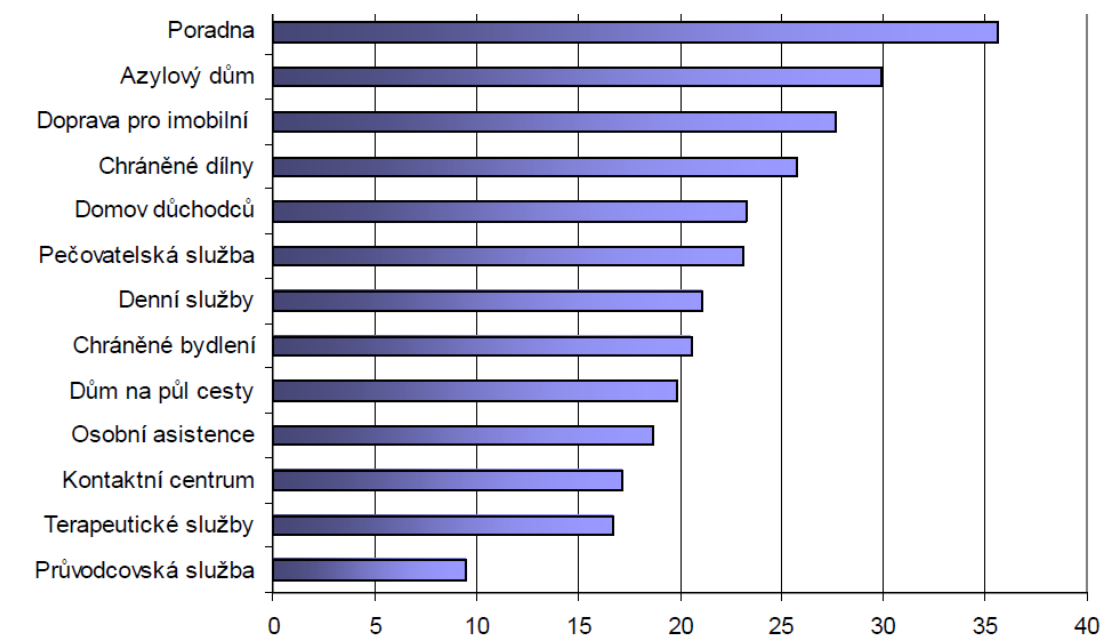
z: <[http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/mapa_so_orp_sternberk/\\$File/GRP7110.jpg](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/mapa_so_orp_sternberk/$File/GRP7110.jpg)>

Vycházím-li z dokumentu s názvem Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na Šternbersku na období 2008 – 2010 (2007, s. 13), který je jedním z dokumentů projektu komunitního plánování sociálních služeb na Šternbersku, pak „posláním komunitního plánování sociálních služeb je zajišťování dostupnosti sociálních služeb. Prakticky se jedná o zjištění stavu poskytování sociálních služeb v dané lokalitě a zároveň potřeb, které nejsou naplněny.“ Nezbytnou podmínkou zjištění těchto dvou základních parametrů byly analýzy⁷⁷, jejichž následnou syntézou byl vytvořen kvalitní a ucelený obrázek o situaci v regionu.

⁷⁷ V rámci KPSS na Šternbersku byly realizovány následující analýzy: SWOT analýza jednotlivých pracovních skupin, socio-demografická analýza města Šternberk, Anketa Komunitního plánování sociálních služeb na Šternbersku, Výzkum potřeb uživatelů sociálních služeb, Dotazník pro organizace – poskytovatele sociálních služeb, Dotazník pro zadavatele sociálních služeb na Šternbersku

Z ankety Komunitního plánování sociálních služeb byl mezi sociálními službami největší zájem o vybudování azylového domu, což dokládá následný graf znázorňující chybějící služby:

Graf č. 3

Zdroj: převzato z: <<http://www.sternberk.eu/admin/upload/1368-strplanweb.pdf>>

Nezbytné je však uvést skutečnost, že vnímání potřebnosti výše uvedených služeb bylo výrazně ovlivněno věkem respondentů. O azylový dům byl větší zájem mezi mladšími respondenty⁷⁸. Prostřednictvím dotazníkového šetření⁷⁹, které realizovali pracovníci sociálních služeb ve Šternberku a zaměstnanci Městského úřadu ve Šternberku a jehož se zúčastnilo 103 respondentů, bylo zjištěno, že tito respondenti považují opatření realizovaná projektem za zlepšení o 223 %. (*Střednědobý plán*, 2007, s. 25)

Výsledky těchto výzkumů se staly podkladem pro stanovení priorit rozvoje sociálních služeb na Šternbersku. Ty byly rozděleny do tří kategorií, z nichž první tvořily pobytové služby⁸⁰, druhou ambulantní služby a třetí prioritou byla spatřována v poskytování terénních služeb. (*Střednědobý plán*, 2007, s. 36).

⁷⁸ Ankety se zúčastnilo celkem 593 osob ze všech 21 obcí regionu

⁷⁹ Toto dotazníkové šetření proběhlo ve dnech do 14. – 20. 6. 2008, kdy metodikou zpracování průzkumu byl přímý kontakt s respondenty

⁸⁰ Těmito službami se rozumí služby spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb, poskytované osobám se sníženou soběstačností zejména z důvodu věku, zdravotního stavu či osobám nacházejícím se v obtížné životní situaci.

Tato výchozí plánovaná hodnota však byla dle sdělení ředitelky Sociálních služeb v měsíci lednu 2012 v rámci monitorování udržitelnosti projektu přesažena o 4 % a jak mi bylo sděleno, zvýšení atraktivity podpořených měst a obcí bylo zjištěno ve výši 227 %.

9.2.1 Představení úspěšného projektu Bydlení pro matky/otce s dětmi v tísní v Dalově – Šternberku

Tento projekt, jak vyplynulo z rozhovoru s výše zmíněnou ředitelkou Sociálních služeb Šternberk, je investiční projekt zaměřený na rozvoj sociálních služeb v oblasti. Je veřejného charakteru, kde primárním cílem není vytvářet zisk, ale zejména podpořit rozvoj sociálních služeb ve městě. Má lokální charakter a nezakládá veřejnou podporu. Současně je projektem vytvářejícím příjmy, jehož realizací došlo a stále dochází k vytváření přínosů nefinanční povahy, spojených s pozitivními užitky v podobě zvyšování zaměstnanosti, prevence vzniku onemocnění, sociální integrace znevýhodněných osob. Jaké přínosy v těchto oblastech projekt přinesl, uvedu v následujících odstavcích.

Azylové domy jsou sociální službou poskytovaná v souladu s § 57 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách. Dle tohoto zákona „...*poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení*“ (Zákon, [online]).

Hlavním cílem azylového domu je v tomto případě zlepšení životních podmínek matek/otců s dětmi a těhotných žen nacházejících se v nepříznivé životní situaci a jejich integrace do většinové společnosti

Na území ČR se dle údajů v Registru poskytovatelů sociálních služeb⁸¹ (Registr, [online]), dostupných k 13. únoru 2012, nachází celkem 219 azylových domů, z toho 30 v Olomouckém kraji, v okrese Olomouc pak 19 azylových domů.⁸²

Vrátím-li se však k samotnému projektu, přesněji tedy k popisu využití objektu, azylový dům slouží k časové omezenému ubytování cílové skupiny osob, jimiž jsou osamělí rodiče s maximálním počtem tří nezletilých dětí a těhotné ženy v 8. měsíci těhotenství, z důvodu nepříznivé sociální situace spojené se ztrátou bydlení. (Azylový, [online])

Pokud se týká stavebně technického řešení projektu, využit a zrekonstruován byl areál bývalé mateřské školy ve Šternberku – Dalově⁸³, tou dobou již 2 roky nevyužíván a svou velikostí i polohou pro realizaci výstavby tohoto typu sociální služby zcela vhodný. Navržena a následně realizována byla celková rekonstrukce objektu, přičemž zachovány byly základní,

⁸¹ Zřízen na základě zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách, s účinností od 1. ledna 2007

⁸² Uvedený počet již zahrnuje Bydlení pro matky – otce s dětmi v tísní Dalov - Šternberk

⁸³ Stavba se týká pozemků a stavby, které byly ve vlastnictví města Šternberka – partnera projektu, které se však zavázalo, že při obdržení dotace převede objekt do vlastnictví sociálních služeb.

technicky vyhovující konstrukce. Stávající objekt byl rozšířen o druhé nadpodlaží a nový architektonický prvek, kterým je vystupující část budovy ve tvaru hranolu, kryté prosklené chodby. Rozsah užitkové plochy areálu je 758, 4 m², z toho zastavěná plocha činí 640, 90 m². Jak vyplývá z monitorovací zprávy a také z následného srovnání, při naplňování tohoto indikátoru byla plánovaná hodnota 475, 6 m² poměrně výrazně překročena. Indikátor byl však naplněn. Plocha venkovní, zahrnující zeleň a zpevněné plochy, činí v souhrnu 2 105 m².

Obytná část je situována do přízemí a podkroví křídla podél ulice. Společenská část objektu zahrnující společnou kuchyni, technickou místnost, hernu dětí propojenou se společenskou místností se nachází v patře. Střední část, rozdělující uliční a zahradní křídla objektu, je pokryta dřevěným obkladem a doplněna dřevěnou krytou pergolou. Celková kapacita azylového domu je 9 bytů velikostní kategorie 1 + kk s příslušenstvím, kuchyňským koutem, koupelnou a wc, z toho 5 bytů pro matky/otce se 2 – 3 dětmi, 3 byty pro tyto osoby se 3 – 4 dětmi a 1 bezbariérový byt pro 3 osoby.

Součástí objektu je i jedna služební jednotka pro vedoucího objektu a taktéž 1 pro 2 asistenty s možností přespání. Areál je vybaven domkem sloužícím jako skladový prostor, dále venkovním posezením s pergolou a krbem a dětem jsou k dispozici prolézačky, zpevněná plocha pro míčové hry, pískoviště. Součástí jsou dále i obslužné prostory jako úklidová místnost, hygienické zázemí personálu o ostatní sklady. Vjezd i vstup do objektu je bezbariérový. *(Údaje poskytnuté ředitelkou Sociálních služeb)*

Z velkého množství cílů, které si tento projekt stanovil a které jsou uvedeny na oficiálních internetových stránkách Sociálních služeb ve Šternberku (Sociální služby, [online]), uvádím např. pomoc a podporu v chráněném prostředí při řešení obtížné životní situace, nabídku výchovně resocializačních programů, pomoc při vedení domácnosti a výchově dětí, vytvoření časově omezeného klidového zázemí a v případě nouze poskytnutí základních potravin a ošacení. Tyto cíle velmi úzce souvisí s posláním tohoto azylového domu, které dle sdělení ředitelky organizace Sociálních služeb ve Šternberku spočívá v poskytnutí pomoci matkám s dětmi, které se ocitly ve složité životní situaci, byly obětmi domácího násilí, prožívají rozchod s partnerem a jiné zásadní události, na základě kterých se ocitají v mnohdy bezvýchodných situacích, na okraji společnosti či jsou touto sociální exkluzí ohroženy.

Z údajů, které mi byly poskytnuty z nejmenovaného interního dokumentu, je smyslem pobytu v azylovém domě „...rozvíjení a posilování schopnosti matek vytvářet podmínky pro zdravý psychický a fyzický vývoj svých dětí a umět vést vlastní domácnost. Připravovat pro ně nejrůznější programy a aktivity, které by jim pomohly posílit soběstačnost a samostatnost

matek tak, aby mohly sobě i svým dětem zajistit život nezávislý na službě AD a vrátit se do běžného života.“ Základní ideou, vyplývající i ze samotného názvu projektu, je poskytnout lidem v tísní dostatečné množství času k překonání této tíživé situace a současně jim napomoci v předcházení tomu, aby se v budoucnu nestaly opět obětí sociálně patologických jevů.

Na základě informací od personálu azylového domu jsem chodu azylového domu získala následující údaje: „...za 1. období udržitelnosti projektu (31. 8. 2010 – 31. 12. 2011) byla v azylovém domě Šternberk – Dalov poskytnuta sociální služba u celkového počtu 65 osob...“ (Rozhovor se zaměstnanci azylového domu). Srovnáním plánované hodnoty tohoto monitorovacího indikátoru jsem zjistila, že azylový dům poskytl službu výrazně většímu počtu klientů. Tato hodnota byla překročena o 27 osob⁸⁴.

Odmítnutých klientů, jak uvedl výše zmíněný personál, bylo celkem 6. V této souvislosti mi byla rovněž poskytnuta informace, že azylový dům je často telefonicky kontaktován s prosbou o poskytnutí krizového ubytování, které však neposkytuje. Tito zájemci si však mohou podat žádost a být v pořadníku zájemců o službu. Průměrná doba jejich pobytu je 6 měsíců. Z celkového počtu klientů, se kterými byla rozvázána smlouva o poskytnutí sociálních služeb azylového domu, jsou pracovníci nadále v kontaktu s 6 klienty. Tito klienti, jak mi bylo v rozhovoru sděleno, občas azylový dům navštíví a oznámí, jak se jim daří. Se 3 klientkami byla tato smlouva uzavřena opětovně. Nabízí se otázka, zdali se u klientů nevyskytují sociálně negativní jevy. V tomto azylovém době však u klientů evidovány nejsou a jak sdělila sociální pracovnice, „...doposud nemuseli řešit případ, kdy by některý sociální negativní jev narušil průběh a způsob poskytování sociálních služeb.“

Z pohledu ROP SM je projekt možné hodnotit jako jednoetapový. Fyzická revitalizace projektu byla zahájena na podzim roku 2009. Opět dle údajů poskytnutých ze zmíněného interního dokumentu lze zmínit, že realizační fáze projektu byla náročnější než fáze provozní. Veškeré fáze projektu od přípravy po samotný provoz proběhly v souladu s nařízeními Rady a Komise, zákony a ostatními platnými dokumenty.

Další dle mého názoru důležitou složku projektu, kterou je v této souvislosti potřeba zmínit, je způsob organizace a řízení projektu. Realizaci tohoto projektu zajistila pracovní skupina tvořená představiteli žadatele o dotaci, jejich partnery a odbornými pracovníky. V rámci přípravné a investiční fáze projektu tvořila tato skupina výkonný orgán s rozhodovacími pravomocemi.

⁸⁴ Na základě rozhovoru s ředitelkou Sociálních služeb jsem zjistila, že plánovaná hodnota bylo 38 uživatelů.

Realizace projektu byla řešena dodavatelsky, v souladu s podmínkami se zákonem o veřejných zakázkách⁸⁵.

Partnerem projektu je město Šternberk, které v investiční fázi projektu plnilo roli koordinační a monitorovací. Kontrolní činnosti nad průběhem realizace projektu prováděla Charita Šternberk, další partner projektu. (*Údaje poskytnuté ředitelkou Sociálních služeb*)

Zadavatel projektu se zavázal k vytvoření 4 pracovních míst, vedoucího pracovníka zařízení a třech pracovníků v sociálních službách. Na základě statistik, které mi byly poskytnuty v přehledu o personálním zabezpečení, tvoří zaměstnaneckou strukturu 1 vedoucí pracovnice azylového domu, 1 sociální pracovnice, zaměstnaná na poloviční úvazek, 3 sociální pracovnice, pracující na 4/5 pracovního úvazku a také speciální pedagog logoped a učitelka, která v domě vede školku pro děti předškolního věku a které s azylovým domem spolupracují na základě dohody o provedení práce. I když byl tento indikátor naplněn, neúspěch v jeho naplnění lze dle poskytnutých údajů spatřit v požadovaném rozdělení na 2 pracovní místa pro muže a 2 pro ženy. Celkový počet pracovních míst vyhrazených pro ženy byl překročen o 2 pracovní místa, přičemž muž nebyl zaměstnán žádný (tamtéž).

Dle regionálního informačního Servisu Centra pro regionální rozvoj v ČR (*Bydlení*, [online], 2010) byl projekt realizován v době od 1. října 2009 do 31. srpna 2010. Otázka financování je předmětem další kapitoly.

Rozpočtová stránka projektu

Finanční plán projektu *Bydlení pro matky/otce s dětmi v tísní Šternberka – Dalov* lze sledovat na úrovni jednotlivých fází projektu. Celkové náklady projektu včetně DPH tvořily 23 266 109 mil. korun.

Strukturu financování nejlépe ilustruje tato tabulka:

⁸⁵ Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách – otevřené řízení

Tabulka č. 9

Dotace z ROP SM	85 %	19 776 192
Vlastní finanční zdroje žadatele	15 %	3 489 197
Celkové způsobilé výdaje projektu	100 %	23 266 109

Zdroj: převzato a upraveno ze : Statistické údaje poskytnuté ředitelkou sociálních služeb Šternberk, p o.

Celkový součet nákladů na realizaci projektu včetně DPH znázorňuje níže uvedená tabulka.

Tabulka č. 10

Položka	Náklady (v Kč)
Bydlení pro matky/otce s dětmi	17 624 471
Zahradní dům	299 535
Zpevněné venkovní plochy s pergolou	349 763
Sadové úpravy	158 661
Dětské hřiště	426 770
Vnitřní vybavení	1 087 660
Brána a branka v oplocení	141 09č
Žumpa	764 761
Splašková a dešťová kanalizace	432 715
Vodovod se šachtou	134 627
Přístřešek na odpadky	28 462
Nové oplocení	158 661
Autorský a technický dozor investora	500 000
Externí poradenství – řízení projektu	180 000
Výběrové řízení na dodavatele stavby	100 000
Studie proveditelnosti + CBA	100 000
Projektová dokumentace pro stavební povolení	700 000
Publicita	50 000
Celkem	23 266 109

Zdroj: převzato a upraveno ze: Statistické údaje poskytnuté ředitelkou Sociálních služeb Šternberk, p. o.

Provoz azylového domu zajišťují Sociální služby Šternberk, provozní náklady jsou hrazeny z poplatků od uživatelů služby, z dotace MPSV a dle sdělení ředitelky organizace také z projektu s názvem Zajištění dostupnosti vybraných sociálních služeb v Olomouckém kraji (Sociální integrace)⁸⁶, financovaného ESF za finanční spoluúčasti státního rozpočtu ČR.

Tento projekt byl za dobu svého fungování předmětem kontroly Úřadu Regionální rady NUTS II Střední Morava, při níž jak uvádí ředitelka Sociálních služeb „...*nedošlo k zjištění žádných nesrovnalostí a nedostatků.*“ (Rozhovor s ředitelkou Sociálních služeb).

V závěru podkapitoly 8.1 se zmiňuji o 29. výzvě ROP SM. V rámci multiplikačního efektu přidané hodnoty tohoto projektu, plánuje tato organizace opět dle sdělení ředitelky „...*navazující projekt rozšíření a zkvalitnění sociálních služeb ve Šternberku.*“ Tento projekt byl předložen v rámci výše uvedené výzvy za podpory zřizovatele Města Šternberk (tamtéž). Hlavním přínosem pro žadatele je bezpochyby pozitivní zkušenost s čerpáním dotací a z ní vyplývající motivace a tendence tuto zkušenost opakovat.

Jestli bude i tento projekt úspěšně realizován a přispěje tak k rozvoji oblasti této podpory, je otázka následujících měsíců. Společně se mnou uvedeným příkladem realizovaného projektu by se tak mohl stát dalším příkladem úspěšného čerpání evropských dotací na území našeho regionu.

⁸⁶ Realizace projektu byla zahájena 1. srpna 2008, datum ukončení projektu je stanoven na 30. září 2012. Bližší informace jsou k nalezení také na stránkách Olomouckého kraje, dostupných z : <http://www.kr-olomoucky.cz/zajisteni-dostupnosti-vybranych-socialnich-sluzeb-v-olomouckem-kraji-cl-165.html>

10 Budoucnost regionální politiky

Finanční prostředky z evropských fondů přerozdělovaných prostřednictvím ROP SM přispěly a nadále přispívají k rozvoji našeho regionu. Nacházíme se však již v druhé polovině programovacího období, a tak otázka budoucího směřování regionální politiky nabývá na aktuálnosti. Zásadní dokument představuje Návrh Komise k celkové výši a podobě rozpočtu Evropské unie na období 2014 – 2020 z 29. června 2011. Jak uvádí český portál o Evropské unii (*Budoucnost*, [online], 2011), Komise uvedla řadu zásadních změn ve způsobech utváření a implementace politiky soudržnosti. Mezi hlavní znaky návrhu patří propojení této politiky s cíli hospodářské strategie Evropa 2020, větší důraz na monitoring a hodnocení, důraz na územní soudržnost, posilování partnerství, odměny pro ty nejlepší, podmíněné vyplácení prostředků, smlouvy o partnerství na rozvoj, investice a koncentrace zdrojů na menší počet prioritních oblastí rozvoje a kombinace grantů s půjčkami, které lze v souvislosti s regionem soudržnosti Střední Morava uvést na příkladu nového finančního nástroje s názvem JESSICA. Ten má být dle regionální rady regionu soudržnosti (*Jessica*, [online]) zaveden od roku 2013 a jeho prostřednictvím má region usilovat o „...naplnění snahy Evropské komise a Evropské investiční banky podporovat investice do udržitelného rozvoje měst v regionech.“

V rámci programu JESSICA⁸⁷ budou dle sdělení ředitele úřadu regionální rady (tamtéž) financovány projekty, „...na které budou uvolněny peníze z Fondu rozvoje měst.“ Tyto projekty „...budou muset do budoucna vykazovat návratnost tak, aby svěřené peníze mohly být do fondu vráceny a znova využity na další investice v regionu.“ Finanční prostředky budou vypláceny ve formě návratné půjčky.

⁸⁷ V překladu společná evropská podpora udržitelných investic do městských oblastí

11 Empirická část diplomové práce

V diplomové práci se zabývám přínosem projektu Bydlení pro matky/otce s dětmi v tísni Šternberk – Dalov. Ten je podle mého názoru potřeba zjistit nejen na úrovni příjemce dotace a jeho zaměstnanců, ale především na úrovni samotných uživatelů – cílové skupiny osob, jimž jsou sociální služby v azylovém domě poskytovány. Empirická část této diplomové práce se skládá ze dvou dotazníkových šetření, které byly předloženy klientům azylového domu a obyvatelům Dalova.

11. 1 Dotazníkové šetření a dotazníkový průzkum

11.1.1 Cíl dotazníkového šetření

Cílem prvního dotazníkového šetření je zjištění podrobnějších informací o struktuře uživatelů sociálních služeb azylového domu v Dalově, z jejich pohledu zhodnotit přínos projektu a přispět tak k jeho udržitelnosti a celkovému pozitivnímu vnímání jeho úspěšnosti.

Cílem dotazníkového průzkumu v městské části Dalov je zjištění postojů obyvatel Dalova k tomuto azylovému domu a v této souvislosti také posouzení toho, jakým způsobem a do jaké míry vnímají obyvatelé přínos projektu pro klienty a v rozšíření nabídky poskytovaných služeb v místě jejich bydliště.

Hlavním cílem obou šetření bylo zhodnocení míry úspěšnosti jednotlivých fází projektu.

11.1.2 Zdůvodnění volby výzkumné metody

Informace byly zjištěny metodou dotazníkového šetření, která je jednou z nejfrekventovanějších metod získávání dat. Téma evropských dotací je natolik specifické a složité, že nelze otázky směřovat přímo k finanční stránce projektu, ale pomocí jednotlivých otázek lze do jisté míry zhodnotit přínos tohoto projektu, a sice jak na úrovni klientů azylového domu, tak obyvatel Dalova.

11.1.3 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek mnou provedených šetření činí 10 uživatelů sociálních služeb, poskytovaných azylovým domem v Dalově. Cílovou skupinou pro účely dotazníkového šetření byly osoby, které vymezují již v teoretické části diplomové práce, tedy osamělí rodičové s dětmi, kteří se nacházejí v nepříznivé životní situaci a těhotné ženy ve vysokém stupni těhotenství. Tato situace je u obou skupin uživatelů spojena se ztrátou bydlení. Dále 73 obyvatel městské části Dalov.

11.1.4 Výsledky dotazníkového šetření

V empirické části jsem se výše uvedenými metodami snažila najít odpovědi na otázky, které zjišťují vnímání úspěšnosti projektu Azylový dům v Dalově. První dotazník, předložený uživatelům sociálních služeb v tomto azylovém domě, byl tvořen 18 otázkami, kombinujícími otázky otevřené, uzavřené i polouzavřené. Výsledky rozdělují na dvě části. První 3 otázky jsou obecného charakteru, zjišťují pohlaví, věk a počet dětí klientů. Další 2 se zaměřují na nejvyšší dosažené vzdělání klientů a také z jakého kraje pochází. Zbylé otázky jsou již zaměřeny především na to, jakým způsobem a do jaké míry přispěl tento projekt ke změně již tak obtížné životní situace, ve které se tito klienti nacházejí. Současně poskytuje zpětnou vazbu poskytovateli těchto služeb.

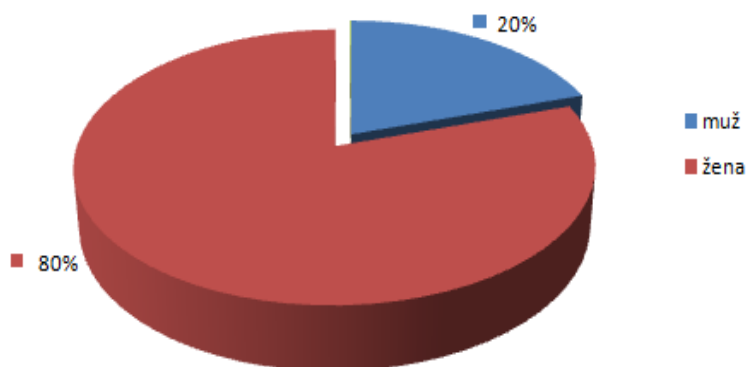
V rámci dotazníkového průzkumu jsem v první řadě zjišťovala pohlavní strukturu klientů azylového domu.

	n_i	f_i [%]
žena	8	80,0
muž	2	20,0
celkem	10	100,0

Tabulka č. 1: Pohlaví klientů azylového domu

Z vyhodnocení dotazníku vyplývá, že odpovídalo 80 % žen a 20 % mužů. V současné době tedy tvoří hlavní uživatele služeb azylového domu v Dalově ženy. Z výsledků je možné vyvodit skutečnost, že o sociální služby tohoto typu mají ve větší zájem ženy než muži. Vzhledem k malému vzorku respondentů však nelze tento výsledek generalizovat.

Graf č. 1 : Pohlavní klientů azylového domu

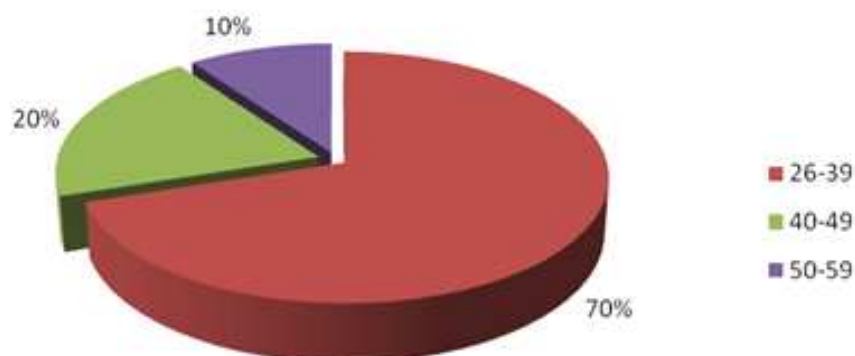
Druhá otázka zjišťuje věkové složení celého vzorku respondentů, tedy klientů azylového domu. Toto rozložení klientů azylového domu podrobněji znázorňuje níže uvedená tabulka:

	n_i	f_i [%]
18 - 25	0	0,0
26 - 39	7	70,0
40 - 49	2	20,0
50 – 59	1	10,0
celkem	10	100,0

Tabulka č. 2 : Věkové složení klientů azylového domu

Z celého počtu dotazovaných se 70 % klientů se pohybuje ve věkové kategorii od 26 do 39 let. Lze tedy konstatovat, že průměrný věk respondentů, kteří využívají služeb tohoto azylového domu, odpovídá věkové kategorii respondentů, která ve zmíněné anketě komunitního plánování sociálních služeb na Šternbersku v roce 2007 označila tento typ služby jako chybějící a nejvíce potřebný. Je tedy možné tvrdit, že v rámci komunitního plánování sociálních služeb na Šternbersku, byla naplněn cíl v podobě nové pobytové sociální služby, čímž byla uspokojena potřeba cílové skupiny obyvatel a na tomto základě si dovoluji označit projekt za úspěšný. Na druhou stranu mne překvapil fakt, že se mezi respondenty nevyskytuje osoba mladší 25 let.

Graf č. 2 : Věková struktura klientů

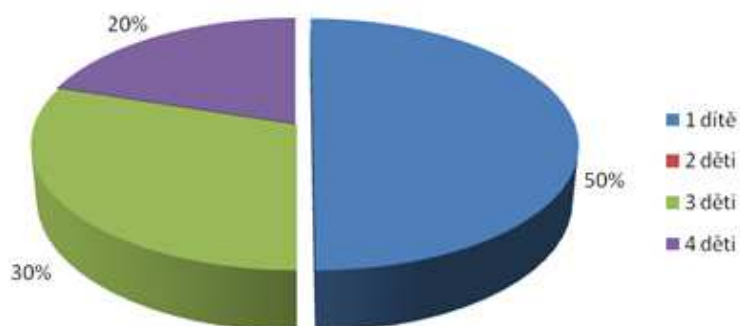
Dále zjišťuji počet dětí, které služby azylového domu využívají společně se svými rodiči.

	n_i	f_i [%]
1	5	50,0
2	0	0,0
3	3	30,0
4	2	20,0
celkem	10	100,0

Tabulka č. 3 : Počet dětí na jednoho uživatele služby

Z odpovědí na tuto otázku jsem zjistila, že v současné době se v azylovém domě nachází 20 dětí. 50 % respondentů je ubytováno využívá služeb azylového domu s jedním dítětem, 30 % respondentů je v azylovém domě ubytováno společně se 3 dětmi. 20 % respondentů je ubytováno se 4 dětmi. V současné době je v azylovém domě ubytováno 20 dětí.

Graf č. 3 : Počet dětí na jednoho uživatele služby

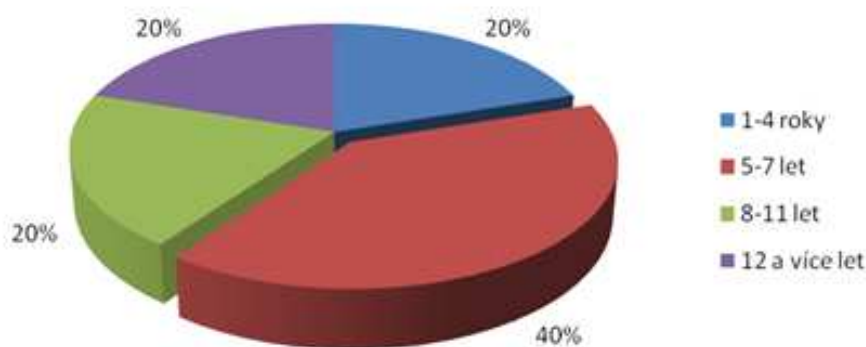
V této souvislosti jsem do dotazníku zařadila otázku, na základě které zjišťuji průměrný věk těchto dětí.

	n_i	f_i [%]
1 - 4	2	20,0
5 - 7	4	40,0
8 - 11	2	20,0
12 a více	2	20,0
celkem	10	100,0

Tabulka č. 4 : Průměrný věk dětí v azylovém domě

20 % dětí spadá do věkové kategorie 1 – 4 let, 40 % dětí do druhé věkové kategorie, 20 % dětí se nachází ve věkové kategorii od 8 do 11 let a zbylé procento dětí v azylovém domě se je starší 12 let. Jednou z poskytovaných služeb azylového domu v Dalově jsou výchovně resocializační programy. Pro tyto děti zajišťují Sociální služby logopedickou poradnu a školičku. Další zásadní přínos pro tyto děti spatřuji v zajištění podmínek pro jejich přirozený fyzický a psychický vývoj.

Graf č. 4 : Průměrný věk dětí v azylovém domě

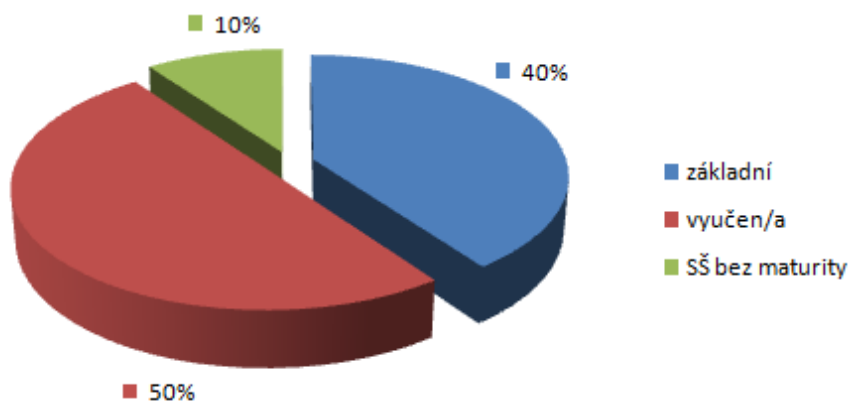
V pořadí pátá otázka se zaměřuje na nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Reagují tak na potřebu zjištění těchto informací. Jejich evidenci dle mého zjištění azylový dům nevede.

	n_i	f_i [%]
základní	4	40,0
vyučen/a	5	50,0
SŠ bez maturity	1	10,0
SŠ s maturitou	0	0,0
vysokoškolské	0	0,0
celkem	10	100,0

Tabulka č. 5 : Dosavadní ukončené vzdělání uživatelů sociální služby

Na tuto otázku odpověděli respondenti následovně. 40 % respondentů má ukončené základní vzdělání a 50 % respondentů je vyučeno. Střední školu bez maturity má 10 % respondentů, stejné procento má ukončenou střední školu s maturitou. Vysokoškolské vzdělání nemá žádný z respondentů. Na základě výsledků je možné tvrdit, že úroveň vzdělání může mít určitý vliv na to, zda se člověk dostane do natolik obtížné životní situace, ve které se momentálně nacházejí tito respondenti. Nižší úroveň vzdělání u těchto respondentů mohla mít vliv na horší uplatnění se na trhu a tato skutečnost mohla mít vliv na vznik jejich momentální životní situace

Graf č 5. : Dosavadní ukončené vzdělání uživatelů sociální služby

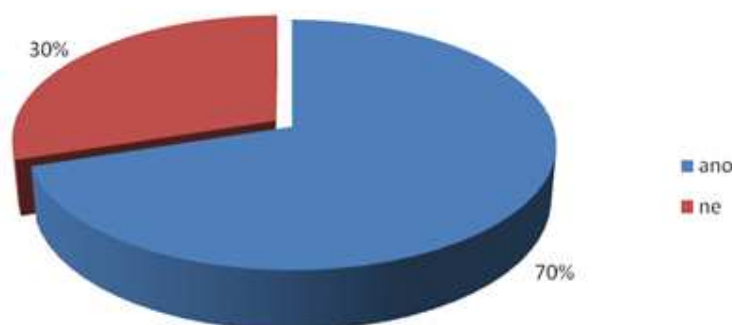
Dále jsem zjišťovala, zda respondenti pochází z Olomouckého kraje. Druhá část otázky, která byla otevřeného charakteru, tuto otázku jistým způsobem doplňuje. Respondenty, kteří zvolili odpověď ne, jsem požádala o doplňující informaci, sdělující z jakého kraje, města či obce pochází.

	n_i	f_i [%]
ano	7	70,0
ne	3	30,0
celkem	10	100,0

Tabulka č. 6 : Olomoucký kraj jako místo předchozího trvalého bydliště

Odpověď ano zvolilo 70 %, zbylé procento, tedy 30 % respondentů odpovědělo ne, přičemž 2 respondenti doplnili, že pochází z Královéhradeckého kraje, 1 respondent odpověď nedoplnil.

Graf č. 6 : Olomoucký kraj jako místo předchozího trvalého bydliště

Následující otázka opět určitým způsobem doplňuje otázku předešlou. Zjišťuje, zda se v místě předchozího bydliště respondentů nacházel azylový dům a pokud ano, proč se rozhodli využít službu právě azylového domu v Dalově.

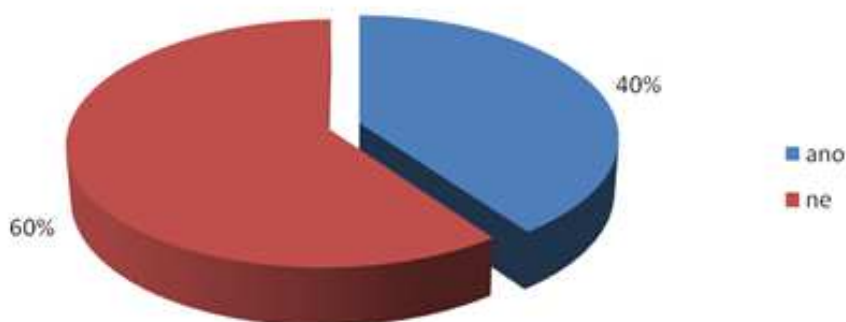
	n_i	f_i [%]
ano	4	40,0
ne	6	60,0
celkem	10	100,0

Tabulka č. 7 : Výskyt azylového domu v místě předchozího bydliště uživatelů služby

Z odpovědí na tuto otázku vyplynulo, že u nadpoloviční většiny respondentů, kteří tvoří 60 % vzorku, se v místě jejich předchozího trvalého bydliště azylový dům nacházel. Na otevřenou doplňující otázku, která zjišťuje proč si respondenti vybrali azylový dům v Dalově odpověděli, že byl nejbližší, byl jim doporučen a také že chtěli poznat jiný kraj. Někteří respondenti odpověděli, že jim tento azylový dům jako jediný nabízí vlastní bytovou jednotku a sociální zařízení. Dále nabízí vyžití pro děti v podobě zahrady a houpaček. Dle mého názoru

nejzásadnější odpověď, co se týká přínosu projektu, spočívá v tom, že otce/muže v žádném azylovém domě nepřijímají. V tomto spatřuji zásadní přínos nejen projektu, ale i inovace v poskytování služby tohoto typu.

Graf č. 7 : Výskyt azylového domu v místě předchozího bydliště uživatelů služby

Dále jsem se tímto dotazníkovým šetřením zjišťovala zdroje informací o existenci tohoto azylového domu, resp. jakým způsobem se respondenti dozvěděli o této sociální službě. Z odpovědí na tuto otázku lze dle mého názoru posoudit míru a úspěšnost medializace nabízené služby, tedy i projektu.

	n_i	f_i [%]
z médií	4	40,0
z novin	1	10,0
od přátel	0	0,0
od osoby v podobné situaci	1	10,0
od pracovníků úřadů	3	30,0
jinak	1	10,0
celkem	10	100,0

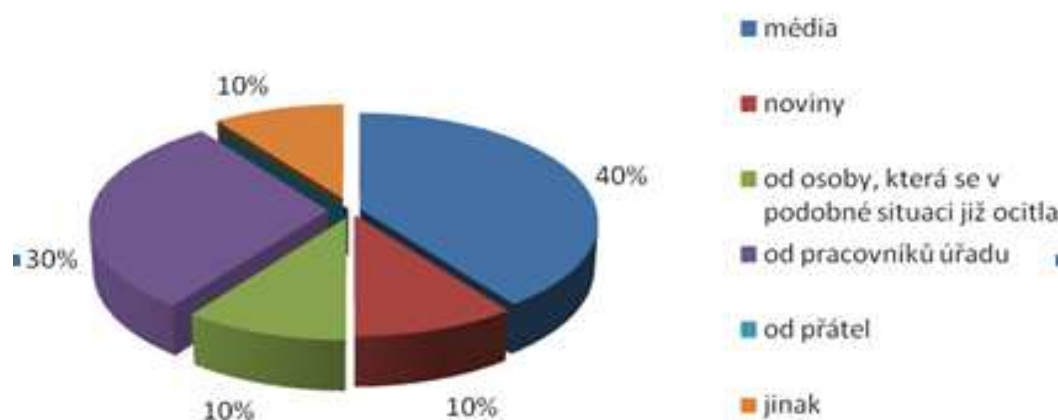
Tabulka č. 8 : Zdroje informací o azylovém domě

Vzhledem k tomu, že azylový dům vznikl díky dotaci z rozpočtu Evropské unie, lze usuzovat, že na jeho medializaci by měl být kladem větší důraz. Z odpovědí respondentů tato skutečnost do jisté míry vyplývá. 40 % respondentů se o azylovém domě dozvědělo prostřednictvím médií, 10 % se o službě dozvědělo z novin, stejné procento respondentů od osoby, která se již v obdobné životní situaci vyskytla. 30 % respondentů získalo informaci o existenci azylového

domu od pracovníků úřadů a zbylých 10 % zvolilo možnost jinak a doplnilo, že v azylovém domě, ve kterém byli ubytováni předtím, byly na exkurzi pracovnice azylového domu v Dalově.

Propagace tohoto úspěšného projektu prostřednictvím veřejných sdělovacích prostředků a dobré spolupráce s úřady, posuzují-li ji vzhledem k výsledkům dotazníku, byla dle mého názoru dostačující.

Graf č. 8 : Zdroj informací o azylovém domě

Dále jsem se respondentů dotazovala, jestli byli již dříve ubytováni v domě, poskytujícím tento typ služby.

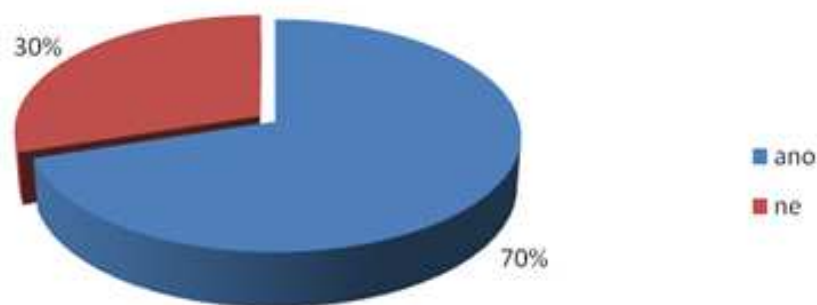
	n_i	f_i [%]
ano	7	70,0
ne	3	30,0
celkem	10	100,0

Tabulka č. 9 : Předchozí zkušenost s ubytováním v azylovém domě

70 % respondentů odpovědělo, že tento typ služby již v minulosti využili, 30 % respondentů dříve v azylovém domě ubytováno nebylo. Jedná se tedy o jejich první zkušenost s tímto typem sociální služby. Z odpovědí je dle mého názoru vyvodit další skutečnosti. Pozitivní je v tomto směru jistě dobrá zkušenost respondentů s touto sociální službou. Na druhou stranu si však dovoluji tvrdit, že tato zkušenost mohla vést respondenty k tendenci tuto zkušenost zopakovat a nesnažit se tak vlastním úsilím tuto svou obtížnou situaci změnit. Vysvětlení se zde opět dle mého názoru nabízí v té podobě, že služby poskytované v azylových domech sice

zabezpečují klienty po stránce materiální (což je samozřejmě stěžejní náplní jejich činnosti), ale nejsou dostatečně motivující a stimulující k tomu, aby klienti dostatečně usilovali o začlenění se do společnosti. Přínos azylového domu pro klienty je v tomto směru především v poskytnutí bydlení. Tento můj názor je však pouhá dedukce. Nevylučuji i jiné důvody.

Graf č. 9: Předchozí zkušenost s ubytováním v azylovém domě

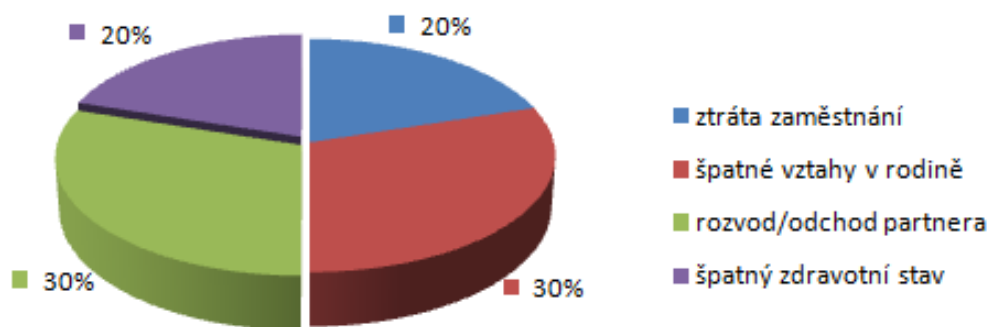
Jedenáctá otázka se zaměřuje na to, jaké jsou příčiny toho, že se respondenti dostali do této obtížné životní situace. Zjišťuje subjektivní usuzování respondentů na tyto příčiny.

	n_i	f_i [%]
ztráta zaměstnání	0	0,0
špatné vztahy v rodině	2	20,0
rozvod/odchod partnera	0	0,0
špatný zdravotní stav	3	30,0
nezájem a lhostejnost okolí	3	30,0
jiné	2	20,0
celkem	10	100,0

Tabulka č. 10 : Příčiny obtížné životní situace respondentů

Z nabízených možností zvolilo 20 % respondentů jako hlavní příčinu špatné vztahy v rodině. 30 % respondentů shledává hlavní příčinu v rozvodu s partnerem či v jeho odchodu. Špatný zdravotní stav může za tuto situaci u 20 % respondentů. Zbýlých 20 % respondentů zvolilo jiné příčiny, mezi kterými byla zmíněna špatná finanční situace a nezájem úředníků pomoci. Dalších 30 % respondentů vybralo možnost nezájem a lhostejnost okolí.

Graf č.10 : Příčiny obtížné životní situace respondentů

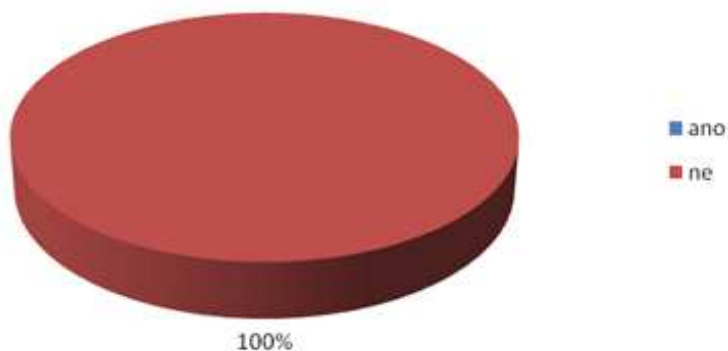
Další otázka se respondentů ptá, zda jsou zaměstnání.

	n_i	f_i [%]
ano	0	0,0
ne	10	100,0
celkem	10	100,0

Tabulka č. 11 : Existence pracovněprávních vztahů respondentů

Na tuto otázku odpověděli všichni respondenti shodně, a sice že zaměstnání nejsou. 100 % respondentů je tedy bez zaměstnání. Z odpovědí je jasné, že otázka ubytování pro osoby bez příjmu, neposuzují-li individuální okolnosti, je více než neřešitelná. Z toho vyplývá hlavní přínos tohoto azylového domu, kterým je v tomto případě poskytnutí ubytování.

Graf č. 11 : Existence pracovněprávních vztahů respondentů

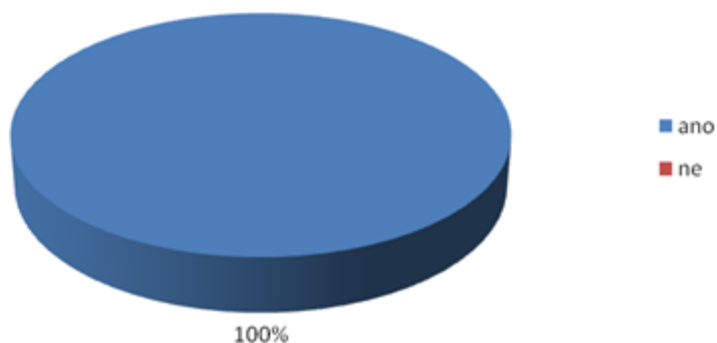
Dále jsem respondentů položila otázku, zda pobírají sociální dávky. V případě odpovědi ano jsem je poprosila o doplnění typu dávek.

	n_i	f_i [%]
ano	0	0,0
ne	10	100,0
celkem	10	100,0

Tabulka č. 12 : Počet uživatelů služby, kteří pobírají sociální dávky

Stejně jako v předchozí otázce, i zde respondenti odpověděli totožně. Plných 100 % respondentů pobírá sociální dávky. Převážná většina pobírá dávky hmotné nouze, dále rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení a peněžitou pomoc v mateřství.

Graf č. 12: Počet uživatelů služby, kteří pobírají sociální dávky

Další otázka, kterou jsem položila respondentům, se zaměřuje na to, které z nabízených sociálních služeb v azylovém domě využívají kromě poskytování ubytování.

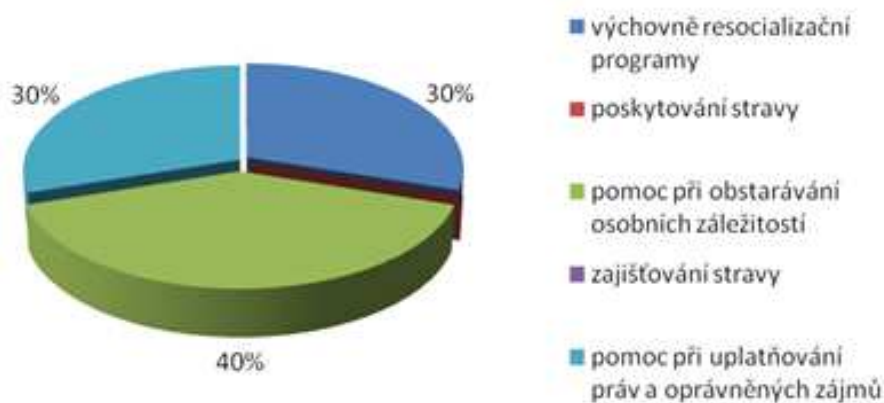
	n_i	f_i [%]
poskytování stravy	3	30,0
zajišťování stravy	0	0,0
pomoc při obstarávání osobních záležitostí	4	40,0
pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů	0	0,0
výchovně resocializační programy	3	30,0
celkem	10	100,0

Tabulka č. 13 : Míra využívání poskytovaných služeb

40 % respondentů využívá pomoc s obstaráváním osobních záležitostí. Pomoc s uplatňováním práv a oprávněných zájmů je poskytována 30 % respondentů, a stejné procento využívá

výchovně resocializační programy. Sociální pracovníci jsou tedy současným klientům nejvíce nápomocni v komunikaci s úřady.

Graf č. 13: Míra využívání poskytovaných služeb

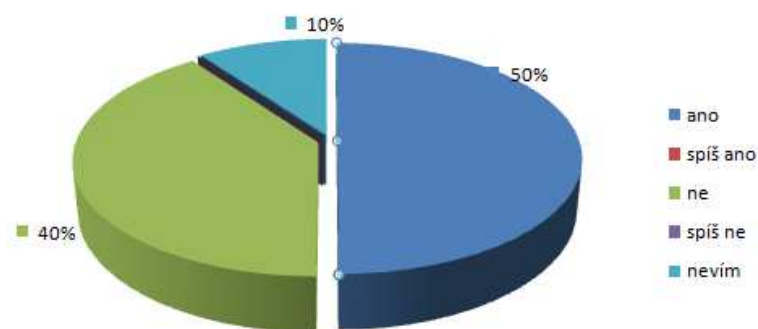
Následující otázka zjišťuje, zda by se respondenti opětovně obrátili o pomoc na azylový dům v Dalově. Myslím si, že na základě odpovědí lze nepřímo poskytnout zpětnou vazbu Sociálním službám a personálu azylového domu o kvalitě poskytovaných služeb.

	n_i	f_i [%]
ano	5	50,0
spíš ano	0	0,0
ne	1	10,0
spíš ne	0	0,0
nevím	4	40,0
celkem	10	100,0

Tabulka č. 14 : Míra opětovného využití služeb

Z odpovědí vyplývá, že zkušenost respondentů/klientů s azylovým domem v Dalově je různorodá. 50 % respondentů by služby využilo opětovně, 40 % respondentů neví a 10 % ne. Variantu spíše ano a spíše ne nezvolil žádný respondent. V odpovědích respondentů je možné pozorovat značný nesoulad, srovnám-li tyto odpovědi s odpověďmi na následující otázku. Z variability těchto odpovědí vyplývá, že i když by respondenti ostatním službu doporučili, sami si v podstatě nejsou jisti, zdali by ji využili znovu. V odpovědích se tedy může i nemusí promítat spokojenost či nespokojenost respondentů s kvalitou služeb.

Graf č. 14: Míra opětovného využití služeb

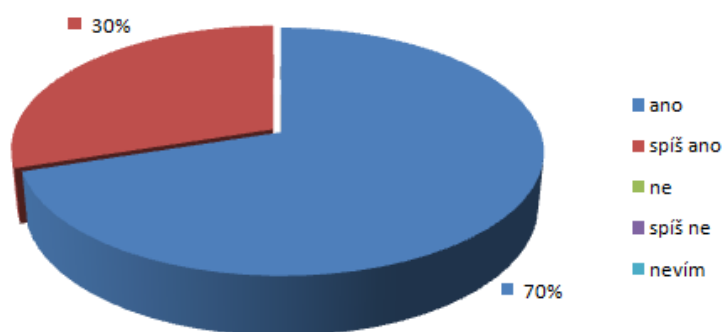
Další otázka v dotazníku se zaměřuje na to, jestli by respondenti doporučili tento azylový dům osobám, nacházejícím se v obdobné situaci. Dalo by se říci, že se do jisté míry podobá otázce předchozí. Na rozdíl od ní z ní však lze lépe odpovědět na otázku, jak jsou respondenti se službami spokojeni.

	n_i	f_i [%]
ano	7	70,0
spíše ano	3	30,0
ne	0	0,0
spíše ne	0	0,0
ne	0	0,0
celkem	10	100,0

Tabulka č. 15 : Doporučení uživatelů sociální služby

Odpověď na tuto otázku byla u převážné většiny respondentů totožná. 80 % zvolilo variantu ano, 20 % respondentů odpovědělo spíše ano. Ze zbylých možností odpovědí si nevybral žádný respondent. Na tomto základě je možné stavět tvrzení, že spokojenost klientů s poskytovanými službami je více než dobrá. Každý spokojený klient podle mého názoru zvyšuje efektivitu poskytované služby a výsledek této otázky je pro poskytovatele této služby značným přínosem.

Graf č. 15 : Doporučení uživatelů sociální služby

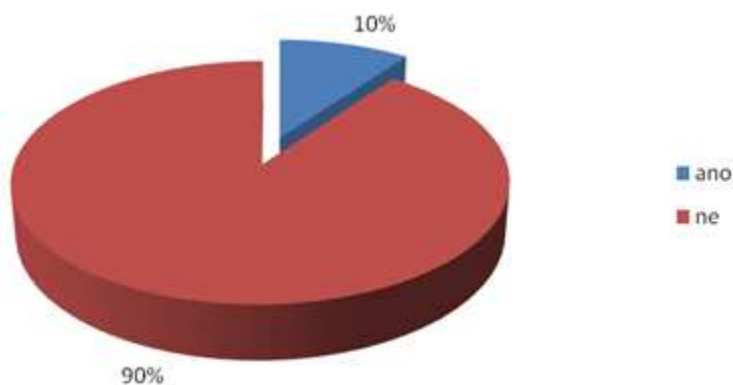
Do dotazníku jsem dále zařadila otázku, zjišťující povědomí respondentů o tom, že azylový dům byl vybudován díky dotacím z Evropské unie. Z odpovědí na tuto otázku by se dala také zjistit medializace služby.

	n_i	f_i [%]
ano	1	10,0
ne	9	90,0
celkem	10	100,0

Tabulka č. 16 : Povědomí o dotaci na azylový dům

Celých 90 % respondentů nevědělo, že azylový dům je úspěšně realizovaným projektem, financovaným z evropských dotací. Tuto skutečnost vědělo pouhých 10 % respondentů. Podle mého názoru je důraz na medializaci tohoto projektu v médiích dostatečný. Z odpovědí klientů však vyplývá pravý opak.

Graf č. 16: Povědomí o dotaci na azylový dům

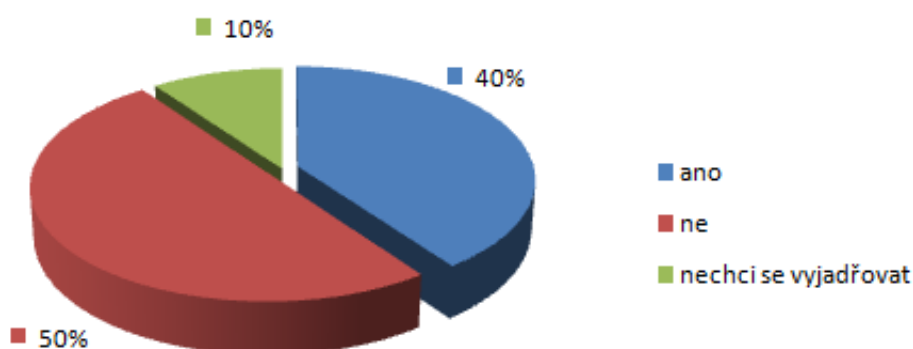
Poslední otázka zjišťuje, zdali došlo v životě respondentů díky azylovému domu k nějaké pozitivní změně.

	n_i	f_i [%]
ano	3	40,0
ne	5	50,0
nechci se vyjadřovat	1	10,0
celkem	10	100,0

Tabulka č. 17 : Pozitivní změna v životě díky azylovému domu

50 % respondentů zvolilo odpověď ano, 40 % respondentů vybralo možnost ne. 10 % respondentů se rozhodlo k této otázce nevyjadřovat. Někteří z respondentů doplnili, že se v azylovém domě naučili hospodařit s financemi. Za pozitivní změnu považují také psychickou podporu, lidské chování a vstřícný přístup personálu. Dále vytvoření komunity, soudržnost, pomoc s řešením situace a sociální kontakty.

Graf č. 17 : Pozitivní změna v životě díky azylovému domu

Poslední otázka v dotazníku je otevřená. Jejím účelem bylo zjistit, co je vedlo k využití možnosti ubytování v tomto azylovém domě. Odpovědi na otázku se ve své podstatě shodovaly téměř u všech respondentů. Zmínili nemoc, momentální životní situaci, ukončení ubytování v předchozím azylovém domě, domácí násilí. Respondenti také zmínili, že je lákala samostatná bytová jednotka a venkovní prostory pro děti. Na poslední odpovědi respondentů je možné poukázat na další přínos tohoto projektu. Nabízí samostatné bytové jednotky, což je pro klienty zajímavé a po službách tohoto azylového domu více poptávají. Přínos je tedy jak na straně uživatele, tak na straně poskytovatele služby.

V Dalově jsem předložila dotazník nejen klientům azylového domu, ale zajímal mne také názor obyvatel. Tato druhá část praktické části diplomové práce je zaměřena na zjištění postojů obyvatel Dalova k azylovému domu a na jejich posouzení míry přínosu pro klienty.

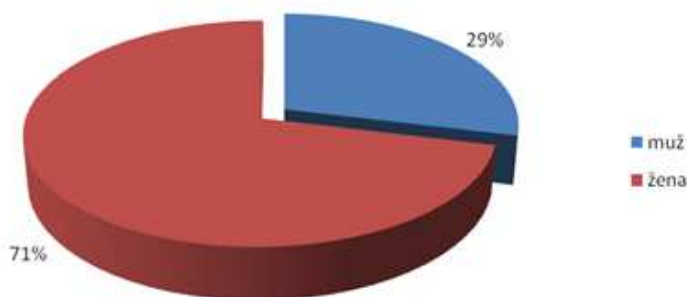
Nejdříve jsem v dotazníkovém průzkumu zjišťovala věkové složení respondentů.

	n_i	f_i [%]
žena	52	71,23
muž	21	28,77
celkem	73	100,0

Tabulka č. 18 : Pohlaví respondentů

Z odpovědí vyplynulo, že 71,23 % respondentů tvoří ženy, zbylých 28,77 % odpovídajících jsou muži.

Graf č. 18 : Pohlaví respondentů

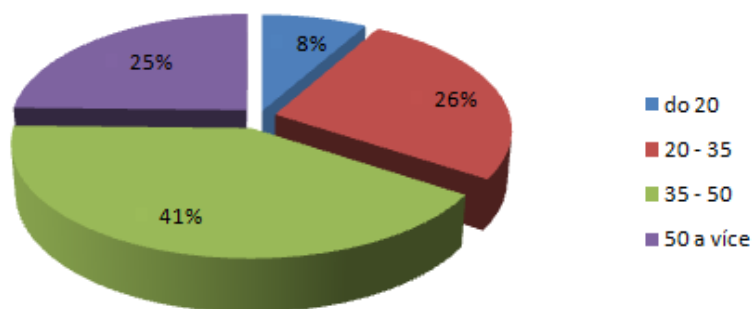
Druhá otázka zjišťuje věkové složení respondentů.

	n_i	f_i [%]
Do 20	6	8,2
20 - 35	19	26,0
35 - 50	30	41,1
50 a více	18	24,7
celkem	73	100,0

Tabulka č. 19 : Věkové složení respondentů

Ze všech dotazovaných je 8,2 % mladších 20 let, 26 % respondentů se nachází v druhé věkové kategorii. 41,1 % odpovědělo, že jejich věk se pohybuje mezi 35-50 lety a zbylých 18 % je starší 50 let.

Graf č. 19 : Věkové složení respondentů

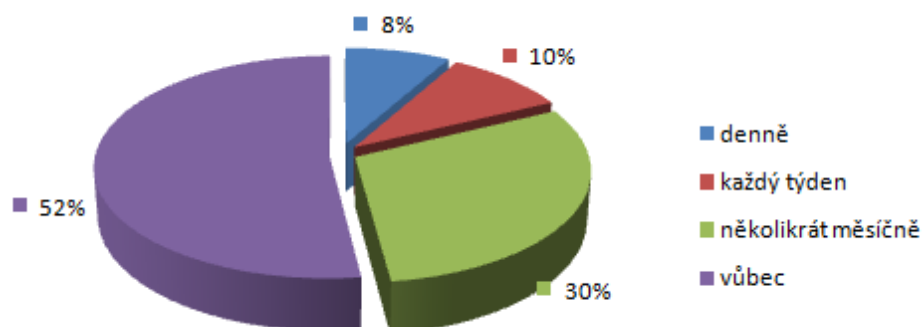
Třetí otázka se zaměřovala na to, jak často respondenti využívají společně se svou rodinou sociální služby ve městě a okolí.

	n_i	f_i [%]
Denně	6	8,2
Každý týden	7	9,6
Několikrát měsíčně	22	30,1
vůbec	38	52,1
celkem	73	100,0

Tabulka č. 20 : Četnost využití sociálních služeb respondenty ve městě a okolí

Na tuto otázku odpověděli respondenti variabilně. 8,2 % respondentů využívá tyto služby denně, 9,6 % respondentů každý týden, několikrát měsíčně využívá tyto služby 30,1 % respondentů a 52,2 % respondentů nevyužívá sociální služby vůbec.

Graf č. 20: Četnost využití sociálních služeb respondenty ve městě a okolí

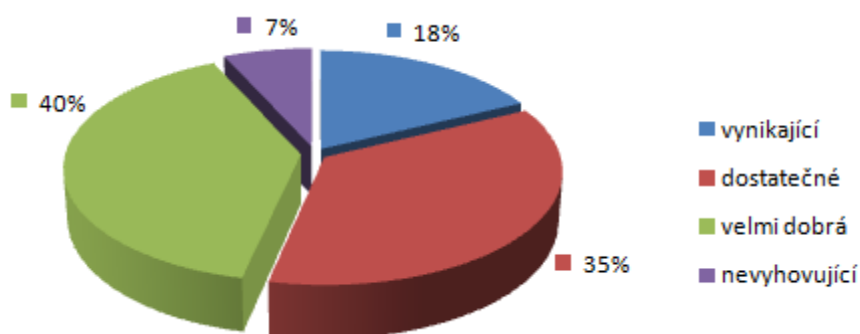
Dále jsem respondentům položila otázku, jak vnímají současnou úroveň poskytovaných služeb, které se zaměřují na podporu matek/otců s dětmi v tísní, v kontextu vybudování tohoto Bydlení v Dalově.

	n_i	f_i [%]
vynikající	13	17,8
dostatečná	26	35,6
Velmi dobrá	29	39,7
nevyhovující	5	6,8
celkem	73	100,0

Tabulka č. 21 : Vnímání úrovně služeb azylového domu

Stejně jako u předchozí otázky lze i zde vidět značnou variabilitu odpovědí. 17,8 % respondentů odpovědělo, že současnou úroveň považují za vynikající. 35,6 % ji považuje za dostatečnou, 39,7 % vnímá úroveň těchto služeb za velmi dobrou. Nevyhovující připadá 6,8 % respondentů. Z výsledků vyplývá, že pozitivní hodnocení úrovně zmíněných služeb převažují nad těmi negativními, což lze dle mého názoru považovat za přínos tohoto projektu.

Graf. č. 21 : Vnímání úrovně služeb azylového domu

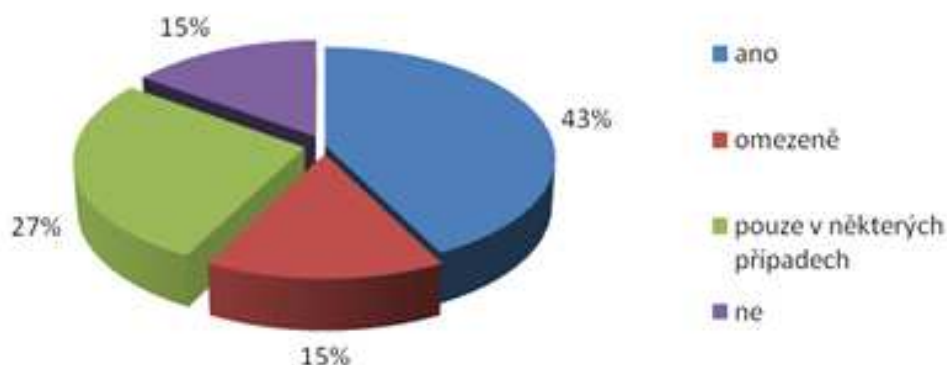
Poslední otázka se přímo dotazuje respondentů, zda dle jejich názoru přispěl tento projekt k vyřešení situace klientů.

	n_i	f_i [%]
ano	31	42,47
ne	11	15,07
omezeně	20	27,40
pouze u někoho	11	15,07
celkem	73	100,0

Tabulka č. 22 : *Názor respondentů na míru pozitivního přínosu azylového domu pro klienty*

Na tuto otázku odpověděli respondenti následujícím způsobem: Pro odpověď ano se rozhodlo 42, 47 % respondentů, dle 15, 07 % respondentů tento projekt k vyřešení situace klientů nepřispěl, podle 27,40 % pouze omezeně a podle 15,07 % byl projekt přínosem pouze u někoho.

Graf č. 22 : *Názor respondentů na míru pozitivního přínosu azylového domu pro klienty*

11.1.5 Závěrečné shrnutí dotazníkového šetření a průzkumu

Cílem šetření bylo zjistit přínos projektu Bydlení pro matky/otce s dětmi v tísni Dalov – Šternberk na úrovni klientů této sociální služby a také jak vnímají jeho přínos obyvatelé Dalova. Přínosem této části diplomové práce je na základě výsledků šetření přispět k udržitelnosti tohoto projektu. K získání informací jsem použila metodu dotazníkového šetření a dotazníkového průzkumu. Dotazníky byly prostřednictvím personálu rozdány klientům azylového domu v Dalově a dotazníkový průzkum s obyvateli Dalova byl proveden ve dnech od 25. března do 26. března tohoto roku. Výzkumný vzorek tvořilo 10 uživatelů sociálních služeb v Azylovém domě a v rámci dotazníkového šetření bylo osloveno 73 respondentů.

První skupina otázek v obou šetřeních byly obecného charakteru, zjišťovala pohlaví a věk klientů. V dotazníku, předloženém klientům azylového domu, byly otázky zaměřeny na zjištění počtu a věkové struktury dětí, které jsou s rodiči v azylovém domě ubytovány. Dále na nejvyšší dosažené vzdělání, zda respondenti pocházejí z Olomouckého kraje, jaký je hlavní zdroj informací o tomto azylovém domě. Také mě zajímalo, jestli pobírají sociální dávky, zda jsou zaměstnaní a jestli byli už dříve ubytováni v azylovém domě. Další část otázek je zaměřena na samotný azylový dům. Zjišťuje, jaké okolnosti vedly respondenty k využití možnosti ubytování v tomto azylovém domě, proč se dostaly do této obtížné životní situace. Do dotazníku jsem také zařadila otázku, týkající se dotací na tento azylový dům. Prostřednictvím této otázky jsem se snažila zjistit míru povědomí respondentů o tom, že azylový dům je úspěšně realizovaným projektem, financovaným ze společného rozpočtu Evropské unie. Zbýlá část otázek zjišťuje postoje klientů k tomuto azylovému domu a především míru pocítovaného přínosu pro ně, jako uživatele této sociální služby.

Dotazníkový průzkum mezi obyvateli Dalova zjišťoval, jak často využívají tyto respondenti sociální služby v obci a okolí, jak vnímají současnou úroveň služeb azylového domu a zda dle jejich názoru přispěl tento projekt k vyřešení situace uživatelů služby azylového domu.

Zaměřím-li se v závěrečném hodnocení na vystižení podstatného, na úrovni uživatelů služeb azylového domu byly zjištěny tyto skutečnosti: 80 % uživatelů azylového domu v Dalově tvoří ženy, 20 % muži. 70 % uživatelů se nachází ve věkové kategorii od 26 do 39 let, Ve věku od 40 do 49 let je v azylovém domě 20 % uživatelů a zbylých 10 % se pohybuje ve věku mezi 50 a 59 lety. Pokud se týká počtu dětí, které užívají tento azylový dům, zjistila jsem, že v současné době se zde nachází 20 dětí. 50 % uživatelů využívá tyto služby s jedním dítětem, 30 % uživatelů je ubytováno se 3 dětmi, se 4 dětmi využívá služby azylového domu 20 % uživatelů. 20 % těchto dětí je mladší 4 let, 40 % dětí je ve věku od 5 do 7 let. Ve věku od 8 do 11 let se pohybuje 20 % dětí a stejné procento dětí je starší 12 let.

Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že 40 % uživatelů služby má základní vzdělání, vyučeno je 50 % uživatelů a střední školu bez maturity má dokončeno pouze 10 % uživatel.

Z Olomouckého kraje pochází 70 % uživatelů, 30 % pochází z Královéhradeckého kraje.

V místě posledního bydliště 40 % uživatelů se azylový dům nacházel. 60 % uživatelů odpovědělo, že tento typ služby v místě svého předchozího bydliště postrádalo.

40 % uživatelů této služby získalo informaci o azylovém domě z médií, 30 % uživatelů získalo informaci od pracovníků úřadů, 10 % se o službě dozvědělo z novin, 10 % od osoby v podobné situaci a stejné procento zvolilo možnost jinak.

Zkušenost s ubytováním v azylovém domě mělo 70 % uživatelů, 30% uživatelů využívá tento typ služby poprvé.

Špatný zdravotní stav je příčinou této obtížné životní situace u 30 % uživatelů, stejné procento uživatel spatřuje největší příčinu v nezájmu a lhostejnosti okolí. 20 % uživatelů uvedlo jako příčinu špatné vztahy v rodině a 20 % uživatelů zvolilo možnost jinak.

Celých 100 % uživatelů služeb azylového domu je bez zaměstnání. Plných 100 % uživatelů pobírá sociální dávky. Převážná většina pobírá dávky hmotné nouze, dále rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení a peněžitou pomoc v mateřství. Kromě ubytování využívá 40 % uživatelů pomoc při obstarávání osobních záležitostí, 30 % výchovně resocializační programy a 30 % uživatel je poskytována strava. Na otázku, zda by uživatelé využili služby tohoto azylového domu opětovně, odpovědělo 50 % uživatelů ano, 40 % uživatelů neví a zbylých 20 % by se s žádostí o pomoc na tento azylový dům již neobrátilo. Spokojenost uživatelů služeb azylového domu v Dalově je možné posoudit z odpovědí na otázku, jestli by doporučili tuto službu dalším osobám. 70 % uživatelů zvolilo odpověď ano, 30 % uživatelů odpovědělo spíše ano.

90 % uživatelů ví, že byl azylový dům vybudován díky evropským dotacím, 10 % uživatelů tuto skutečnost neví.

K pozitivní změně v životě díky tomuto azylovému domu došlo u 50 % uživatelů. Tito uživatelé doplnili, že díky azylovému domu se naučili hospodařit s finančními prostředky, navázali sociální kontakty a vytvořili komunitu, v rámci které si nejvíce cení soudržnosti. Tento azylový dům také jako jediný poskytuje služby i otcům. 40 % uživatelů neshledává ve svém současném životě v azylovém domě žádnou pozitivní změnu a 10 % uživatelů se k této otázce nechce vyjadřovat.

Dotazníkový průzkum mezi občany Dalova přinesl tato zjištění: 71,23 % odpovídajících respondentů byly ženy, 28,77 % byli muži. 8,2 % respondentů bylo mladších 20 let, věk 26 % respondentů se pohybovalo mezi 20 – 35 lety, 41,1 % odpovídajících se nacházelo ve věkové kategorii od 35 do 50 let a 24,7 % je starší 50 let.

8,2 % respondentů využívá sociální služby ve městě a okolí denně, každý týden využívá tyto služby 9,6 % respondentů, 30,1 % několikrát měsíčně a 52,1 % tyto služby nevyužívá vůbec.

39,7 % respondentů hodnotí současnou úroveň služeb azylového domu jako velmi dobrou, 35,6 % jako dostatečnou, 17,8 % považuje současnou úroveň za vynikající a 6,8 % ji shledává nevyhovující.

Na otázku, zda přispěl azylový dům k vyřešení situace uživatelů této služby, odpovědělo 42,47 % ano, 15,07 % ne, 27,40 % pouze omezeně a 15,07 % odpovědělo, že pouze v některých případech.

Myslím si, že tato empirická část přinesla nové poznatky, které mohou být využity při hodnocení udržitelnosti projektu. Poskytuje zpětnou vazbu vedení personálu azylového domu a přispívá k úspěšnosti a efektivnosti v poskytování tohoto typu služby.

Závěr

V posledních větách diplomové práce bych ráda uvedla skutečnost, že evropské právo je dle mého názoru nejrychleji se vyvíjejícím právním odvětvím a z tohoto důvodu pokládám za nemožné postihnout celkový vývoj integračních procesů v mnou vybrané oblasti.

Cílem teoretické části diplomové práce je tedy na příkladě úspěšně realizovaného projektu rozšířit povědomí o způsobu, rozsahu a možnosti čerpání dotací ze společného rozpočtu Evropské unie. V souvislosti s touto problematikou jsou v převážné většině k nalezení pouze statistické údaje, analýzy a jiné informace, které se pro mne jako laika po chvíli stávají vzhledem ke své neucelenosti nezajímavé. Poskytnutí přehledu o dané problematice, aby byly potřebné informace o politice hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie na úrovni mnou vybraného regionu podány co nejsrozumitelněji a současně tvořily ucelený obraz o fenoménu posledních let, a sice čerpání evropských dotací považuji za jeden z hlavních přínosů této části diplomové práce.

V rámci jednotlivých kapitol jsem shrnula východiska a postup při využívání těchto finančních prostředků na všech úrovních realizace této politiky, popsala jsem regionální operační program Střední Morava, přičemž jsem se zaměřila na jednu prioritní oblast rozvoje a na základě vybraných ukazatelů jsem zhodnotila úspěšnost tohoto programu. Součástí této teoreticky obsáhlé části bylo také seznámení s úspěšným příjemce dotace a projektu, který byl na jejím základě realizován. Obsah této části diplomové práce jsem se snažila předložit především z pohledu přínosu tohoto projektu a také jsem se zaměřila na srovnání jeho plánované hodnoty s hodnotou stávající. V poslední kapitole nastiňuji budoucí vývoj této politiky.

Hlavními metodami, které byly použity při kompletaci teoretické části této diplomové práce, bylo studium odborné literatury, statistických údajů a ostatních dokumentů, dále četné rozhovory s ředitelkou organizace Sociální služby Šternberk, p.o., a v neposlední řadě studium a analýza údajů o azylovém domě, které mi za tímto účelem poskytla výše zmíněná ředitelka.

Cílem praktické části diplomové práce je metodou dotazníkového šetření zjistit strukturu a spokojenost klientů, kteří v současné době využívají služby tohoto azylového domu. Prostřednictvím otevřených otázek jsem se taktéž snažila zjistit, jakým způsobem a do jaké míry jim změnil pobyt v azylovém domě život. Nepřímo tedy zjišťuji a hodnotím přínos projektu pro samotné uživatele. Metodou dotazníkového průzkumu, který byl proveden mezi obyvateli Dalova, jsem zjišťovala, jakým způsobem hodnotí přínos azylového domu pro

jeho klienty a také jestli se dle jejich názoru díky azylovému domu změnila úroveň poskytování místních sociálních služeb. Tato část praktické části tedy hodnotí přínos projektu z pohledu obyvatel Dalova.

Obě šetření by vzhledem ke svým závěrům mohla pozitivně přispět k udržitelnosti projektu. Myslím, že jsem cíl této diplomové práce naplnila. Byla bych ráda, aby byla přínosem a přispěla tak ke zvýšení povědomí o pozitivním přínosu mezinárodní spolupráce v oblasti regionální spolupráce, uskutečňované prostřednictvím finančních prostředků z fondů Evropské unie.

Závěrem si dovoluji citovat Aleše Přichystala (2008, s. 8) odborníka na problematiku Evropské unie, jehož slova dala formální podobu mému vlastnímu přesvědčení a postoji, se kterým byla tato diplomová práce zpracována. Cílem této práce není podání vyčerpávajících informací, „...vždyť často jsou informace zastaralé již ve chvíli, kdy spatří světlo světa. Rychlost našich úředníků, se kterou se mění nastavená pravidla, je obdivuhodná. Mnohé z informací ztratí v průběhu následujících týdnů, měsíců nebo let svoji platnost.“ Z tohoto důvodu žádám stejně jako autor těchto vět o shovívavost ke všem informacím, které jsou v této práci uvedeny.

SEZNAM POUŽITÉ LITEATURY A ZDROJŮ

LITERATURA

BUDÍK, Josef. *Evropské strukturální fondy a jejich využívání*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2009. 79 s. ISBN 978-80-7408-014-2.

CABADA, Ladislav a kol. *Aktuální výzvy evropského integračního procesu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 295 s. ISBN 978-80-7380-289-9.

DUŠEK, Jiří. *Faktory regionálního růstu a rozvoje: (se zaměřením na spolupráci měst a obcí v Jihočeském kraji)*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010. 294 s. Studia; 3/2010. ISBN 978-80-86708-94-2.

FIALA, Petr a PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

FIALA, Petr a PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 743 s. ISBN 80-7325-015-2

HAD, Miloslav, STACH, Stanislav a URBAN, Luděk. *Česká republika v Evropské unii: členství, přínosy, výzvy: [stav k 18.5.2006]*. Praha: Linde, 2006. 200, xxix s. ISBN 80-7201-611-3.

HALÁSKOVÁ, Martina. *Využívání předvstupních fondů EU pro potřeby regionů soudržnosti*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita, 2003, 139 s. ISBN: 80-248-0395.

HAMULÁK, Ondrej a STEHLÍK, Václav. *Praktikum práva Evropské unie: ústavní základy a soudnictví*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2011. 176 s. Student. ISBN 978-80-87212-93-6.

HRABÁNKOVÁ, Magdalena a BOHÁČKOVÁ, Ivana. *Strukturální podpory v rámci politiky soudržnosti na období 2000-2013*. 2., přeprac. vyd. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2007. 50 s. ISBN 978-80-7271-187-1.

KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor a PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. Vyd. 1. Brno: Barrister & Principal, 2006. 414 s. ISBN 80-7364-022-8.

MAREK, Dan a BAUN, Michael J. *Česká republika a Evropská unie*. Vyd. 1. Brno: Barrister & Principal, 2010. 227 s. ISBN 978-80-87029-89-3.

NOVOTNÁ, Martina. *Regionální politika EU*. 1. vyd. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2007. 206 s. Studijní opora pro distanční vzdělávání. ISBN 978-80-248-1413-1.

OUTLÁ, Veronika a kol. *Právo Evropské unie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006, 388 s. ISBN 80-86898-97-0.

POTOČNÝ, Miroslav, ONDŘEJ, Jan, *Mezinárodní právo veřejné – zvláštní část*. 6. Doplněné a rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 556 s.

PŘICHYSTAL, Aleš. *Kuchařka pro žadatele z fondů EU, aneb, Jak uvařit dobrý projekt*. Nymburk: Vega-L, 2008. 153 s. ISBN 978-80-86757-94-0.

ŠÍŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav, *Evropské právo 1 – Ústavní základy Evropské unie*. Praha: Linde - Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Kořínkové a Jana Tuláčka, 2007, 310 s. ISBN 978-80-7201-680-8.

TAUER, Vladimír, ZEMÁNKOVÁ, Helena a ŠUBRTOVÁ, Jana. *Získejte dotace z fondů EU: tvorba žádosti a realizace projektu krok za krokem: metodika, pravidla, návody*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2009. 160 s. ISBN 978-80-251-2649-3.

TICHÝ, Luboš et al. *Evropské právo*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. 1, 869 s. Právnické učebnice. ISBN 80-7179-449-X.

TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Leges, 2010. 301 s. Student. ISBN 978-80-87212-60-8.

WOKOUN, René. *Strukturální fondy a obce I*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2006. 146 s. ISBN 80-7357-138.

WOKOUN, René. Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování. Praha: Linde, 2008. 475 s. ISBN: 978-80-7201-699-0.

ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámec Evropské unie: právně-politologický pohled*. Praha: Linde, 2007. 239 s. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-80-7201-682-2.

Vybrané projekty Olomouckého kraje a jeho příspěvkových organizací realizované z regionálního operačního programu Střední Morava. Olomouc: Krajský úřad Olomouckého kraje, 2009. 25 s. ISBN 978-80-254-6856-2.

Lisabonská smlouva – konsolidovaný text smlouvy o Evropské unii a smlouvy o fungování Evropské unie ve znění Lisabonské smlouvy. (bez autorství). Praha: Úřad vlády ČR – Odbor informování o evropských záležitostech, 2008. 508 s.

Smlouva o Evropské unii. Smlouva o založení Evropského společenství. (bez autorství). Praha : Victoria Publishing, 1994. — 243 s. ISBN 80-85865-02-5.

Evropská unie Smlouva o ústavě pro Evropu. (bez autorství). Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství. 2005, 482 s. ISBN 92-824-3108-

ONLINE DOKUMENTY

Program rozvoje Olomouckého kraje. (bez autorství). [online]. c2011. [cit. 2011-12-13]. [2012-01-06]. 28 s.

Dostupné z: <http://www.kr-olomoucky.cz/clanky/dokumenty/125/program-rozvoje-olomouckeho-kraje.pdf>

Programový dokument Regionální operační program Střední Morava 2007 – 2013. Regionální rada regionu soudržnosti Střední Morava [online], c2007. [2012-01-05]. 216 s. Dostupný z: <http://www.rr-strednimorava.cz/file/498/>

Prováděcí dokument Regionální operační program Střední Morava 2007 – 2013. Regionální rada regionu soudržnosti Střední Morava [online], c2012. [2012-01-05]. 208 s. Dostupný z: http://www.rr-strednimorava.cz/file/2602_1_1/

Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Šternberska na období 2008 – 2010. [online]. c2007. [cit. 2011-12-06] 88 s.

Dostupné z: <http://www.sternberk.eu/admin/upload/1368-strplanweb.pdf>

Výroční zpráva o realizaci ROP SM 2007. (bez autorství). [online]. c2007. [2012-01-08]. 37 s.

Dostupné z: http://www.rr-strednimorava.cz/uploads/download/18170884_0_vyrocni_zprava_2007.doc.pdf

Výroční zpráva o realizaci ROP SM 2008. (bez autorství). [online]. c2009. [2012-01-08]. 99 s.

Dostupné z: http://www.rr-strednimorava.cz/uploads/rr/vyrocni_zpravy/Vyrocni_zprava_ROP_SM_2008_CZ.pdf

Výroční zpráva o realizaci ROP SM 2009. (bez autorství). [online]. c2010. [2012-01-06]. 117 s. Dostupné z: <http://www.rr-strednimorava.cz/file/1827/>

Výroční zpráva o realizaci ROP SM 2010. (bez autorství). [online]. c2011. [2012-01-15]. 131 s. Dostupné z: http://www.rr-strednimorava.cz/file/2419_1_1/

INTERNETOVÉ ZDROJE

Analýza Regionu soudržnosti Střední Morava (bez autorství). [online]. [cit. 2011-12-13] Dostupné z: <http://eia.cenia.cz/sea/download.php?id=MZP036K&field=navrh>

Azylový dům – bydlení pro matky/otce s dětmi v tísní Dalov. (bez autorství). [online]. [2012-02-13]. Dostupné z: <http://www.socialnisluzby.cz/menu-left/azylovy-dum/>

Azylový dům – bydlení pro matky/otce s dětmi v tísní Dalov: cíle. (bez autorství). [online]. [2012-02-18]. Dostupné z: <http://www.socialnisluzby.cz/menu-left/azylovy-dum/>

Bilance půdy v Olomouckém kraji k 31.12.2010. (bez autorství). [online]. 2011 [cit.: 2012-01-02]. Dostupné z: http://www.olomouc.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/711011-11-r_2011-02

Budoucnost kohezní politiky EU po roce 2013. (bez autorství). [online]. c2011 [cit:2012-03-04] Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/link-dossier/budoucnost-kohezni-politiky-eu-po-roce-2013-000078>

Bydlení pro matky/otce s dětmi v tísni Šternberk – Dalov. (bez autorství). [online]. [2012-02-19]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/projekty-eu/detail?id=52773>

Definice pojmu disparita. (bez autorství). [online]. [cit. 2011-11-9]. Dostupné z: <http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/diskuze.437/items/definice-pojmu-disparita.html>

Evropská klasifikace NUTS. (bez autorství). [online]. [cit. 2011-11-09]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/uvod_nuts_2011/\\$File/uvod_2008_2011.pdf](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/uvod_nuts_2011/$File/uvod_2008_2011.pdf)

Evropský hospodářský a sociální výbor EHSV. (bez autorství). [online] c2010, [cit:2011-11-20]. Dostupné z: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.cs.home>

Finanční alokace na strukturální fondy a Fond soudržnosti. (bez autorství). [online]. c2012. [cit:2012-12-20]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_financni_alokace.html

Fond soudržnosti (CF - Cohesion Fund). (bez autorství). [online]. [cit. 2011-12-10]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/F/Fond-soudrznosti-%28CF---Cohesion-Fund%29>

Historie a současnost místních částí Šternberka – Dalov. (bez autorství). [online]. c2007 [2012-02-09]. Dostupné z: http://www.sternberk.eu/index_web.php?jazyk=cz&sekce=turista&kategorie_1=historie-mistni-casti

HÜBNER, Danuta. *Uvítání* [online]. [cit:2011-11-20].

Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/committees/cs/parliamentary-committees.html>

JESSICA v Olomouckém a Zlínském kraji bude pravděpodobně od roku 2013. (bez autorství). [online]. c2012 [2012-03-04]. Dostupné z: <http://www.rr-strednimorava.cz/verejnost-a-media/jessica-v-olomouckem-a-zlinskem-kraji-bude-pravdepodobne-od?highlightWords=jessica>

Klasifikace jednotek NUTS [online]. (bez autorství). c2008, [cit.2011-11-09].

Dostupné z: <http://www.nuov.cz/klasifikace-jednotek-nuts>

Konečná alokace zdrojů fondů EU pro Českou republiku v období 2007—2013 - Alokace pro ČR na roky 2007—2013 podle operačních programů. (bez autorství). [online]. [cit:2011-11-20]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU/Dokumenty/Legislativa/Konecna-alokace-zdroju-fondu-EU-pro-Ceskou-republi>

Lisabonská smlouva a nová pozice regionů v EU. [online] c2010 [cit.2011-10-22] Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/pravo-eu/lisabonska-smlouva-pozice-regionu-v-eu/1000459/57380/>

Nezaměstnanost v Olomouckém kraji k 31. 12. 2011. (bez autorství). [online]. 2011 [cit. 2011-12-13]. Dostupné z:

[http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/c515942d3ad945cdc1257988003c7d59/\\$FILE/NEZ2011_1211.pdf](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/c515942d3ad945cdc1257988003c7d59/$FILE/NEZ2011_1211.pdf)

NOVÁK, Ondřej, FRIČOVÁ, Vítězslava. *Regionální politika.* [online]. [cit.2011-12-4].

Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8948/18033/clanek/regionalni-politika/>

Obyvatelstvo v Olomouckém kraji v 1. a 3. čtvrtletí 2011. (bez autorství). [online]. c2011 [cit. 2011-12-13]. s. 1. Dostupné z:

[http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/165545c8a13e4099c12579640025983a/\\$FILE/Obyvatelstvo_3q_2011.pdf](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/165545c8a13e4099c12579640025983a/$FILE/Obyvatelstvo_3q_2011.pdf)

O nás - Poslání organizace. (bez autorství). [online]. [2012-02-18]. Dostupné z: <http://www.socialnisluzby.cz/o-nas/>

Orgány, instituce a ostatní subjekty EU. (bez autorství). [online]. [2011-10-29]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/index_cs.htm

PLECHANOVÁ, Běla. *Jednotný evropský akt (1985)* [online]. c2005 [cit.2011-10-22]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8888/sekce/80-leta/>

PONIKELSKÝ, Petr. *Regionalistika.* [online]. 2011 [cit.2011-10-10]. Dostupné z: <http://www.vsrr.cz/reg/kestazeni/uvod1.pdf>.

Postavení kraje v České republice ve vybraných ukazatelích v roce 2010. (bez autorství). [online]. c2011 [cit. 2012-01-02]. Dostupné z: http://www.olomouc.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/711011-11-r_2011-01

Pracovní dokument útvarů Komise - Uplatňování pravidel EU pro státní podporu na služby obecného hospodářského zájmu od roku 2005 a výsledky veřejné konzultace. [online]. (bez autorství). c2011 [2012-01-06]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/sgei_report_cs.pdf

Pravidlo N+2, N+3. (bez autorství). [online]. [cit. 2011-12-11]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/P/Pravidlo-N-3>

Prioritní osa - slovník pojmů. (bez autorství). [online]., [cit. 2011-12-11]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/Glosar/P/Prioritni-osa>

Provádění lisabonského programu Společenství Sociální služby obecného zájmu v Evropské unii. (bez autorství). [online]. c2006. [2012-01-06]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0177:FIN:CS:PDF>

Regionální politika. (bez autorství). [online]. c2011, [cit.2011-10-10]. Dostupné z: http://europa.eu/pol/reg/index_cs.htm

Regionální politika EU – hodnocení v polovině období 2007 – 2013. (bez autorství). [online]. c2010. [cit. 2011-11-25]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/regionalni-rozvoj/link-dossier/regionalni-politika-eu-hodnoceni-v-polovine-obdobi-2007-2013-000071>

Registr poskytovatelů sociálních služeb – azylové domy. (bez autorství). [online]. c2008 [2012-02-13]. Dostupné z: http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1329120596579_1&zak=Olomouck%C3%BD&zaok=Olomouc&sd=azylov%C3%A9+domy

ROP NUTS II Střední Morava. (bez autorství). [online]. [cit. 2011-12-11]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/d67b43ba-143b-4541-9624-8f9943ac3c15/ROP-NUTS-II-Stredni-Morava>

Sociální politika v Evropské unii. [online]. [2012-01-06]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/politiky-eu/1000521/>

Statistický bulletin - Olomoucký kraj 1. až 3. čtvrtletí 2011. (bez autorství). [online]. c2012 [cit.:2012-01-05]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/711302-11-q3_2011-0105

Statistická ročenka Olomouckého kraje 2011: Hrubý domácí produkt (HDP) podle krajů v roce 2010. (bez autorství). [online]. 2011 [cit. 2011-12-13]. Dostupné z: http://www.olomouc.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/krajkapitola/711011-11-r_2011-05

Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007 – 2013. (bez autorství) [online]. [cit:2011-12-3]. Dostupné z: <http://www.mmr.cz/getdoc/f77e14bc-2c26-4884-9fda-b47c24a5294b/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-pro>

ŠÍMOVÁ, Kateřina. *Finanční perspektiva – vývoj.* [online]. [cit. 2011-11-15]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8904/sekce/financni-perspektiva---vyvoj>

Trhy práce v regionech 2010. (bez autorství). [online]. c2012 [cit. 2011-12-15]. Dostupné z: <http://www.budoucnostprofesi.cz/trhy-prace-v-regionech/regiony2010.html#faq11>

Ustanovení o orgánech. (bez autorství). [online]. c2007 [cit.2011-10-29]. Dostupné z: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:306:0010:0041:CS:PDF>

Velké srovnání regionálních operačních programů – Měsíčník EU aktualit. (bez autorství). [online]. c2010 [2011-12-13]. s. 13.

Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/EUSpA_SrovnaniROPu.pdf

Ve Šternberku budou mít projekty za 63 milionů. (bez autorství). [online]. c2009 [2012-02-18]. Dostupné z: <http://www.rr-strednimorava.cz/verejnost-a-media/ve-sternberku-budou-realizovat-projekty-za-63-milionu?highlightWords=dalov+azylov%C3%BD+d%C5%AFm>

Vyhlášení výzvy 06/2008 2.2.2 Infrastruktura pro rozvoj sociálních služeb. (bez autorství) [online]. c2009 [2012-01-06]. 6 s. Dostupné z: <http://www.rr-strednimorava.cz/file/983/>

Výzva č. 29/2012 2. 2. 2 Infrastruktura pro rozvoj sociálních služeb. (bez autorství). [online]. c2012. [2012-01-15]. Dostupné z: <http://www.rr-strednimorava.cz/vyzva-29-2012-2-2-2-infrastruktura-pro-rozvoj-socialnich?highlightWords=29.+v%C3%BDzva>

Základní pojmy. (bez autorství). [online]. [cit. 2011-21-9].

Dostupné z:

http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=248/2000&PC_8411_p=2&PC_8411_l=248/2000&PC_8411_ps=10#10821

Zákon č. 48/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje [online], [cit. 2011-21-9]. Dostupné z: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=248/2000&PC_8411_p=1&PC_8411_l=248/2000&PC_8411_ps=10#10821

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách [online], [cit. 2011-21-9]. Dostupné z: http://zakon.vpraxi.cz/zakon_c_1082006_sb_o_socialnich_sluzbach.html#%C2%A72057

SEZNAM TABULEK V TEORETICKÉ ČÁSTI

Tabulka č. 1: NOVOTNÁ, Martina., *Regionální politika EU*, 2007, s. 17

Tabulka č. 2: *Klasifikace jednotek Nuts*. (bez autorství). [online] c2008. [cit.:2011-12-20].
Dostupné z:

<http://www.nuov.cz/klasifikace-jednotek-nuts?highlightWords=klasifikace+jednotek+nuts>

Tabulka č. 3: *Tři cíle* (bez autorství). [online]. [cit.:2011-12-20].

Dostupné z: http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_cs.cfm

Tabulka č. 4: *Rozdělení prostředků fondů EU mezi cíle politiky HSS v období 2007—2013*. (bez autorství). [online]. [cit.:2011-12-20]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/f35b30a8-c37b-44ec-abe4-ba01ec4294b6/Regionalni-politika-EU>

Tabulka č. 5: JEDLIČKA, Jan. *Velké srovnání regionálních operačních programů*. [online]. c2010 [cit.:2011-12-20] s. 5

Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/EUSpA_SrovnaniROPu.pdf

Tabulka č. 6: *Prováděcí dokument ROP SM 2007 – 201*. (bez autorství). [online]. c2011. [cit.:2011-12-20]. Dostupné z: <http://www.rr-strednimorava.cz/file/2543>

Tabulka č. 7: JEDLIČKA, Jan. *Velké srovnání regionálních operačních programů*. [online]. c2010 [cit.:2011-12-20]. s. 9

Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/EUSpA_SrovnaniROPu.pdf

Tabulka č. 8: JEDLIČKA, Jan. *Velké srovnání regionálních operačních programů*. [online]. c2010 [cit.:2011-12-20]. s. 9

Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/EUSpA_SrovnaniROPu.pdf

Tabulka č. 9: Struktura financování projektu Bydlení pro matky/otce s dětmi v tísni Šternberk – Dalov. Zpracované statistické údaje, poskytnuté ředitelkou organizace Sociální služby Šternberk p. o.

Tabulka č. 10: Přehled nákladů na realizaci projektu Bydlení pro matky/otce s dětmi v tísni Šternberk – Dalov. Zpracované statistické údaje, poskytnuté ředitelkou organizace Sociální služby Šternberk p. o.

SEZNAM MAP V TEORETICKÉ ČÁSTI

Mapa č. 1: *Výroční zpráva o realizaci ROP SM 2010 - Stručná charakteristika regionu.* (bez autorství). [online]. c2011. [cit.:2011-12-20].

Dostupné z: http://www.rr-strednimorava.cz/file/2419_1_1/

Mapa č. 2: *Česká republika – Olomoucký kraj.* (bez autorství). [online]. [cit.:2011-12-20].

Dostupné z: http://www.urednidesky.cz/desky/design/mapy/mapa_7.png

Mapa č. 3: *Správní obvod obce s pověřeným obecním úřadem.* (bez autorství). [online]. [cit.:2011-12-23]

Dostupné z: [http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/mapa_so_orp_sternberk/\\$File/ORP7110.jpg](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/mapa_so_orp_sternberk/$File/ORP7110.jpg)

SEZNAM GRAFŮ V TEORETICKÉ ČÁSTI

Graf č. 1: *Výroční zpráva o realizaci ROP SM 2010 – Podíly oblastí podpory v prioritní ose 2 Integrovaný rozvoj a obnova regionu (2007 – 2013) v %.* (bez autorství). [online]. c2011. [cit.:2011-12-20]. s. 23. Převzato z www.rr-strednimorava.cz/file/2419_1_1/

Graf č. 2: *Velké srovnání regionálních operačních programů - Priority jednotlivých ROP v % celkové alokace.* (bez autorství). [online] c2010. [cit:2012-02-05] s. 8.

Převzato z: http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/EUSpA_SrovnaniROPu.pdf

Graf č. 3: *Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Šternberska na období 2008 – 2010 - Chybějící služby.* (bez autorství). [online]. c2007. [cit:2012-02-05]

Dostupné z: <http://www.sternberk.eu/admin/upload/1368-strplanweb.pdf>

JINÉ ZDROJE

Statistické a jiné údaje o projektu Bydlení pro matky/otce s dětmi v tísní Šternberk – Dalov, poskytnuté ředitelkou Sociálních služeb Šternberk, p. o.

Rozhovor s výše zmíněnou ředitelkou Sociálních služeb Šternberk, p. o. a personálem azylového domu v Dalově.

Dotazníkové šetření se současnými uživateli Bydlení pro matky/otce s dětmi v tísní v Dalově.

Dotazníkový průzkum mezi obyvateli Dalova.

SEZNAM TABULEK V PRAKTICKÉ ČÁSTI

Tabulka č. 1: Pohlaví klientů azylového domu

Tabulka č. 2 : Věkové složení klientů azylového domu

Tabulka č. 3 : Počet dětí na jednoho uživatele služby

Tabulka č. 4 : průměrný věk dětí v azylovém domě

Tabulka č. 5 : Dosavadní ukončené vzdělání uživatelů sociální služby

Tabulka č. 6 : Olomoucký kraj jako místo předchozího trvalého bydliště

Tabulka č. 7 : Výskyt azylového domu v místě předchozího bydliště uživatelů služby

Tabulka č. 8 : Zdroje informací o azylovém domě

Tabulka č. 9 : Předchozí zkušenost s ubytováním v azylovém domě

Tabulka č. 10 : Příčiny obtížné životní situace respondentů

Tabulka č. 11 : Existence pracovních vztahů respondentů

Tabulka č. 12 : Počet uživatelů služby, kteří pobírají sociální dávky

Tabulka č. 13 : Míra využívání poskytovaných služeb

Tabulka č. 14 : Míra opětovného využití služeb

Tabulka č. 15 : Doporučení uživatelů sociální služby

Tabulka č. 16 : Povědomí o evropské dotaci na azylový dům

Tabulka č. 17 : Pozitivní změna v životě díky azylovému domu

Tabulka č. 18 : Pohlaví respondentů

Tabulka č. 19 : Věkové složení respondentů

Tabulka č. 20 : Četnost využití sociálních služeb respondenty ve městě a okolí

Tabulka č. 21 : Vnímání úrovně služeb azylového domu

Tabulka č. 22 : Názor respondentů na míru pozitivního přínosu azylového domu pro klienty

SEZNAM GRAFŮ V PRAKTICKÉ ČÁSTI

Graf č. 1: Pohlaví klientů azylového domu

Graf č. 2 : Věkové složení klientů azylového domu

Graf č. 3 : Počet dětí na jednoho uživatele služby

Graf č. 4 : průměrný věk dětí v azylovém domě

Graf č. 5 : Dosavadní ukončené vzdělání uživatelů sociální služby

Graf č. 6 : Olomoucký kraj jako místo předchozího trvalého bydliště

Graf č. 7 : Výskyt azylového domu v místě předchozího bydliště uživatelů služby

Graf č. 8 : Zdroje informací o azylovém domě

Graf č. 9 : Předchozí zkušenost s ubytováním v azylovém domě

Graf č. 10 : Příčiny obtížné životní situace respondentů

Graf č. 11 : Existence pracovněprávních vztahů respondentů

Graf č. 12 : Počet uživatelů služby, kteří pobírají sociální dávky

Graf č. 13 : Míra využívání poskytovaných služeb

Graf č. 14 : Míra opětovného využití služeb

Graf č. 15 : Doporučení uživatelů sociální služby

Graf č. 16: Povědomí o evropské dotaci na azylový dům

Graf č. 17 : Pozitivní změna v životě díky azylovému domu

Graf č. 18 : Pohlaví respondentů

Graf č. 19 : Věkové složení respondentů

Graf č. 20 : Četnost využití sociálních služeb respondenty ve městě a okolí

Graf č. 21 : Vnímání úrovně služeb azylového domu

Graf č. 22 : Názor respondentů na míru pozitivního přínosu azylového domu pro klienty

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1

Obrazová příloha

Fotografie č. 1	celní pohled z ulice na azylový dům
Fotografie č. 2	vstup do azylového domu
Fotografie č. 3	vybraná bytová jednotka
Fotografie č. 4	společenská místnost
Fotografie č. 5	skladový prostor s venkovním posezením
Fotografie č. 6	nádvoří, venkovní odpočinkový prostor
Fotografie č. 7	nově vybudovaný komunikační trakt pro samostatný přístup k bytovým jednotkám v podkroví
Fotografie č. 8	pohled zevnitř výše uvedeného proskleného pavlače
Fotografie č. 9	společná kuchyně se stolováním

Příloha č. 2

Dotazník pro uživatele sociálních služeb azylového domu Bydlení pro matky/otce s dětmi
v tísni Dalov

Příloha č. 3

Dotazníkový průzkum s občany Dalova

Fotografie č. 1

Fotografie č. 2

Fotografie č. 3

Fotografie č. 4

Fotografie č. 5

Fotografie č. 6

Fotografie č. 7

Fotografie č. 8

Fotografie č. 9

Vážený klienti,

V rámci diplomové práce, ve které se zabývám přínosem projektu Bydlení pro matky/otce s dětmi v tísni Šternberk – Dalov, si Vám dovoluji předložit dotazník, mapující Vaše názory na existenci a samotný přínos existence tohoto azylového domu pro Vás jako uživatele sociálních služeb.

Prosím Vás o jeho vyplnění. Vybranou odpověď označte v příslušném rámečku křížkem. Vaše stanoviska pomohou zhodnotit úspěšnost tohoto projektu. DOTAZNÍK JE ANONYMNÍ.

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku.

1. Jste muž nebo žena?

☐ Muž ☐ Žena

2. Jaký je Váš věk?

☐ 18 - 25 let ☐ 40 - 49 let

☐ 26 - 39 let ☐ 50 – 59 let

3. Kolik dětí s Vámi v azylovém domě bydlí?

☐ 1 ☐ 3

☐ 2 ☐ 4

4. V jaké věkové kategorii se tyto děti nachází?

☐ 1 - 4 ☐ 8 – 11

☐ 5 – 7 ☐ 12 a více

5. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- ☐ základní
- ☐ vyučen/a
- ☐ střední bez maturity
- ☐ střední s maturitou
- ☐ vysokoškolské

6. Pocházíte z Olomouckého kraje? Jestli ne, z jakého kraje a z jakého města?

- ☐ ano ☐ ne

.....

7. Nacházel se v místě Vašeho předchozího bydliště azylový dům? Pokud ano, proč jste si vybral/a právě tento?

- ☐ ano

.....

- ☐ ne

8. Jak jste se dozvěděl/a o možnosti bydlet v tomto azylovém domě?

- ☐ z médií ☐ od osoby, která se s v podobné situaci již ocitla

- ☐ z novin ☐ od pracovníků úřadů

- ☐ od přátel ☐ jinak (doplňte).....

9. Byl/a jste již dříve ubytovaná v domě tohoto typu?

- ☐ ano ☐ ne

10. Jaké jsou dle Vašeho názoru důvody toho, že jste se dostala/a do této obtížné životní situace?

- ☐ ztráta zaměstnání ☐ nezám a lhostejnost okolí
- ☐ špatné vztahy v rodině ☐ jiné, vypište

- ☐ rozvod/odchod partnera
☐ špatný zdravotní stav

11. Jste zaměstnán/a?

- ☐ ano ☐ ne

12. Pobíráte nějaké sociální dávky? Pokud ano, o jaké dávky se jedná?

- ☐ ano

.....

- ☐ ne

13. Které z nabízených sociálních služeb, kromě ubytování v azylovém domě využíváte?

- ☐ poskytování stravy ☐ pomoc při obstarávání osobních záležitostí
☐ zajišťování stravy ☐ pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů
☐ výchovně resocializační programy

14. Obrátili byste se s žádostí o pomoc opětovně na azylový dům v Dalově?

- ☐ ano ☐ ne ☐ nevím
☐ spíše ano ☐ spíše ne

15. Doporučil/a byste tento azylový dům ostatním, nacházejícím se v obdobné situaci jako vy?

- ☐ ano ☐ ne ☐ nevím
☐ spíše ano ☐ spíše ne

16. Věděl/a jste, že tento azylový dům byl vybudován díky dotacím z Evropské unie?

- ☐ ano ☐ ne

17. Došlo ve Vašem životě díky tomuto azylovému domu k nějaké pozitivní změně?

Pokud ano, vypište prosím.

☐ ano ☐ ne ☐ nechci se vyjadřovat

.....
.....

18. Co přesně Vás vedlo k využití možnosti ubytování právě v tomto azylovém domě?

.....
.....

Ještě jednou moc děkuji za spolupráci

Aneta Grohmanová

Organizace Sociální služby Šternberk, p.o. zahájila v roce 2010 provoz nové sociální služby – azylového domu pro matky/otce s dětmi v tísní. Tato sociální služba je poskytována v souladu s § 22 zákona č. 108/2006 SB., O sociálních službách.

1. pohlaví

☐ ano ☐ ne

1. věk

☐ do 20 let ☐ 20 - 35 ☐ 35 -50 ☐ 50 a více

2. Jak často využívá vaše rodina pomoci sociálních služeb ve městě a okolí?

☐ denně ☐ několikrát měsíčně
☐ méně často nebo vůbec ☐ každý týden

3. Jak vnímáte současnou úroveň poskytování sociálních služeb, které jsou zaměřeny na podporu matek/otců s dětmi v souvislosti s nově vybudovaným azylovým domem v Dalově?

☐ vynikající ☐ velmi dobrá
☐ nevyhovující ☐ dostatečná

4. Přispěl dle Vašeho názoru projekt azylového domu k vyřešení situace matek a otců v tísní?

☐ ano ☐ ne
☐ omezeně ☐ pouze v některých případech

* nehodící škrtněte

** vhodné zakroužkujte